

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

29. IX 1989. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LI • 12000 ДИН • БРОЈ 1970

Немачка 2.50 DEM, Француска 4.50 FRF, САД 1.25 USD, Швајцарска 1.80 CHF, Шведска 8.40 SEK, Аустрија 13.00 ATS, Грчка 180 GRD

НЕПОЗНАТО
О
ПОЗНАТИМ
БАЈКАМА:
ПРИНЦЕЗА
НА
40
МАДРАЦА

ЦЕСТИУСОВА ПИРАМИДА

У РИМУ, ВИСОКА 37 МЕТАРА, ГРОБНИЦА ЈЕ РИМСКОГ ПРЕТОРА ГАЗА ЦЕСТИУСА КОЈИ ЈЕ ЗАХТЕВАО ДА СЕ РАДОВИ ЗАВРШЕ ЗА ТАЧНО 330 ДАНА.

СЕР ВИЛИЈАМ ХАДЛИСТОН

(1603-1668)

СА ЈОШ ОСМОРО БРАЋЕ, СЛУЖИО ЈЕ У ВОЈСКИ ЕНГЛЕСКОГ КРАЉА ЧАРЛСА I И СВИ СУИМАЛИ ЦИП ПУКОВНИКА.

Њејер Лагонџ

ИЗ СР НЕМАЧКЕ ПРАВИ ГРАМОФОНСКЕ ПЛОЧЕ КОЈЕ СВИРАЈУ 20 МИНУТА, А ОНДА ВЛАСНИК МОЖЕ ДА ИХ ПОЈЕДЕ, ЈЕР СУ ОД -ЧОКОЛАДЕ.

ДР АДОЛФ БАЕЈЕР

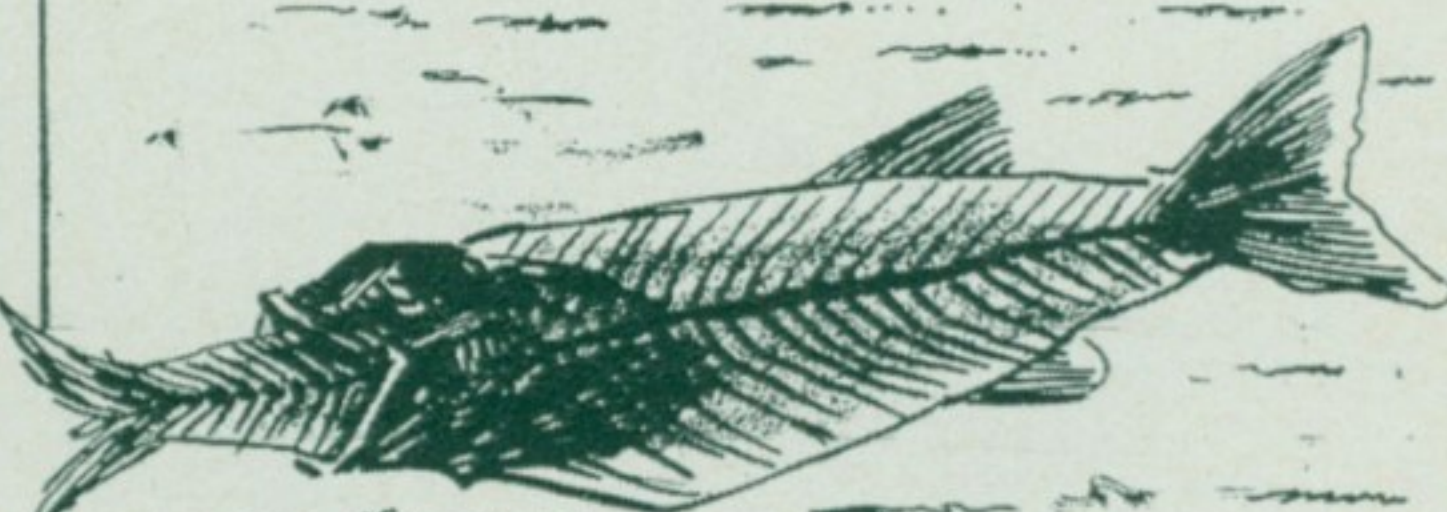
(1835-1917)

ХЕМИЧАР ИЗ БЕРЛИНА, ОТКРИО ЈЕ БАРБИТУРНУ КИСЕЛИНУ ОД КОЈЕ СЕ ДОБИЈАЈУ БАРБИТУРАТИ, А СВОМ ПРОНАЛАСКУ ДАО ЈЕ ИМЕ ПО ДЕВОЈЦИ КОЈУ ЈЕ ВОЛЕО -БАРБАРИ.

ОВЕКОВЕЧЕНИ ЗАЛОГАЈ

У ЗАПАДНОМ ДЕЛУ САД ПРОНАЂЕН ЈЕ ФОСИЛ СМУЂА КОЈИ ЈЕ ПОКУШАО ДА ПРОГУТА ВЕЛИКУ РИБУ. ТАКО СУ ОСТАЛИ СЈЕДИЊЕНИ И ПОСЛЕ 50 000 000 ГОДИНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● немачки фармаколози открили су да аспирин спречава размножавање вируса грипа.

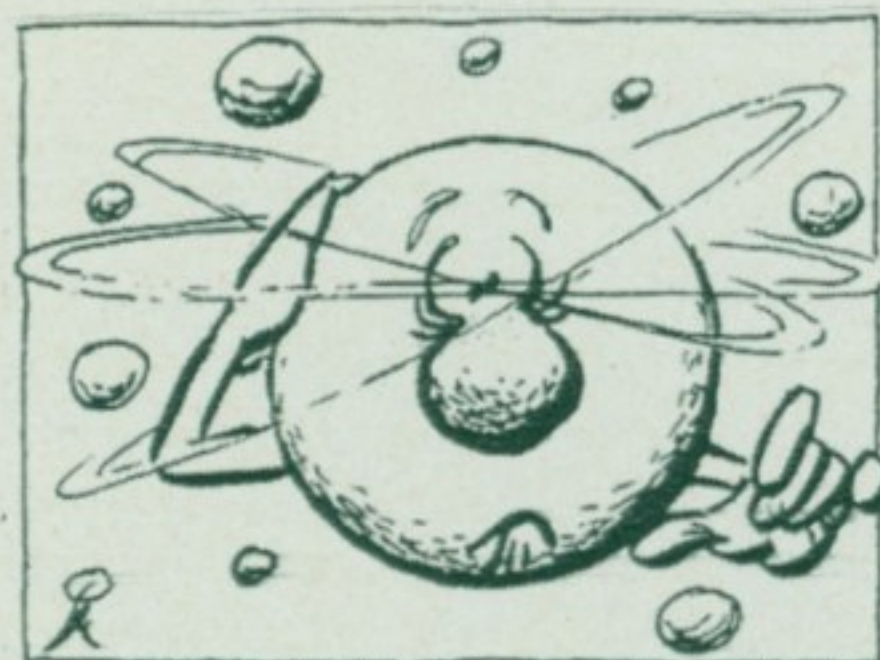
●●● патуљасте нилске коње ушао је у Црвену књигу угрожених животињских врста којима прети опасност да ишчезну. Ова животиња дугачка 1,7 до 1,8 метара, висока до сто центиметара и тешка 250 до 270 килограма живи у равничарским шумама и мочварама Либерije, Обале Слоноваче, Сијера Леоне и Гвинеје, углавном ноћним животом.

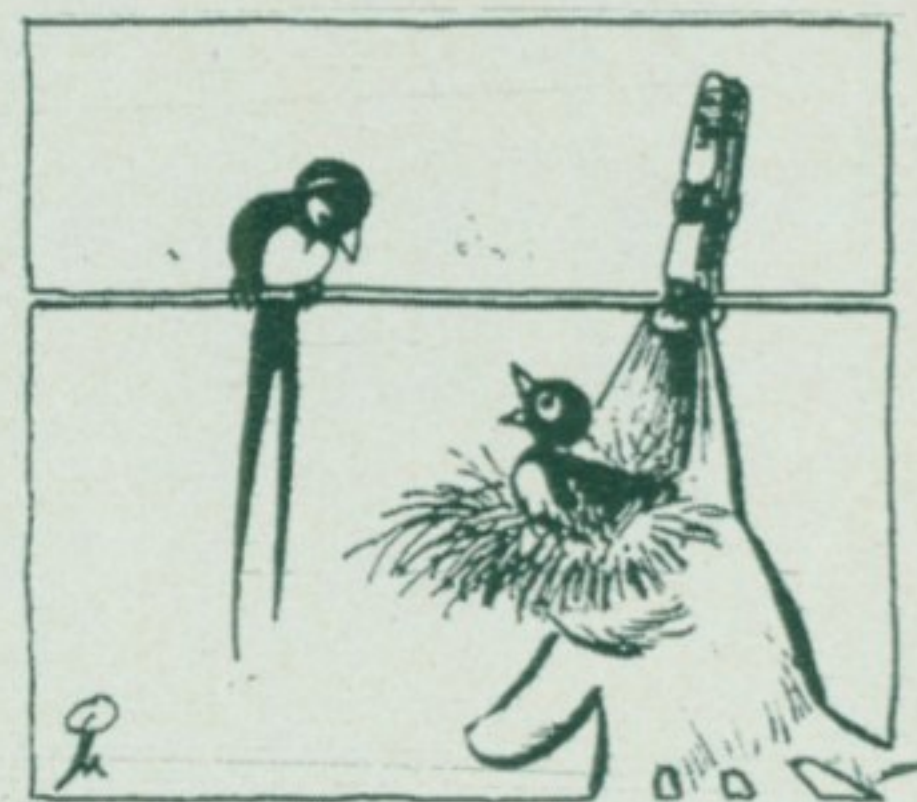
●●● на обали Тонкинског залива у Северном Вијетнаму израђен је систем насипа који је оградио 5100 хектара плитког мора. Сада су ту огромни рибањаци и узгајалиште ракова.

●●● ирски сељаци су од раног средњег века на посебан начин чували маслац: држали су га у тресетним мочварама, увијеног у маховину. Недавно је близу града Типерерија пронађен велики комад масла стар око хиљаду година. Старост му је израчуната на основу дубине на којој је откривен и према брзини раста слојева тресета која је позната.

●●● анкета спроведена међу Американцима показала је да 21 одсто становништва САД верује да се Сунце окрће око Земље, 7 одсто не зна баш много ко се око кога обрће, а од 72 процента оних који су тачно одговорили на питање које је Коперник разрешио пре више од 450 година, 45 одсто зна да

за један круг Земљи око Сунца треба годину дана. Седамнаест одсто мисли да Земља успева да обиђе Сунце за дан, а два процента за месец дана.

●●● једна домаћица из Мериленда (САД) опрала је рукавице и обесила их у дворишту да се суше. Док су се рукавице сушиле, једну од њих изабрао је пар ластва за гнездо.

●●● готово испод целог Средоземног мора, од Монпелјеа до Егејског мора, налазе се огромне залихе нафте. Невоља је једино како стићи до њих јер су прекривене седиментним наслагама и слојевима соли укупне дебљине 2000 метара, тек кад цене ове сировине на светском тржишту порасту за два и по пута.

WALT
DISNEY

ПАПА ПАТАК

ЉУБАВ КОЈА ЈЕ
ДОНЕЛА БОГАТСТВО

ЗЛАТНА КАРИКА

ИЗМЕЂУ

ИСТОКА И ЗАПАДА

Ово је прича о Данијелу Родриги, великом неимару нашег тла о коме се толико мало зна да чак у Енциклопедији Југославије стоји погрешан податак. А данас, после четири века, његове идеје поново се остварују

Сплит је, као први град у Југославији постао седиште Светског трговинског центра и тиме се придружио Бостону, Хонгконгу, Милану,

Мадриду и осталим великим средиштима светског бизниса. Одлуку о томе донео је крајем маја ове године Управни одбор Удружења светских трговинских центара и тиме овом нашем граду смешеном на средини Јадранске обале широм отворио врата за велике светске токове.

Ова вест, ма како ексклузивна, можда се не би нашла на страницама „Забавника“ да иза ње не стоји – тачно четири столећа! Верујемо да ни многи Сплићани не знају како је још средином 16. века један странац, одушевљен положајем и лепотом града под Марјаном, чврсто решио да од њега начини баш ово: светски трговински центар. Или, како је у оно време китњастим барокним речником описао непознати хроничар, „златну карику између Истока и Запада“.

Странац се звао Данијел Родригес – или Родрига, како су га „подомаћили“ Сплићани

– личност и велика и необична, па донекле и тајанствена. Родригино име може се наћи у Енциклопедији Југославије у тексту о Јеврејима, али уз погрешан податак да је сахрањен у Сплиту. То није тачно. Једини спомен на њега јесте уличица која се некада звала „Усрид Гета“, а данас носи Родригино име и то однедавно, захваљујући понајвише познатом сплитском историчару Душку Кечкемету од кога смо и сазнали да Родрига не само да није покопан у Сплиту, него се поуздано не зна ни где је умро, али ако негде треба тражити његов гроб онда је то у Венецији.

Ево сада приче о Родригином животу и његовом настојању да Сплиту врати антички сјај и значај светског центра који је имао у доба Диоклецијана.

Турци на Јадрану

Шеснаести век је по две ствари значајна прекретница. То је доба када су после ве-

ликих открића Атлантски и Индијски океан „преотели“ значај некадашњих караванских путева, а на другој страни то је век великих турских освајања. Турци су избили на Средоземље и почели да потискују Млечане који су до тада суверено владали светским „бизнисом“. Сплит се нашао у правом скружењу. Турци су држали околна места, све до самих сплитских предграђа! Не само што су били стална опасност јер су мало-мало нападали сам Сплит, него су на ушћу Неретве и Жрновнице направили своја пристаништа где су не сметано прекрцавали робу из каравана на лађе и обрнуто.

Сплит је тада био под влашћу Венеције која, наравно, није могла благонаклоно да гледа како јој с једне стране Османлије, а с друге Дубровчани, традиционално добри са Турцима, преотимају послове на Јадрану. А на другој страни, Португалци, Шпанци, Беновљани и друге поморске силе већ су извлачиле стотруку добит избегаваши посредовање Млечана и Турака и довлачећи робу новим океанским путевима директно из Индије и Америке...

је лично дужду, а већ по други пут, поднео детаљно разрађен и образложен предлог за оснивање и изградњу трговачке „скале“ и лазарета у Сплиту. Мудри дипломата и генијалан „бизнисмен“ који је одлично познавао и Турке и Млечане овако је писао дужду:

Одлука петорице мудрих

„Из ове толико важне скале стићи ће много робе у Ваш град и слегнуће се у њ много трговаца. Везе које ја имам учиниће да опадне промет на Неретви и у Херцег Новоме чија трговина даје повода турским фустам да уплове у Јадранско море... Одвратиће се промет и од дубровачке скале, па ће сплитско подручје постати широко корито кроз које ће се сливати сво богатство Леванта и сво бити упућено у Ваш град. Коначно ће из овог мог плана произаћи толике небројене могућности развитака, да их моје перо није у стању да изнесе. Јавни приходи ће се повећавати, власти ће добити већи углед, сиромашни слојеви народа обогатиће се тиме што ће се у град слегнути силна и разноврсна роба која ће омогућити да се развијају најразличитији занати у Венецији па ће се тако увећати и приватно богатство...”

Није ли нам Родригина замисао, па и језик којим пише дужду, толико препознатљив и актуелан! У том свом опширном предлогу он је тражио четири услова: да роба а и људи **ма којој народности припадали** – то Родрига увек истиче – чак и у случају рата са Турцима буду на подручју Сплита сигурни и неугрожени тако да промет на скали не буде ометан; друго, да се изгради удобан лазарет за раскуживање робе, добро бра-

њен и затворен; да повластице које је у ранијим навратима тражио за себе буду проширене на све трговце и њихове породице, било које да су народности, опет наглашава Родрига, а као последње – за себе моли опуномоћење у свим стварима које би се односиле на Јевреје и њихове интересе на мору и копну.

Овај Родригин предлог разматрало је, већ по млетачком закону, Веће петорице мудрих које је одобрило све његове захтеве. Али! Ни говора да је само то требало па да почне изградња тако крупног и значајног објекта...

Од сплетки до победе

На Родригине планове жестоко су реаговали сплитски племићи на челу са кнезом Алвизом Лореданом који је и успео да одгоди коначно доношење одлуке у млетачком Сенату. Зашто су се кнез и врхушка толико окомили на идеју бериђетну за све? Одговор налазимо опет у млетачком архиву. Анонимни хроничар из тог доба пише:

„Пресветли Сенат је био склон саветованим унапређењима видећи у њима поуздано повећање трговине и благостања. Али добра воља никада није само по себи била довољна да развије и унапреди трговину, нарочито ако јој се супротставља злоба пођаривана неспособношћу и лењошћу. Власници старих стреха (складишта робе), градски племићи међу којима и један из Венеције, узроковали су неуспех пројекта. Јер, они су били навикли на две врсте прихода: један је био видљив и дозвољен, а други невидљив и недозвољен и двоструко већи од првога...”

Простор је овде исувише мали да бисмо описали све перипетије које је Родрига преживео док је коначно ипак добио одобрење од Сената да започне градњу својим новцем. Било је то тек 1580. године. Али, околности поново нису ишле наруку овом визионару... Осиромашен градњом и разочаран у подметања и смицалице он је напустио и Сплит и свој занос-

ни пројекат. О томе пише тадашњи сплитски кнез Никола Корер у свом извештају Сенату:

„Заложио сам се да би Данијел Родрига започео градњу царинарнице и лазарета на оном месту које је било за то одређено. Он се дао одмах на посао и уложио је у градњу сопствених 350 дуката, након чега, нашавши се пред непремостивим запрекама напустио је дело и отпутовао. Ето има више од годину дана. Од тада није више дошао ни један брод с робом нити се више ишта предузимало на започетој згради која, ето, сад лежи као напола срушена, запуштена и занемарена...”

Лако можемо да замислимо како је тужно изгледала лука без бродова и град пропуштених шанси. Прошле су године док се Венеција није одлучила да доврши започето, али сада је све ишло „као по лоју“ – јер су дукати пристизали у довољним количинама. Царинарница је довршена 1590. године као и први део лазарета, а Млечани сада моле већ остарелог Родригу да пође у турске крајеве не би ли издејствовао да они своје караване скрећу ка Сплиту. А Родрига, колико вешт трговац толико још бољи дипломата, умео је да из новонастале ситуације – боље рећи своје пуне победе – извуче користи не само за себе него и за своје сународнике. Он је своје услове поставио тако да су сплитски Јевреји добили готово сва права као и поданици Млетачке Републике – што се у другим европским државама у то време није могло ни сањати.

И да завршимо: званично отворена 1592. године, сплитска „скала“ доцније је дограђивана и проширивана тако да је постала једна од највећих у свету, а Сплит је још и у наредном, 17. веку доживљавао пуни процват и благостање баш захваљујући огромном трговачком промету.

О исто тако великом струјању идеја овом приликом нећемо говорити, споменимо само да је и оно дошло приде. А колико су велике идеје, вечите, говори и најновија вест којом смо почели ову причу и која је можда и најбољи споменик Данијелу Родригу, великом сплитском неимару рођеном и умрлом не знамо где, али ван Сплита.

Остаје нам још да верујемо да ће и овога пута, као и у Родригино време, Сплит постати „златна карика“ за целу југословенску привреду.

Мирјана Крстуловић

У таквој ситуацији освануо је једног дана Родрига у Сплиту и свакако опчињен белином камена, мирисом борове и лаванде и уопште лепотом и светлошћу тог града налик на шкољку отворену ка Јадрану, пожелео је да ту остане. Лепота није опила Родригин окретан ум, она је, штавише, допринела да у његовој глави сине идеја: ту треба изградити „скалу“, место за претовар робе, са лазаретом и царинарницом, јер Сплит је право место. У њега се, природно, још од прадавнина сливају копнени путеви из Подунавља и Азије, од њега, пак, све креће даље морем. Положај му је, другим речима, идеалан!

Данијел Родригес, Јеврејин, пореклом са Иберијског полуострва, који је, слутимо, као и толики његови сународници побегао пред католичким погромима. Његово се име први пут прочуло 1549. године када је у Анкони посредовао на јачању трговинских веза између тог града и Дубровника. Потом, стоји у млетачком архиву, он долази дужду као изасланик Мустафа-бега, босанског санџака. Опет Родрига посредује у трговини и то „на највишем нивоу“. А године 1573. млетачки дужд Алојзије Мочениго именује га за конзула јеврејске народности у Венецији.

Тек што се, као дипломата, настанио у Венецији, Родрига

ИСТОРИЈА
ЈЕДНОГ
РОБОВАЊА

ОКО СТРУКА

С КРАВАТОМ

Кад
год
не знате
шта да
поклоните
неком
мушкарцу,
одлучујете
се за
машну

И ово је машна – више личи на
портклицу, али је тканина бо-
гата и украшена везом

Ако није могао ништа да јој дода или одузме, чувени играч Фред Астер се бар потрудио да машини пронађе сасвим одређену практичну примену

Мушкарци су још у камено доба качили око врата разне огрлице и металне обруче. Могло би се рећи да је то била претеча кравата

Историја људске расе је и историја мучења самог себе – историја која подразумева „узвишени“ циљ да се буде што лепши. Време је показало да на листи самомучитељских реквизита има највише одевних предмета за жене, као што су: кинеско умотавање стопала да нога не би расла, корсети, шими-ципеле, ципеле с високом потпетицом... А кад су мушкарци у питању, на првом месту су крути оковратници и кравате. И одмах нам се намеће питање због чега се кравата, тај за многе мушкарце мучитељски модни детаљ, задржала све до данас?

Стара школа једноставно сматра да је неко прописно обучен само ако је око врата везао то парче тканине. Ретко ћете припадника ове школе видети без машине, а ако се из неког разлога без ње појавио на јавном месту, будите сигурни да се осећа веома непријатно.

Остали мушкарци углавном сажаљиво гледају на ове уштогљене, уштиркене и утегнуте до гуше, мада морају да признају да је тај детаљ у неким случајевима ипак неопходан. Рецимо, за сахране и венчања.

Осим тога, кравата је у неким случајевима обавезна, као симбол уредног и отменог мушкарца. Она је обавезна и у неким локалима и клубовима куда обични смртници иначе не залазе. Али, машина је савршен поклон. Кад год не знате шта неком мушкарцу да поклоните, одлучујете се за машину. Релативно је јефтина, лако се налази у продавницама, а ако се онеме

коме је поклоњена не допада, може без много размишљања да је одбаци...

Било како било, кравата је ипак само један модни детаљ, мада не свуда. У Шпанији, на пример, ако мушкарац хоће да повреди мушкарца који му је „стао на жуљ“, треба само руком да покаже на своју машину. Порука овог геста је: „Твоја жена ми је ово поклонила!“ Кажу да за једног Шпанца нема веће увреде!

Оваква каква је данас, не мења се много: час је шира, час ужа и то је све. Због тога се, ваљда, чувени енглески писац Оскар Вајлд једном приликом и жалио речима: „Страшно ми је да изразим своју оригиналност оваквим скученим избором прслука и кравата“. А један савремени модни креатор каже да мушкарци, будући да се не шминкају, не могу да измене лик, али могу да га унакаже лошом комбинацијом кошуље и кравате. Слично је мислио и енглески краљ Едвард VII (1841–1910) коме је гост с лоше изабраном краватом могао да поквари читаво вече!

Чвор на затиљку

Правог одговора на питање када је и коме уопште пало на памет да парче тканине око врата прогласи за одевни предмет мушкарца још нема. Зна се, међутим, да су још у камено доба мушкарци качили око врата огрлице и металне обруче. Ето, могло би се рећи да су то биле претече кравате – историја дуга најмање тридесет хиљада година.

Забележено је да су римски легионари носили подужу

комад тканине око врата који је напред био везан у чвор. Наравно, не ради лепоте, већ да би се заштитили од хладноће и ветрова.

Кравате какве ми знамо потичу из 17. века и највероватније су прво почеле да се носе у Енглеској. Пре тога господи су украшавале своје кошуље по угледу на римске легионаре, али су тканине биле богатије – украшене везом и чипкама.

За саму реч кравата кажу да су заслужни наши Хрвати који су као плаћеници војевали за француског краља Луја XIV (1638–1715). Ови наши војници везивали су ланене мараме око врата да би покрили амајлије које су их, како су веровали, штитиле од непријатељских метака. Французима се то много допало и тако везане мараме прихватили су као модни крик. Нови део гардеробе тако добија име кравата према називу „Cravates” или још ближе „Cravates”, како су Французи звали Хрвате.

Историјска прекретница за машну била је битка код белгијског града Стенкерка 1692. Енглески војници под Виљемом III изненадили су Французе који нису имали времена ни да се обуку, а камоли да уредно вежу своје кравате. Наврат-наос су их омотали око врата, а крајеве провукли кроз последњу рупицу на мундиру. Ово се толико допало господи широм Европе да су од тада сви почели да везују машне по „стенкерски”.

У тим својим првим данима кравата је доста мењала облик и величину. У 19. веку су је више пута обавијали око врата, а онда везивали у чвор испод грла. Тако су оба краја висила слободно и била сасвим кратка. Такође је познато да су се на двору Луја XVI носиле широке црне траке, позади везане у машну и причвршћене за перику, док су слободни крајеви, пребачени напред, падали на богате жабое од чипке.

У једном приручнику из 1828. године, под називом „Уметност везивања кравата”, наводе се чак тридесет два начина прављења чвора и сваки од њих има своје име. У предговору пише да начин на који је машна везана открива човека. „Једном мушкарцу никада немојте замерити што му је одело старомодно, али га треба критиковати, па чак и исмејати ако је своју кравату лоше везао”, дословце стоји у поменутом приручнику.

Почетком 20. века најелегантнији стил везивања кравате је „аскот”, назван тако по чувеном хиподрому у Енглеској. Британци су тада, као и сада, лудовали за коњским тркама и волели да се показују... Била је то, а и данас је, елегантна ешарпа причвршћена за кошуљу нарочитом иглом украшеном драгим камењем.

Непосредно после првог светског рата мушкарци из високог друштва прихватају чвор звани „виндзор”. Чувени војвода од Виндзора правио је дотад невиђено велик чвор на кравати и то тако што је дужи крај шест пута провлачио кроз омчу.

Лептир између очију

Поред класичне кравате носи се још и лептир-машна и пластрон. Ово друго прихватиле су и жене. Пластрон сасвим прекрива видљиви део кошуље између ревера и сакоа. Но, већина мушкараца данас се најрадије опредељује за „бунтовнички стил” (први га прихватио енглески песник Џорџ Бајрон) то јест, најрадије иде без кравате, осим у случајевима кад искључиво норми налажу да се закопчају до грла. Упркос томе, у Сједињеним Америчким Државама годишње се купи око сто милиона кравата. Њима би Земљина кугла могла да се опаше бар три пута!

А да машна може да послужи и у неке друге сврхе, показао је чувени глумац и играч Фред Астер. Он је панталоне везивао краватом јер никако није могао да нађе каиш какав је њему одговарао.

Најзад, треба да се зна да данашња кравата ипак није само обично парче тканине. Да би се скројила и сашила, неопходно је да се обаве двадесет две различите радње. Постоје строга правила за њену дужину: између 130 и 140 центиметара. Кад је везана, дужи крај машне треба да буде спуштен до шнале на каишу.

И лептир-машна се шије према утврђеном правилу. Њена ширина се одређује према раздаљини између спољашних углова очију, што значи да једна иста лептир-машна не може да одговара сваком мушкарцу.

Иако је група истраживача са Корнел универзитета у САД утврдила да круте крагине и чврсто везане машне спречавају правилан довод крви у мозак, изазивају главобољу и ометају мисаоне активности, мушкарци и не помишљају да се одрекну овог детаља. Робовање кравати се наставља...

С. Ивановић

ЗРНИЦА
ЗНАЊА

ВЕКА

И
МАЊА

Ефекат три мускетара

Угледан амерички часопис „Биолошки билтен” недавно је објавио чланак научнице Елизабет Френсис о животу актинија у коме је она, поред стотинак цитата из радова разних стручњака који су изучавали живот ове морске животиње без костура, навела и Александра Диму са његовим романом „Три мускетара”. Френсисова је, наиме, код актинија открила појаву коју је назвала „ефектом три мускетара” и, како је то ред у научној литератури, навела аутора који је први описао овај ефекат: организми који склопе савез и удруженим снагама, „лећа уз лећа”, туку заједничког непријатеља штеде велику количину енергије. У овом случају актинијама су непријатељи такве исте актиније које хоће да заузму што боље место на стеновитој морској обали. Збијене у густе

гомиле ове морске животиње врло успешно штите своје место под сунцем. Баш као Атос, Портос и Арамис који су имали девизу „Сви за једног, један за све.”

Бунда која расте

Како јавља западњонемачки лист „Шпигл” у Швајцарској је откривен метод биолошког обнављања олињалих предмета од крзна. Оштећени део умочи се у посе-

бан раствор и следеће три-четири недеље одржава на истој температури. За то време на „проћелавој” површини израсте довољно дугачко и густо крзно, које је уз то исте боје као кожица од које је направљена бунда, шубара, пелц... Ако је крзно пре шивења бојено, израсли делови морају да се префарбају.

Резултати првих експеримената с музејским моделима од крзна који су направљени још у 18. веку врло су охрабрујући, а човек који је измислио метод, професор Килуж из Берна, чува састав свог хемијског стимулатора у најстрожој тајности.

Обрнуто пропорционално

Да ли што већи избор лекова гарантује и боље здравље грађанима?

Ево неколико примера. По норвешким законима број лекова који се продаје у апотекама врло је ограничен. Дозвола за производњу и увоз даје се само најнеопходнијим лековима, а ново сред-

ство добија зелено светло само уколико се докаже да има изразита предности над старим. Резултат: у норвешким апотекама продаје се свега 1900 лекова на бази 800 хемијских једињења у различитим облицима и смешама. Поређења ради – у Енглеској се продаје 18.000 лекова који се заснивају на 3000 једињења, а просечан људски век Британаца краћи је за 1,5 до 2,5 година од Норвежана!

НАУКА ИЗВАН ЗАКОНА

Прича гласи овако. Млади молекуларни биолог дошао је до мртве тачке у истраживању јер му је за даљи рад потребан лабораторијски произведен ген, носилац одређене бактерије. Преко потребни ген могао је да добије само од прослављеног научника чувеног по одбијању да сарађује са било ким.

Млади научник је старијем колеги ипак написао писмо у коме га је замолио за помоћ уз напомену да ће му, не добије ли тражени ген, пропасти вишегодишње истраживање и, вероватно, каријера.

Ни каубоји нису невини

Одговор је стигао брзо, а сводио се на то да је славни научник био згранут дрскошћу молиоца. Како је уопште могло да му падне на памет да би научник светског реномеа могао да подели плодове свог рада са једним научничким анонимусом? Анонимус се задовољно кикотао док је читао писмо, а затим га је педантно исецкао на квадратиће које је потопио у нарочит раствор. Неколико дана касније, у једној од култура издвојио је бактерију. Добијање траженог гена било је потом дечија игра.

Славни научник је направио почетничку грешку. Писмо је написао у лабораторији из које уосталом скоро никада није ни излазио и тако је, нехотице, рукама пренео микроорганизме из лабораторије на писмо.

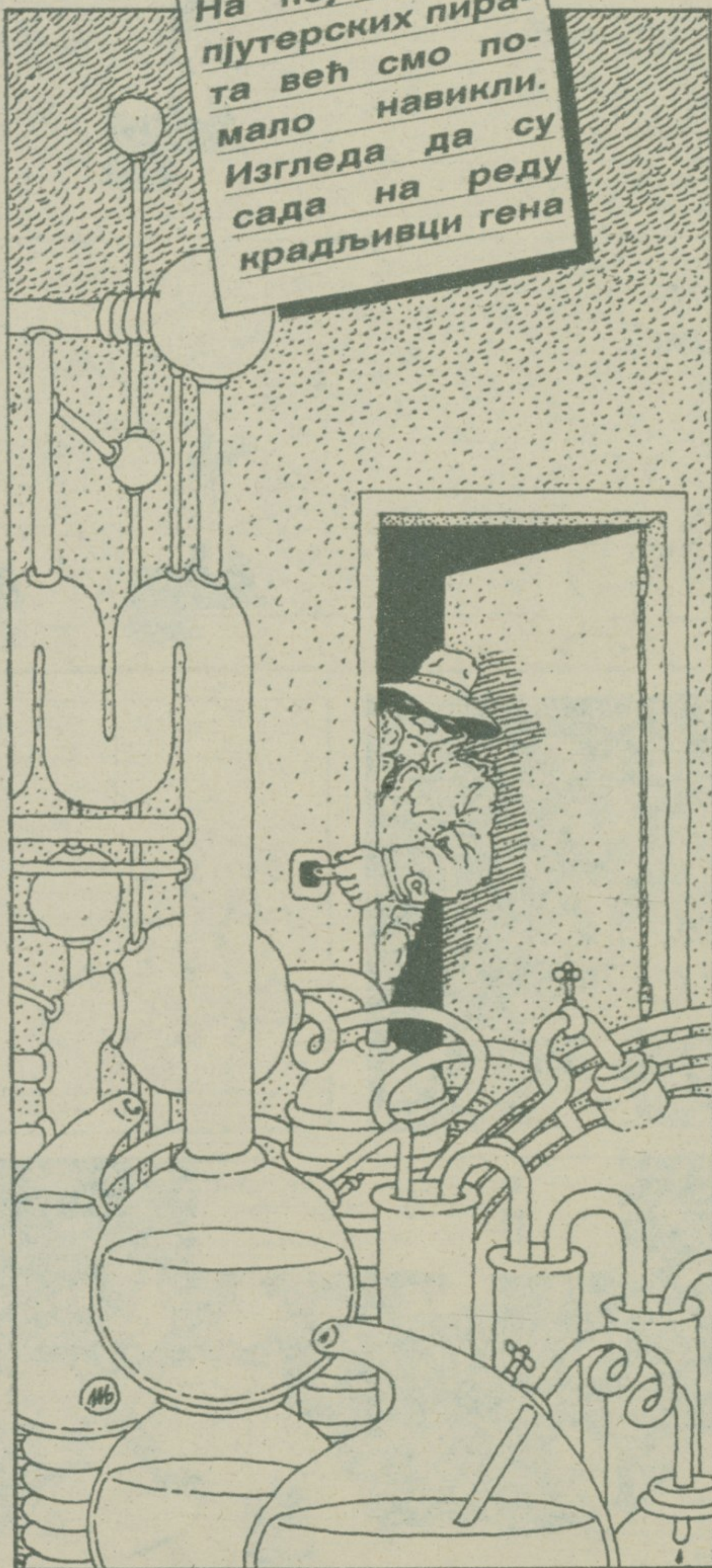
Није толико важно да ли је ова прича измишљена или не. Чињеница је да вредност генетског материјала који се „кува“ по лабораторијама широм света надмашује цену драгоцених метала и драгог камења, чак и плутонијума. Чињеница је да су сви подаци потребни да се добије један живи организам смештени у једној јединој ћелији. Када је нешто тако скупоцено и тако згодно сићушно, да ли је појава крађа далеко?

Уосталом, генетско пиратство постоји од давнина. Још у 17. веку Холанђани су преотели монопол над трговином кафе од Арабљана тако што су из Моке прокријумчарили семе кафе и засејали га у својој колонији на Јави. Верује се да је трећи амерички председник Томас Џеферсон задужио своју нацију, између осталог, и тиме што је за вре-

КАД ЋЕ

ВЕЛИКА ПЉАЧКА?

На појаву компјутерских пирата већ смо помало навикли. Изгледа да су сада на реду крадљивци гена

ме једне посете Италији кришом прибавио извесну количину зрна пиринча који је по квалитету знатно надмашивао врсту која се тада гајила у САД.

У неку руку, чак су се и крадљивци стоке на Дивљем западу бавили генетским пиратством. Радили су то кад год су крали бика за оплодњу. Данас уопште не би морали да се замајавају око нечега тако гломазног као што је бик. Био би им сасвим довољан један ген или ћелија из које би тај ген издвојили.

Ако је један једини лабораторијски „дотеран“ ген довољан да би се постигле готово невероватне ствари, колико онда тај ген вреди? Колико би на тржишту међународног генетског пиратства вредео синтетички „антифриз“ ген који, усађен у обичну бактерију, спречава стварање леда на усевама и који би губитке које мразеви наносе светској пољопривредној производњи смањено за око милијарду долара годишње? Више него довољно да некоме падне на памет како би незаконита трговина генима била исто толико уносна као и трговина дрогом.

Џијанкалијум – решење

Шта онда да се ради? За почетак, сада и гени могу да се заштите патентима. Ствар је утолико једноставнија што сваки ген поседује непоновљив след различитих DNK молекула чији је тачан распоред могуће забележити. Нарочито опрезни истраживачи и компаније могу, колико да буду мирнији, да патентираном гену прикаче и неколико додатних DNK молекула који би били нека врста произвођачког заштитног знака. Невоља је једино у томе што лопови по правилу крше закон, па и закон о патентима.

Спаса, дакле, нема?! Неки су га се већ докопали. Једна истраживачка екипа створила је тзв. самоубилачки вектор, „џијанкалијум“ – ген који је тесно повезан са синтетичким геном. Уколико се ћелија која садржи отровни ген уклони из „домаће“ средине, она одмах уништава вештачки ген.

Буду ли у скорој будућности и остали остварили сличне мере заштите, више неће бити места страху од генетског пиратства. Зашто би се неко мучио да украде нешто што би му, само што га се докопа, у рукама „ишчилело“ у ваздуху.

У међувремену, остаје питање. Кад ће прва велика пљачка гена?

М. И.

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

ПОСЛЕ ВЕЛИКИХ БИЗМАРКА ДОЛАЗЕ МАЛИ ХЕРБЕРТИ

**Постоји готово правило:
познати и признати људи и
генији свога времена имали су
интелектуално нејаку децу.
Изузеци су реткост**

Наука је утврдила: генетске особине једног или оба родитеља преносе се на потомство. Ако се не испоље на првом, појавиће се код другог, трећег... петог колена. Ово „чудо природе“, међутим, готово да не постоји кад се ради о таленту и умној величини.

Деца генија и познатих и признатих личности нису ни

бледа слика славних родитеља. Чак ни њихови унуци и прауници.

Историја памти немачког канцелара Бизмарка. Називали су га „Наполеон дипломатије“. Његов син Херберт, на жалост, животарио је на доњем прагу интелигенције. Немачки историчари су га сматрали духовним патуљком у поређењу са оцем. Када је

канцелар умро, настала је крилатица: „После великих Бизмарка долазе мали Херберти“!

Шта да каже Карађорђе

Поменута сликовита изрека временом је тако рећи постала правило. Пример попут старог српског песника Јована Илића права је реткост. Јован је имао четири сина: Војислава, Милутина, Драгутина и Жарка. Сви су, такође, били песници. Војислав је надмашао и оца и браћу. Песничка династија, причао је Београд о њима.

И француски књижевник Александар Дима припада групи изузетака. Александар Дима Син стајао је уз раме тати романсијеру. Обојица су оставили значајан траг у француској и европској књижевности.

Французи су имали још једну славну породицу. Огист Реноар, сликар, импресиониста, један од највећих сликара 19. века могао је да се поноси сином Жаном. Разлика је једино у томе што је Жан Реноар постао чувени филмски редитељ који је иза себе оставио још чувеније филмове: „Нана“, „Доручак на трави“, „Велика илузија“.

Прослављени француски драмски писац 17. века Жан Расин довео је до савршенства француску драмску трагедију. Но, није био Реноарове среће. Покушао је да у литературу угура и своја два сина Жан-Батиста и Луја, али бадава! Жан Батист је написао нешто што би се још и могло поднети, док је Луј срочио само неколико побожних поема за које је Волтер цинично приметио: „Свете су јер их нико не узима у руке!“

Како је тек патио, још за живота обојаван од немачког народа, Јохан Волфганг Гете! Шта све није чинио да његов љубимац, син Аугуст настави очевим стопама. Није вредело, син је догурао само до углађеног господина који је знао сатима да забавља даме по вајмарским салонима. Гетеов биограф је записао да велики отац није пренео ни искрицу свог генија на сина и запитао се како је то могуће.

Могуће је. Јер, да је биограф заронио у историју лако би утврдио да је човек изузетне снаге и величине, српски цар Душан Силни имао сина сушту супротност – нејаког Уроша! Великаши су Уроша исмејавали и радили шта су хтели.

Шта рећи за Карађорђа! Вођа првог српског устанка киптео је од снаге и чврстине. Није знао за страх. Његовог сина Александра, пак, уставобранитељи су малтене силом довукли на чело српске државе. Али ни то није вредело, државнички послови нису му лежали и више је волео да буде на свом имању у Тополи.

Занимање – син славног оца

Постоји такозвана „мађарска прича“. Главно лице лиричар светског гласа Шандор Петефи. Мађари су га још за живота уздигли на ново националне знаменитости. Ништа природније да се љубав пренесе и на Петефијевог сина Золтана. Син је засипан по частима, од њега се очекивало да настави очевим стопама, године су пролазиле и... ништа! У ствари, Золтан је имао једино занимање – син славног оца!

Сигфриду, сину композитора Рихарда Вагнера Немци су отварали врата свуда где би се појавио. И отац се за живота уздао у сина. Заиста, Сигфрид је завршио музички конзерваторијум и постао диригент захваљујући очевом имену и новцу који му је стављен на располагање. И то је било све. Остао је просечан диригент без духа и стила, занатлија. Покушао је да компоује опере. Извођене су уз велике припреме и пропадале после премијере.

Разочарање у потомство доживео је и отац америчке аутомобилске индустрије Хенри Форд. Почео је ни од чега, а постао један од најбогатијих људи на свету. О томе шта је све учинио за развој аутомобила не треба ни говорити. Његова фирма, међутим, одржала се захваљујући способним саветницима и конструкторима у служби Хенрија Форда Млађег. За сина стари Форд је говорио – „један од мојих слабијих сарадника.“

Међу изузетке од правила о великим Бизмарцима и малим Хербертима спада и књижевник Виктор Иго. Синове, литерарне таленте, сахранио је још за живота. Књижевни критичари тврде да је пред њима био звездани пут.

Изузеци су малобројни, „мали Херберти“ многобројни. На научницима остаје да одгонетају ову тајну природе. Ако тајне уопште има јер, природе је недокучива.

М. Тодоровић

И ЗВЕРИ СУ
ПОНЕКАД МАЗЕ

ШАРГАРЕПА ВУКУ ТЕПА

Једна витка
двадесетогоди-
шња девојка,
дете с београд-
ског асфалта,
оповргава древ-
ну пословицу да
курјак мења са-
мо длаку, а ћуд
никада

Прилазећи великом жичаном кавезу у ком борави неколико вукова, витка девојка црвенкасте косе звецка свежњем кључева. Звери, које су дотле лењо лежале, од-

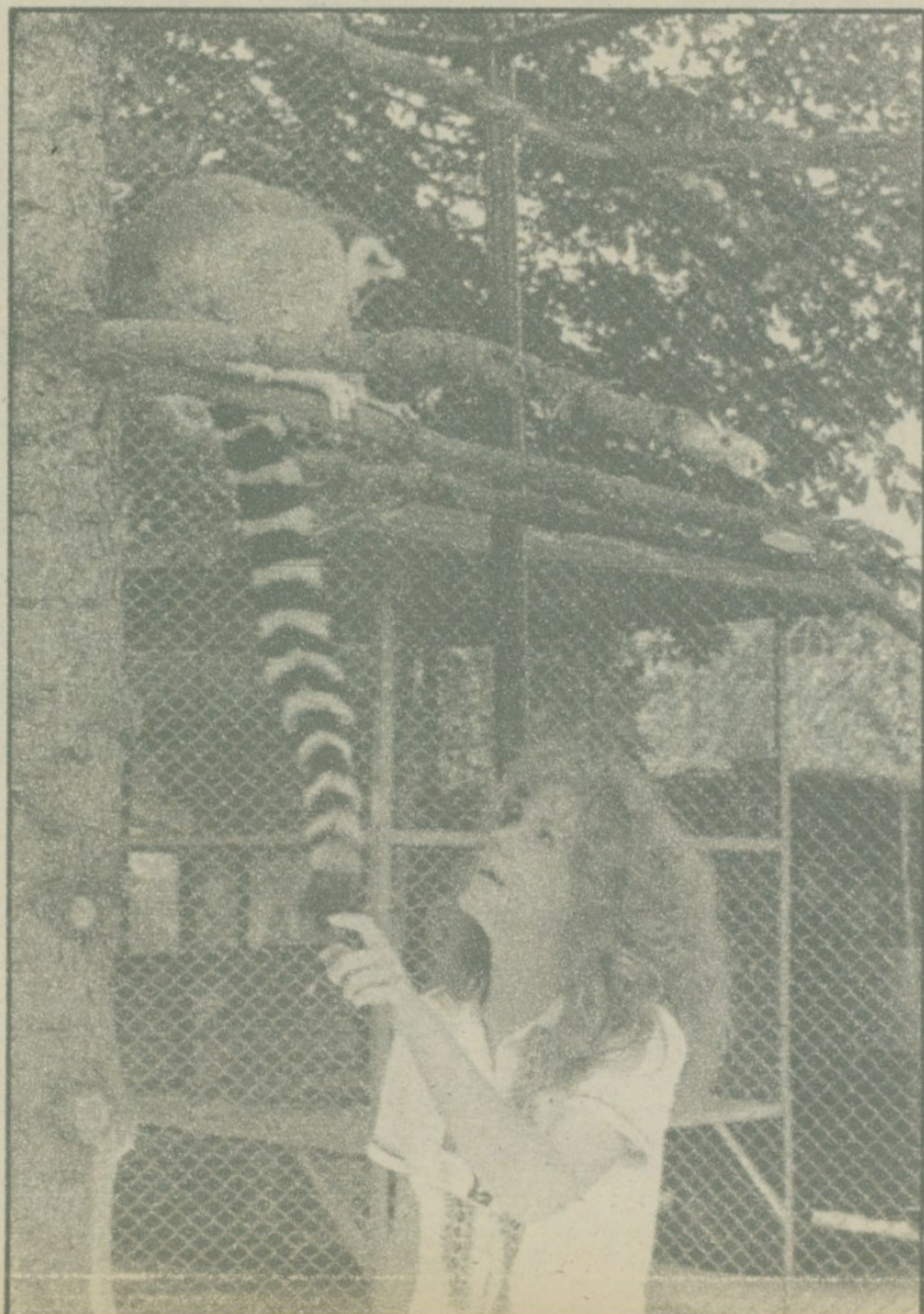
једном скачу, успињу се уз ограду, весело машу реповима, жуте, опаке очи радосно сијају.

– Хеј, куце, ћао! – поздравља их.

Хладнокрвно откључава метална врата и улази унутра. Истог часа чопор је окружује: животиње јој лижу руке, њуше је, умиљавају се. Посетиоци који су се ту затекли готово не верују: зар тај вижљасте девојчурак да се нађе сасвим сама и голорука, очи у очи, са од памтивека озлоглашеним курјацима чији поглед и зуби терају страх у кости?

Али, она се не обазире на гласне коментаре да то, можда и нису прави вукови већ вучјаци, а ако заиста јесу – или су дрогирани или је она блесава! С осмехом на лицу, она их милује, грди, тепа им:

Летос је Француска поклонила Београду пар умиљатих лемура. „Како се само они воле и мазе!“, каже Драгана

– Хајде, склони се, да ти очистим кавез! – каже црвенкоса Драгана белом канадском вуку. Изгледа да је оно о Црвенкапици ипак само бајка...

том кавезу. Драгана им је дала чај, напитак који мајмуни највише воле. Кад су га попили, металне шоље одбацили су у угао, далеко од решетака.

– Хајде, Фриц, дај лепо шољу својој Драгани – молила сам га. – Он ме је само незаинтересовано гледао. Међутим, кад сам неколико пута поновила молбу, дохватио је шољу и пружио ми је кроз решетке, окрећући главу у страну, као да каже: „Ево ти та твоја шоља, досадни створе!“ Али, ми смо од тада истински пријатељи, и Фриц ме непогрешиво препознаје чак и у гомили посетилаца.

Слика Доријана и Греја

„Ко хоће да ради, мора да се бори за посао“, гесло је међу 500 волонтера у овом Врту. Јер, те девојчице и дечаки, девојке и младићи, овде раде заиста све. Родитељи у почетку најчешће погрешно мисле да ће њихово дете да растргне тигар или лав. Многи од њих тајно долазе у Врт да се увере шта то и како ради њихова ћерка или син. То су у почетку радили и Драганини отац и бака. Али, већина њих више никад не дођу у Врт, бар не с том намером: знају да је такав рад и упознавање животиња вишеструко корис-

Недавно је београдски Зоолошки врт добио принове – два тигрића. Иако су им канџе као игле, Драгана не може да одоли, а да се не поигра с овим увек гладним мачкама

сец и по дана, колико је боравио у стану Петернелових. Радан је направио готово пустош. А кад је баки просуо пиринач, морао је на Калемегдан, у кавез.

Боравећи данима у близини вукова и лисица. Драгана је запазила да су те животиње често другачије него што се о њима уобичајено мисли. Вук је мање племенит од пса, јер

– Шта је, празна торба, а? Сад ће вама ваша Драгана донети клопу. Доријане, престани да се свађаш! Па ти си обична џукела! Сад ћу да те пребијем. Види како је Радан добра, права пудлица...

Присутни се немо згледају и сумњичаво врте главама: „ајде да међу вукове уђе њихов имењак Бојовић, директор Зоолошког врта, он је с Дурмитора и одрастао је међу њима, али да се с вуцима тако игра ова црвенкоса тршавица, е, ту нешто није у реду... Види, види, оног највећег је шутнула к'о крпењачу!

Међутим, све је у најбољем реду, на обострано задовољство и вукова и ове несвакидашње девојке.

Фриц, дај шољу!

Драгана Петернел има двадесет година, рођена је у центру Београда и студира Пољопривредни факултет. Не сточарство, напомиње, већ прехранбену технологију. По свему је савремена девојка великог града, сем по својој искреној и великој љубави према животињама. Заволела их је још као девојчица, од тада је о њима прочитала много књига, али, и поред велике жеље, никада није имала свог

пса или мачку. А кад је у јесен прошле године сазнала да Зоолошки врт тражи волонтере, добровољце који ће ту да раде искључиво из љубави и без новчане накнаде, одлучно је рекла оцу:

– Или пас или ја одох у Зоолошки врт, међу звери!

И тата и бака насмејали су се на те речи: зар наше јединче, наша Драганица, да буде окружена тигровима, вуковима, мајмунима? Ма то се она само шали...

Међутим, „наше јединче“ је отишло право код Вука Бојовића, директора београдског Зоолошког врта, и исто тако одлучно рекло да жели да ради као волонтер. Примили су је, и она је убрзо била заиста међу мајмунима.

– Признајем да сам се плашила – прича Драгана, коју другари у Врту, због црвене косе, најчешће зову Шаргарепа. – Знала сам већ да су мајмуни врло интелигентни и ћудљиви, да су злопамтила, али да умеју и да воле. Јесте, све сам ја то лепо знала, али како да се непредвидљивим шимпанзама узму шоље за чај из њиховог кавеза? Зар сам узалуд с њима данима „разговарала“?

Лола и Фриц, брачни пар шимпанзи, боравили су у ис-

За беле лисице се мисли да су неповерљиве. Којешта! Ево како једна плавоока лепотица прилази да из Драганине руке поједе живо јаје

тан. Међутим, шта да се ради кад се из Зоолошког врта у стан донесе прави правцати вук?

Као признање за заиста немуморан рад, Драгана је најзад могла да брине о вуковима, лисицима, дингоима, што јој је и била жеља. Ускоро је стигао Радан. Наиме, један сељак с истоимене планине донео је младунче вука и оно је добило име по свом завичају. Да би га што боље неговала, Драгана је вучића однела кући. Тата и бака ћутке су прихватили принову. Међутим, показало се да вук заиста мења длаку, али не и ћуд: за ме-

уз њега није човек да га негује и васпитава. Али, уз људску љубав и пажњу, вук понекад промени чак и своју ћуд. Пример за то су Доријан и Греј, који се и у чопору понашају слободније и самоувереније од других вукова.

Глас мог господара

Драгана може сатима да говори о „куцама.“ Рећи ће да вукови тачно знају кад је она само у пролазу, а по звецкању кључева кад ће ући у кавез. Ликица, „лепша половина“ лисичијег брачног пара, права је маза: уме да легне на леђа и преде као мачка!

Тикица. Он, прави је, препредени лисац. У енциклопедијама пише да се динго, аустралијски дивљи пас, не може да припитоми. Насмејана Драгана у неку руку оповргава науку: улази у кавез ових звери, а мужјак динга јој се умиљава око ногу као најоданији пас. Не без поноса цитира нам већ пословичног Брема:

„Ако одгојимо младе вукове и разумно се с њима опходимо, постају врло питоми и привржени господару. Кивије нам саопштава о једном вуку који је у младости одгојен као тас, па га је, кад је одрастао, господар поклатио зоолошком врту. Ту је био неколико недеља потпуно утучен, јео је врло мало и био равнодушан према чувару. Коначно је постао приврженији онима који су се њиме бавили, па је изгледало као да је заборавио старог господара. Овај се вратио после одсуства од 18 месеци. Вук је, упркос великој буци, одмах препознао његов глас и пошто су га пустили, показао је изливе неописиве радости. После тога, опет растављен од свога пријатеља, био је као и први пут дубоко утучен. Након три године његов господар поново се вратио. Стигао је увече, кавез вука био је потпуно затворен, тако да животиња није могла да види шта се дешава напољу. Али, чим је чуо глас господара који се приближавао, почео је страховито да завија. Кад су отворили врата кавеза, појурио је усусрет старом господару, скочио му на рамена, лизао му лице и покушао да уједе чувара; кад су покушали да га одвоје и врате у кавез. Кад га је стари господар поново напустио, оболео је и није хтео више да једе. Опорављао се дуго и тежко, али је после тога био веома опасан за сваког странца који би му се приближио.”

Драгана признаје да је сваки улазак у кавез са зверима опасан, јер њихова нарав је ипак непредвидљива, али каже да то и није страх. Верује да топла реч и искрена пажња могу да припитоми и једног вука. Због свега тога ово лето је провела међу њима, далеко од мора и одмора. Међутим, шта на све кажу њене другарице и другови?

— У почетку су ме гледали разрогачених очију, говорили ми да сам ђакнута и гласно изражавали своје гађење према „тим смрдљивим мрцинама” — одмахује руком Шаргарепа. — Касније, мало-мало, кад ето ти мог целог друштва у Врт. А сад? Ма, не могу да их истерам!

Иван Лончар

НЕПОЗНАТО О ПОЗНАТИМ БАЈКАМА

ПРИНЦЕЗА

НА

40

МАДРАЦА

Одакле је дошао „Мачак у чизмама”? Шта је сумњиво у бајци о Ивици и Марици и зашто је ова прича изгубила популарност у време Хитлера?

Мачак у чизмама”, како је причу 1697. године назвао Шарл Перо, најпознатија је од свих бајки у којима се животиња појављује као човеков помагач и сарадник у бројним авантурама. Али је зато Мачак, и у ранијим и у каснијим верзијама, у ствари, био главни модел за уметника истраживача: да би остварио богатство за свог сиромашног господара, лукави Мачак се у пару предивних чизама, прави важан а затим лаже, вара, шпекулише и краде, и на крају приче, сва његова лукавства (с којима се прећутно слагао и његов господар) сјајно успевају и они улазе у високе дворске кругове. Изгледа као да ова бајка поручује да се криминалом могу остварити сасвим леви резултати у животу.

И ова бајка се први пут појавила код Ђанбатисте Базилеа у збирци „Пентамероне”. У тој верзији, напуљски просјак умире и своје јединог сину оставља само Мачка. Син горко плаче над својом злом судбом, а Мачак му обећава да ће га учинити богатим, само нека све препусти њему. Као и касније код Пероа, италијански Мачак лаже и вара на свом путу до богатства. Он чак одбија и краља када овај понуди своју прелепу кћер за жену његовом господару. Краљу прича и ласка све док овај не обезбеди толики мираз својој кћери да његов господар од тога може да живи до краја живота. И док се прича Шарла Пероа овде завршава, Базилеова ће рећи још нешто.

Пошто се господар закleo Мачку да ће му, после смрти приредити пристојну сахрану у златном ковчегу, Мачак се у италијанској причи направи мртав, како би проверио искреност свога господара. Слушајући господара како збија шалу са „смешном мачијом одећом” и неморалним

понашањем Мачак ће поднети и највеће понижење. А да би све било још горе, господар изјављује пријатељима како ће, чим падне мрак, из-

бацити Мачково тело кроз прозор. Чувши све то Мачак ће, главом без обзира, побегнути из куће да га више никада нико не види. За разлику од

овог јунак наше приче има много бољу судбину код Шарла Пероа где „постаде велики лорд, никада не јурећи за мишем, осим за разоноду“.

Утицај грашка на племиће

И од ове две верзије „Мачка у чизмама“, међутим, постоји старија. Њу је 1553. године у збирци „Заносне ноћи“ штампао тада познати приповедач Ђанфранческо Страпарола, родом из месташцета Каравађа близу Милана. Он је тврдио да је и ова, као и остале приче из његовог двотомног дела, „скинута са усана десет младих девојака“. Његов „Мачак“ врло је сличан Пероовом, или је можда било обрнуто? Јер, његова збирка је постојала у Француској у време Пероовог живота. Све у свему, „Мачак“ је у својим чизмама скакао из века у век, али се све чешће појављивао у нешто измењеним верзијама – више налик Робину Худу, него малом симпатичном преваранту.

„Ивица и Марица“, бајка о брату и сестри које прогања зла вештица желећи да их убије, постала је популарна пошто су је браћа Грим увр-

стила у својих 156 бајки које су сакупљали у народу каселском, лета господњег 1807. Многе од најпопуларнијих бајки, међу којима и „Ивицу и Марицу“, браћи је испричала девојчица Доречен Вилд, која је много година касније, да би све било као у бајци, постала жена Вилхелма Грима. Али, највећу популарност бајка стиче тек пошто је немачки композитор Енгелберт Хумпердинк узео причу за основ своје опере за децу, први пут изведене у Минхену 1893. „Ивица и Марица“ нису само немачко власништво. Прича је постојала у усменим предањима у Француској још крајем седамнаестог века, с том разликом што је у овој верзији кућица била од злата и драгог камења, а не од колачића. У Немачкој је, са растућом Хитлеровом окрутношћу, бајка нагло изгубила популарност. Непосредно после рата, на великој изложби дечијих књига у Минхену, многи су приче замерили онај грозан детаљ са спаљивањем противника у рерни.

Шарл Перо и браћа Грим написали су оно што се данас зове „класика“ бајки. А Ханс Кристијан Андерсен, писац 19. века писао је оно што се

данас зове „уметничка бајка“. У његовим причама, насталим у време немачког романтизма и дубоко укореним у народним легендама, има много више личног стила и печата аутора. Оне садрже и елементе друштвене сатире али и понешто аутобиографског. Андерсен, син болешљивог обућара и неписмене праље, рођен је 1805. на данском острву Фунену. Његов живот био је нека врста бајке: растао је на улици а постао омиљена и уважавана личност у највишим круговима Европе тога времена. „Приче за децу“ објавио је 1835. године у Копенхагену. Кнегиња из популарне бајке „Кнегиња на зрну грашка“ у традиционалној шведској верзији, одакле ју је Андерсен узео, мора да прође много тестова са орасима, лешницима, чиодама и сламом, како би својом суперосетљивошћу доказала краљевско порекло.

Краљевска суперосетљивост била је, такође, извор за многе бајке и на Истоку. Најранија таква источна прича појавила се у 12. књизи Ката Сарит Сагар Сомадее од Кашмира, који је живео у трећем веку. У тој причи три брата богатог брамана тестирају се да виде ко је од њих најосетљивији. Док је спавао на седам душека, најмлађи брат се пробудио у тешкој агонији са црвеним ожиљком на телу. Када су добро прегледали кревет, испод последњег душека нађена је једна људска длака! Андерсен је своју кнегињицу ставио на двадесет сламарица и двадесет перина, а све то на једно једино зрно грашка. Када је данска прича била први пут штампана у Енглеској 1846. преводилац Чарлс Бонер, осећајући да једно зрно грашка испод четрдесет душека није уверљиво, мало је променио детаљ: додао је још два зрна. Савремени бројеви су, дакле, четрдесет мадраца и три зрна грашка. Бонер, на жалост, никада није објаснио зашто два зрна грашке више ову бајку чине уверљивијом.

Маштовита супруга

И док се о славном Дракули и његовом писцу Ирцу Брамју Стокеру зна готово све, да видимо како ствари стоје са његовим литерарним братом Франкенштајном. Роман „Франкенштајн: Модерни Прометеј“, како гласи оригиналан наслов, настао је под чудним околностима: Написала га је Мери Шели, супруга славног песника Персија Бис Шелија, и то после неколико

чудних и узбудљивих ноћи у којима су се причале приче и играли „духови“. Било је то јуна 1816. када се, у вили Диодати на Женевском језеру, окупило необично друштво. Са хотелске терасе господа и даме туристи су, како то у свом филму „Готик“ приказује Кен Расел, не без извесног чуђења посматрали деветнаестогодишњу Мери, њеног двадесетчетворогодишњег супруга Персија Биса, осамнаестогодишњу Клер. Клермонт, полусестру Мери Шели и љубавницу лорда Бајрона која је тада носила његово дете, двадесетосмогодишњег Бајрона и његовог личног лекара – чудног тридесеттворогодишњег Џона Полидорија.

Пошто су недељу дана били затворени у кући јер је пљуштала киша, Бајрон предлаже да се забаве тако што ће писати оригиналне приче о духовима. Инспирацију за Франкенштајна Мери Шели је добила једне од тих чудних ноћи када је, седећи уз камин, слушала расправу свога мужа и Бајрона о извору људског живота и могућности његовог стварања. Електрична струја била је у жижи научних истраживања тога доба, па су два песника расправљала о могућности електричне реанимације тела која би изазвала, како су је они назвали, „виталну топлину“. Када се дискусија, касно те ноћи, завршила, песници су се повукли, али је млада Мери остала будна. За издање „Франкенштајна“ 1831. она се присетила тренутака своје инспирације.

„Затворених очију, али са јасном менталном визијом, видела сам – бледог студента богохулне уметности како клечи поред ствари које је саставио. Видех ужасног фантома од човека како се истеже, и онда, услед рада неке моћне машине, показује знаке живота и покреће се тешким и полуживотним покретима.“

Брзо као светлост и тако бодро, паде ми та идеја на памет. Ујутру схватих да сам смислила причу. Дан сам почела речима: „Било је то једне-туробне ноћи у новембру, само парафразирајући страшне снове који су ме будили у детињству.“

Тако је настао Франкенштајн, славни јунак хорора. Франкенштајн је доктор, млади научник, а његово славно дело – човек монструм, кога је на филму овековечио глумац Борис Карлоф, мада се монструм често назива докторовим именом.

М. Херц

Илустровао: Брана Јовановић

БУДИ ЗАРАВА, ТЈ.

Јулијана Паланачка била је стрпљива: чекала је „вечитог младожењу” четврт века. Ленка Дунђерски је умрла два месеца после њиховог венчања, остала је непоновљива песма „Santa Maria della Salute”

Сви који су у том делу Војводине нешто значили, окупили су се лета 1870. у тем Сомбору. Женио се угледни грађанин Коста Радловић. Много више занимања, међутим, изазвао је невестин девер Лаза Костић, омиљен и већ славан песник.

Двадесетдеветогодишњи доктор права намерно немарно одевен, подешено нечесљане косе, куштраве брадице, с вечитим осмехом пленено је девојачке погледе и изазивао полускривене уздахе. Јер, тада најпознатији српски песник већ је носио надимак Вечити младожења.

На свадби је била и двадесетједногодишња Јулијана Паланачка, јединица богатих родитеља Ане и Димитрија, потајна жеља многих Сомборана, и не само њих. Многобројни просци су се смркнути враћали из њеног дома. Јулча или Јула, како су је из милоште звали, стрпљиво је чекала свог принца на белом коњу. Лета 1870, на свадби Косте Радловића га је и дочекала.

Не нарочито лепа девојка, Јулијана Паланачка се загле-

дала у Лазу Костића и тврдоглаво, како то већ приличи богатим јединицама па још заљубљеним, одлучила да ће тај песник необичног понашања и посебног изгледа бити или њен или нијачи. Није ни сањала да ће за остварење те своје жеље чекати четврт века.

Из књиге „Лаза Костић у Сомбору” књижевника Мира Вуксановића сазнајемо како је текла та несвакидашња љубавна прича о којој се и данас прича у вароши на северу Бачке.

Ексклузивна вест

Вечита скитница, човек немирна духа, Лаза Костић је одмах после женидбе Косте Радловића напустио Сомбор не знајући, наравно, за одлуку богате јединице Јулијане Паланачки. И она је дуго тајила пред људима одбијајући, на запрепашћење мајке, све просце редом. Све док се једнога дана није поверила својим пријатељицама и рођакама да ће се удати или за Лазу Костића, или се никако удавати ни неће.

По досад прикупљеним подацима, Јулијана је пуних четрнаест година ишчекивала прилику да Лаза поново дође у Сомбор и да му на неки начин, преко посредника, разуме се, искаже своја осећања. Не зна се поуздано где су се, када и како срели Јулча и Лаза, али многи извори упућују да су се њих двоје верили 1884. Уосталом, и цетињски часопис „Црногорка”, као ексклузивну вест у свом броју 20. за 1884. доноси „да се наш генијални пјесник Лазо Костић вјерио са госпођицом Јулчом Паланачки из Сомбора”.

Због чега се на свадбу морало чекати још пуних једанаест година, можда као објашњење може да послужи и овај запис његовог пријатеља Милана Савића:

„После веридбе требао је Лаза вечерати код своје невесте, али се у кавани закартао, а кад се сетио било је

већ девет сати, дакле доцкан. Он настави картање, а сутра рано ујутру пошаље невести киту цвећа и извину. Мати врати одмах обоје и поквари веридбу, на велику жалост своје кћери”.

Седам година је Лаза Костић боравио у Црној-Гори, на позив књаза Николе, након чега је четири године самовао у крушедолском манастиру. Редовно је писао Јулчи, посебно кад је био у беспарици што је, по свему судећи, и био главни разлог да удовица Ана Паланачки тако тврдоглаво одбија да се њена кћи уда за „празнова”, скитницу и боема.

Сваку срећу у новом столећу

Ипак, 10. септембра 1895. у храму светог великомученика Георгија у Сомбору венчали су се Јулијана Паланачка и Лаза Костић. Сомборци, увек спремни на шалу, израчунали су да невеста и младожења имају заједно 100 година. Парох Јован Момировић, деликатан по природи посла, у венчани лист је, пак, уписао да младожења има 54 а млада 44 године, уместо 46.

МАЛО ТАЊА

Јади не баш младог Лазе Костића почели су одмах после венчања, односно повратка са меденог месеца који су провели путујући по Италији. Без материјалних и других тешкоћа, песник се бацио на књижевни рад па је, том приликом, од бечког мајстора Тајбнера наручио посебан писаћи сто и сместио га на посебном месту у соби на спрату. Мада је познато да је најчешће писао стојећи и шетајући неодевен по соби, овога пута га је удова Ана Паланачки смртно увредила када му је узела лампу и оставила га у мраку. Није могла да прихвати Лазин начин живота: спавање до касно поподне, онда гимнастика и шетња а увече рад за столом до после поноћи.

Увређен, Лаза је напустио Сомбор и уточиште поново, потражио у манастиру Крушедол, остављајући увелећену Јулчу. Оставио је Сомборцима и причу о свакодневном трчању железничком пругом када је километрима скакао с прага на праг, опасан великом кецељом којом је брисао зној. Зачуђени грађани нису знали да је необични песник на овај начин, изнојавањем, себи олакша-

вао бол због каменчића у бешици.

Вратио се у Сомбор две године касније, после смрти Ане Паланачки. Отуда се, на свој особен начин, јављао пријатељима пишући и ово: „Моја жена, сваки дан тежа, поздравља вас обоје срдечно или „и ми вам желимо сваку срећу у новом столећу. Обоје вам не можемо доћи, једно треба да чува кућу. Бирајте кога хоћете. Треба да знате да је једно добрих 15 кила теже него друго. Сва је прилика да ћете изабрати лакши терет. Сада само погодите која је то страна“. А жени се с бројних путовања увек јављао речима: „Буди здрава (тј. мало тања)...“.

Опрости моје грешне залуте

Вечити младожења ни у браку није мењао своје навике, наставио је да живи расипнички. Јулча му је то дуго опраштала а онда, када су суме и њој почеле да изгледају огромне, почела је да му даје цепарац, па песник пише једном свом пријатељу да га је „жена стегла на 5 форинти недељно“.

Наравно, Лаза је и томе умео да доскочи па је жени с

путовања често јављао да „целу ноћ није заспао од бриге и јада“, јер је, наиме, изгубио „бућелар из цера“. А једном је Јулчи послао рачун са пута у коме до детаља казује где је шта потрошио: карта до Беча 20 форинти, за кофер 4, носачима 1,50, фијакер до хотела 2,20, три дана у Бечу по 10 форинти, професору бечком који га је прегледао 10, бакшиш у хотелу 2, фијакер до хотела 2,20, карта од Беча до Карлсбада 28, за кофер 5,5, фијакер у Карлсбаду до хотела 2. Све је то сабрао: 107,40 форинти. Оправдање да би затражио додатних 100 форинти.

Мада је трошење новца била најчешћа тема у писмима Лазе Костића његовој Јули, мора се признати да Јулијана Паланачка није била тврдица. Подмиривала му је многе велике дугове и помагала у штампању књига, чак и поклањала костиме за позоришне представе које су играли по његовим делима.

Кад је умрла, октобра 1909, од рака, оставила му је прилично богатство...

Много је познатија, и песнику романтичару, прикладнија била љубав према мла-

дој Ленки Дунђерски, тридесет година млађој. Књижевни историчари тврде да је она била повод настанку једне од најлепших песама у српској лирици, ненадмашној „Santa Maria della Salute“.

Доста тога је нејасно у њиховом односу. Зна се, поуздано да је ова витка и висока, плавоока и плавокоса кћи његовог пријатеља и покровитеља Лазара Дунђерског, велепоседника „творца новосадске позоришне зграде“ и најбогатијег Војвођанина свога времена, отворено рекла да би се удала само за човека какав је он. Лаза Костић.

Ленка Дунђерски је изненада умрла у Бечу, два месеца после венчања Лазе Костића са Јулијаном. Имала је двадесет пет година.

У последњим годинама живота песник је веома често сањао Ленку, почела му је „долазити у снове“ годину дана након смрти. О томе је писао тајно, на француском, и те своје списе држао закључане. У једној сновхитици писаној у бечком санаторијуму „Лев“ песник сања како се Геден Дунђерски сагласио да његова сестра Ленка буде Лазина жена, а

КАД СЕ ЖЕНИ КОСТИЋ ЛАКА

Позната староградска песма „Динум-данум, шум, шум, шум...“ настала је поводом женидбе Лазе Костића са Јулијаном Паланачки, а посвећена је песниковом пријатељу др Ђоки Савићу, судском тумачу, познатијем као Ђока Чордар.

Наиме, велики веселац, љубитељ „добре капљице“, чија је појава с обзиром на изглед – био је носав и због дебљине се тешко кретао – изазивала смех и добро расположење, углавном је био у беспарици и нашао се на правој муци кад га је Лаза позвао за девера. Тек уз помоћ пријатеља обукао се како је и приличило званицама отмене свадбе. Остала је, међутим, до данашњих дана шаљива песма с познатим рефреном „Динум-данум, шум, шум, шум...“ и стихови: „Кад се жени Костић Лака/неће девер да ј' без фрака... Ђока Чордар меине Киндер/узајмио хохцилиндер... Биће куме мој кубуре/Ђокин трбух као буре/Попиће тај није шала/токајера три бокала/Динум-данум...“

истог дана су бечки лекари обавестили Лазу да његовој Јулијани нема лека и да ће живети само неколико месеци, што се и обистинило.

Остали су стихови:

„Зар мени јитном сва та дивота?

Зар мени благо толико све?

Зар мени старом, на дну живота,

та златна воћка што сад тек зре?

„Опрости моје грешне залуте,
Santa Marija della Salute...“

Приредо:
Петар Милатовић

Илустровао: Бранко Јовановић

Илустровао: Драгутин Њежић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

УСИСАН

Отако је Виљем Лем био усисан у цев нуклеарног реактора, пријатељи рониоци га зову Мистер Нуклеарко. Кажу, какав Бетмен или Супермен, све су то измишљени ликови. Наш Виљем је прави херој! Само да чујете његову причу.

Паклени лет

Почетком овог лета четрдесетпетогодишњи Виљем Лем је, као и много пута до тада, кренуо са својим зетом Ричардом Шунмејкером на западни део плаже Палм Бич, у америчкој држави Флориди. Као страсни рониоци викенде су најчешће проводили истражујући морске дубине.

– Потпуно опуштен уживао сам у игри модрозелених морских прелива када ме је, сасвим ненадано, дограбила нека непозната сила и буквално почела да ме усисава – прича Лем. – Покушао сам да се одбраним и испливам на површину, али то „нешто“ ме је упор-

Виљем Лем је био уверен да је то сигуран крај. Зато је одлучио да сам себи прекине муке и не дозволи да умре ухваћен у сечива турбине

но вукло све дубље. У првом тренутку сам помислио да ћу се, ношен неком јаком струјом, наћи у подземној пећини.

Виљем Лем, наравно, није могао ни да сања да је био усисан у цев за отпадне воде дугачку 500 метара, директно повезану са нуклеарним реактором. Оног часа кад се нашао у широкој цеви кроз њу је „јурно“ брзином од преко 60 километара на сат.

– Око мене мркли мрак, а ја незаустављиво јурим напред и силовито ударах о зидове цеви. Настојећи да ублажим тај паклени лет махао сам рукама и хватао се за метал, али без успеха. Једино што сам постигао биле су израњављене руке и поцепано ронилачко одело. Срећа у несрећи је била што су ми боце за кисеоник, причвршћене на леђима, служиле као нека врста амортизера који су, макар мало, ублажавали ударе.

– Преживљавао сам прави пакао. Без обзира на панику која ме је обузела потрудио сам се што смиреније да сагледам околности у којим сам се нашао. Ако сам већ усисан у цев, мислио сам, та цев мора да има и други крај. А на том другом крају, прошло ми је кроз главу, сигурно се налазе сечива турбине. Кад стигнем дотле, сечива ће ме сигурно самлети. И на саму помисао тако језиве судбине смрачило ми се пред очима. Не смем да дозволим такав грозан крај. Прекратићу сам себи муке. Избацићу из уста цев кроз коју ми је „цурно“ кисеоник.

– Готово да сам био срећан што сам донео такву одлуку. Инерција ме је и даље вукла напред и бацала на све стране. У тренутку кад сам намеравао да насилно учиним крај тим мукама, тама се претворила у светлост. Да ли је могуће да сам спасен?

Мистер Нуклеарко

– Као што сам изненада увучен у цев, исто тако сам се нагло нашао у лагуни, на слободи. Једва да сам сачекао тренутак да се поново нађем на површини воде. Извадио сам цев из уста и пуним плућима удисао ваздух. Гледао сам плаветнило око себе, дисао као да сам поново рођен. Просто нисам могао да поверујем у толику срећу.

– Тако омамљен плутао сам више од десет минута. Требало ми је дуго да дођем себи. А онда сам се поново вратио у реалност. Шта ли је са мојим зетом? Да ли је и њега погодила иста судбина? Ако је и он увучен у цев, ваљда ће сваког тренутка испливати на површину?

– Са хиљаду питања у глави чекао сам још извесно време. Ништа се није догодило. Ни трага од Ричарда.

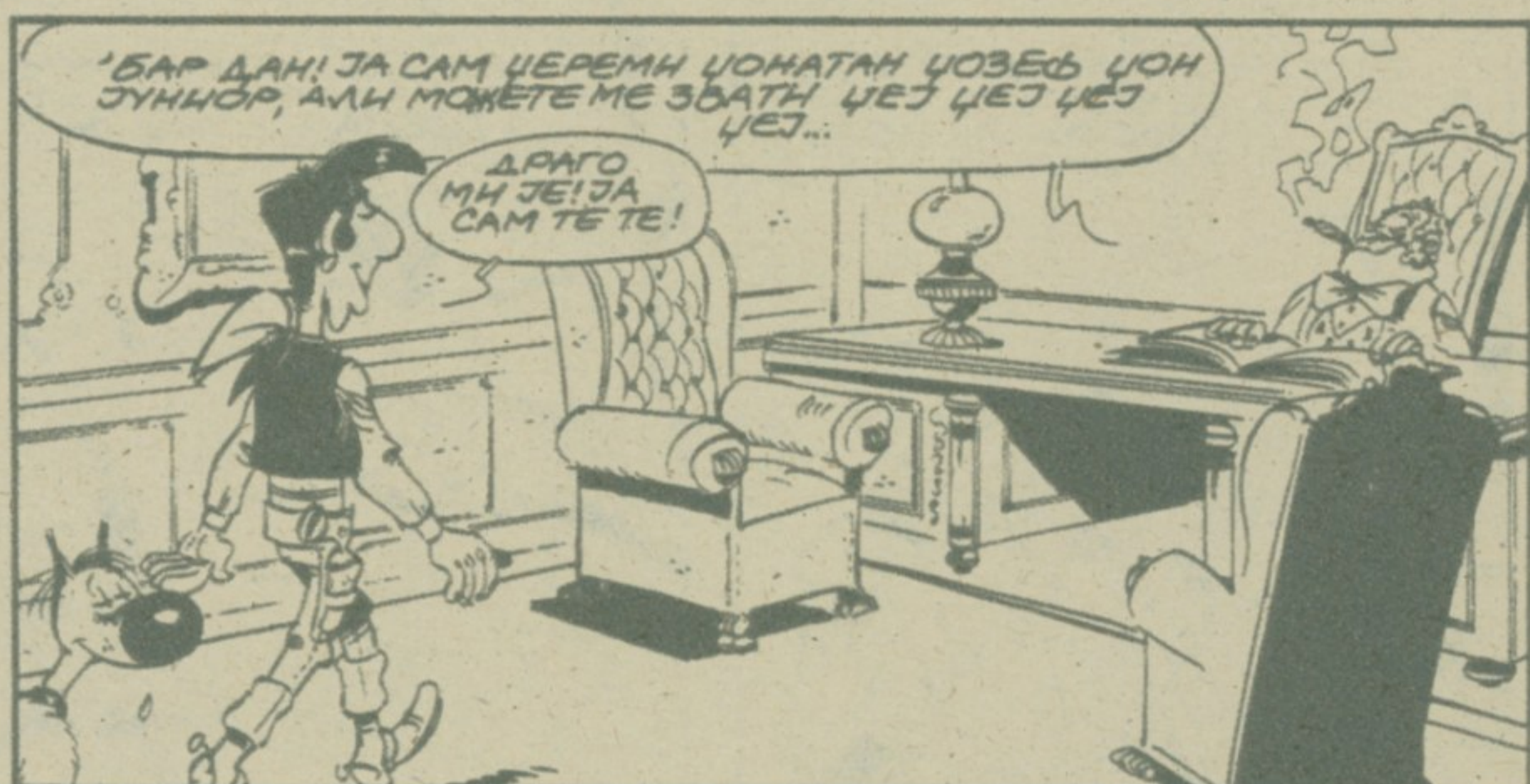
– Одлучио сам да кренем до места где смо се насилно растали. Када сам изашао на обалу, схватио сам да сам сав исцепан, изгребан, крв ми је лила са свих страна, али очигледно су све то биле само површинске ране. Ништа ми није било сломљено. „У једном сам комаду“. Насмејао сам се наглас. Како сам само био срећан!

Нуклеарна централа је била на око два километра удаљености. Некако сам се довукао тамо и дигао узбуну. У први мах нико није поверовао у моју причу, али су убрзо схватили да ми се све то заиста догодило. Ја сам био на сигурном, само је требало видети шта је са Ричардом.

А Ричард Шунмејкер је, видевши да ме нема, чекао и чекао и отишао до кола. Када је све чуо ни он није у првом тренутку поверовао у моју причу. Право да вам кажем и мени је тешко да и сам схватим да ми се све то догодило и да сам, на срећу, преживео.

– А што се тиче надимка Мистер Нуклеарко? Верујте, годи ми.

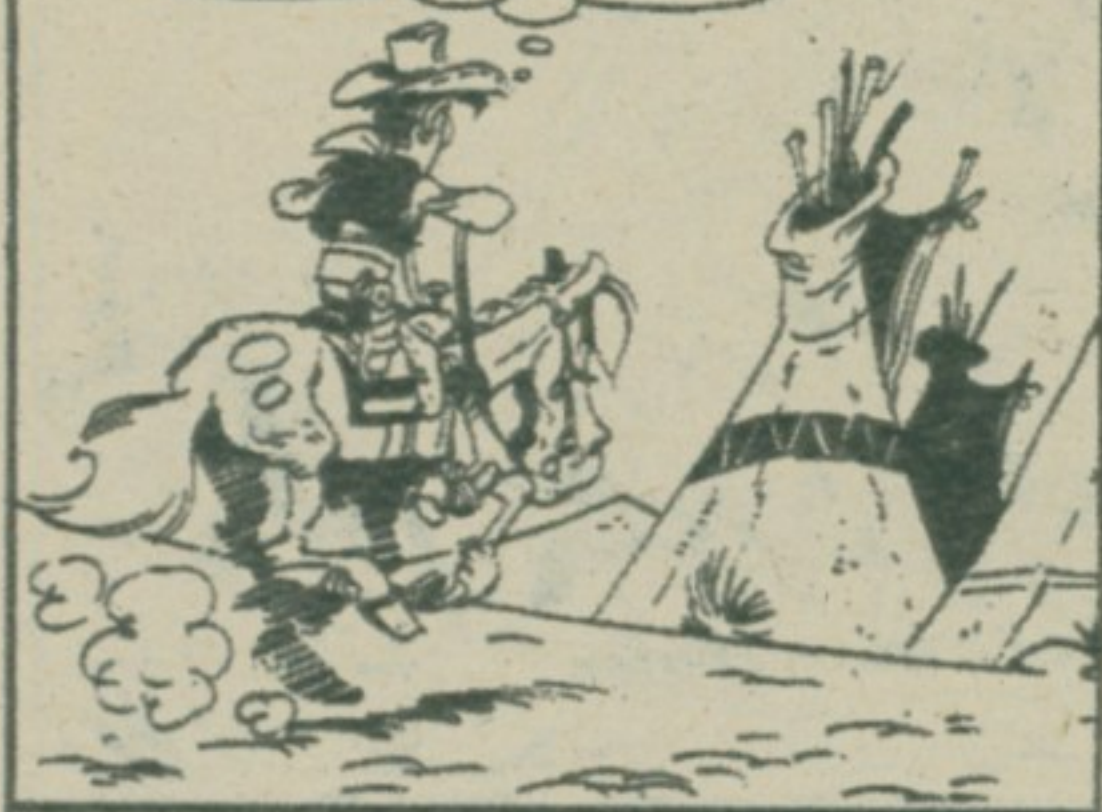
В. С.

ПОШТО JE YГОВОР CКЛОПЉЕН,
ТОМ JE ПОЖУРНО ДА ШТО ПРЕ
ОРГАНИЗУЈЕ ВЕСТЕРН-ПАРАДУ...

ТРЕБАЈУ НАМ ИЗВОБАЧИ!
ДА ОБИДЕМО НАШЕ СТАРЕ
ПОЗНАНИКЕ...

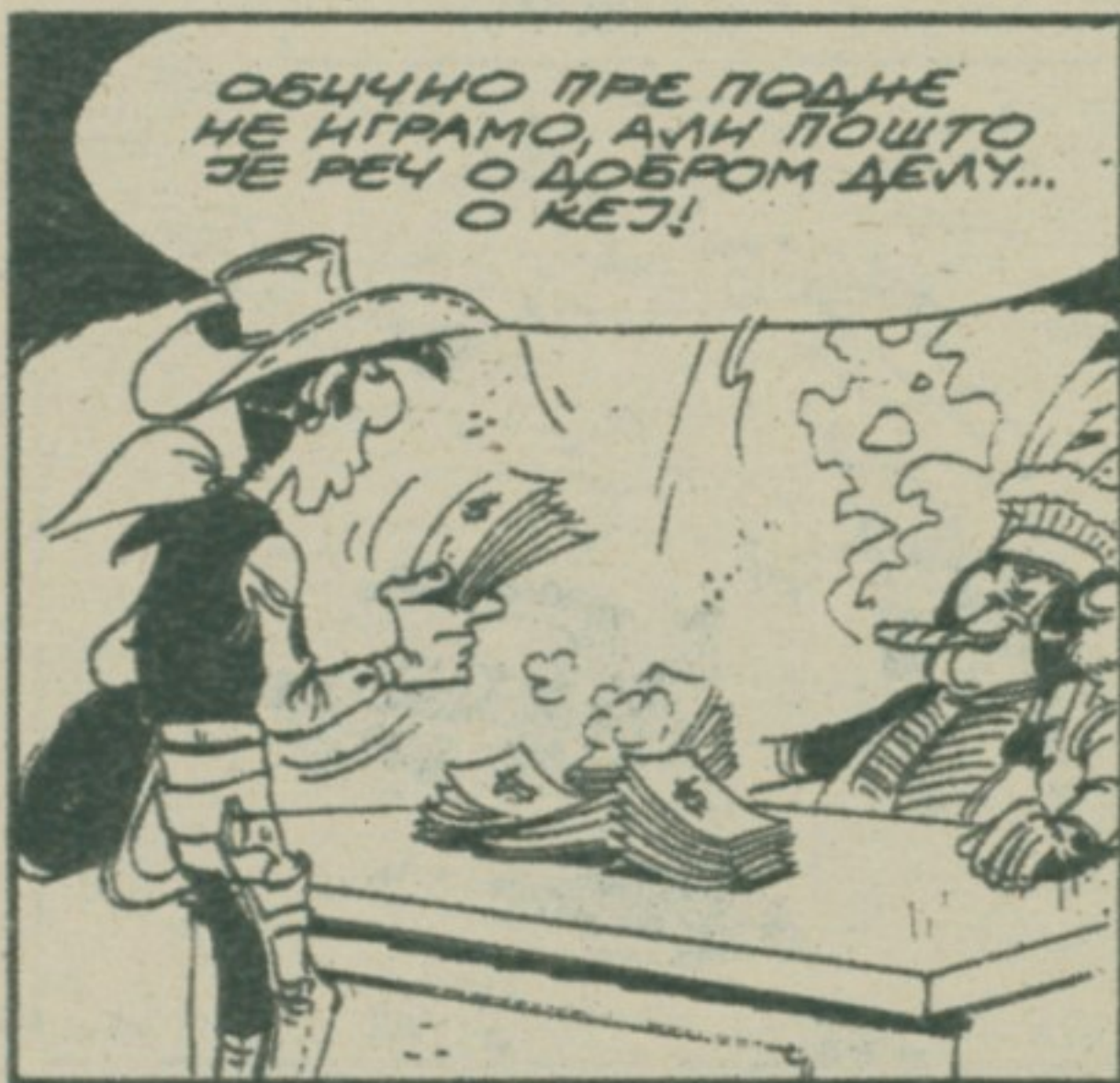
ВЕЛИКИ ПО-
ГЛАВИЦА ВАС
ОЧЕКУЈЕ...

ХАУГ ПОГЛА-
ВИЦО...

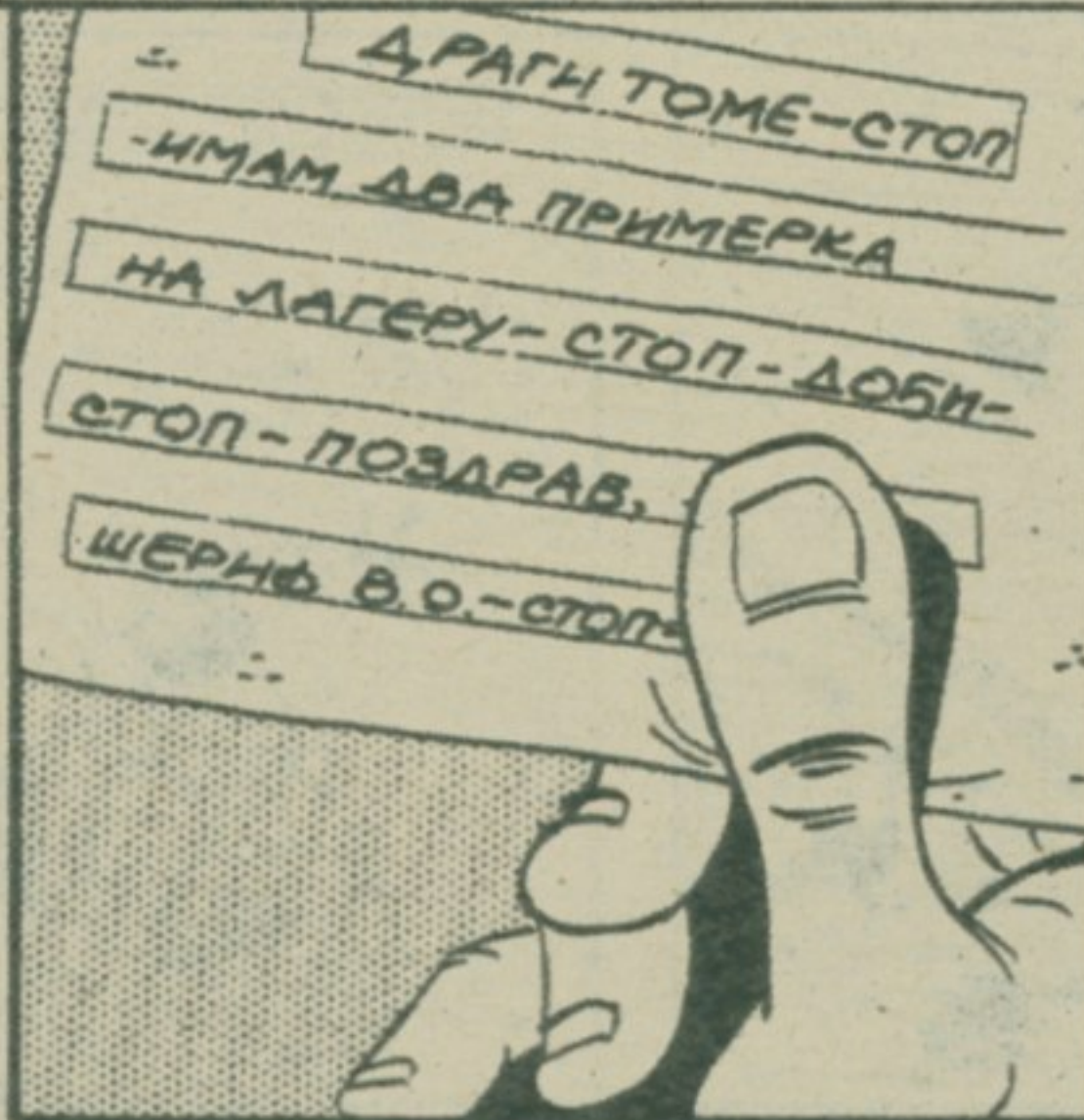
ХАУГ, ЗЕМЛА-
ЧЕ!

ПОСЛЕ СРДАЧНОГ РАЗГОВОРА...

ОБИЧНО ПРЕ ПОДНЕ
НЕ ИГРАМО, АЛИ ПОШТО
ЈЕ РЕЧ О ДОБРОМ ДЕЛУ...
О КЕЈ!

ПОСЛЕ ИНДИЈАНАЦА,
КАУБОЈИ...

ДРАГИ ТОМЕ-СТОП
-ИМАМ ДВА ПРИМЕРКА
НА ЛАГЕРУ-СТОП-ДОБИ-
СТОП-ПОЗДРАВ,
ШЕРИФ В.О.-СТОП

ЕВО, ТО СУ ТА ДВОЈИЦА,
ТОМЕ! НИСУ БАШ НЕКИ
ОПАСНИ КРИМИНАЛЦИ...

НАДАМ СЕ ДА
МЕ НЕБЕТЕ ТЕРА-
ТИ ДА ГЛУМИМ
ХАМЛЕТА!

ЈА НА СВЕ
ПРИСТАЈЕМ,
ЗАЉУБАВ
КУЛТУРЕ...

У ЈОШ ЈЕДНОЈ КУЛТУРНОЈ УСТАНОВИ
ДВОРЕГ ЗАПАДА...

ТРИСТА ДОЛАРА ЗА ТУЧУ, ГАБАЊЕ ФЛАШАМА,
И РАЗБИЈЕНА ОГЛЕДАЛА! ЗА ЈОШ КОЈИ ДО-
ЛАР ВИШЕ, СТАВИЋУ ВАМ УНАПРЕД, ПРЕТЕСТЕ-
РИСАМЕ

ОАЖИ!

НАЈЗАД, МЛАДЕНЦИ ПОЛАЗЕ НА ПУТ...

УЖИВАЈТЕ У ОВИМ
ТРЕЊУЦИМА ДЕЦО!
ОСТАЋЕ ВАМ НЕЗА-
БОРАВНЕ УСПОМЕ-
НЕ, ХЕ ХЕ...

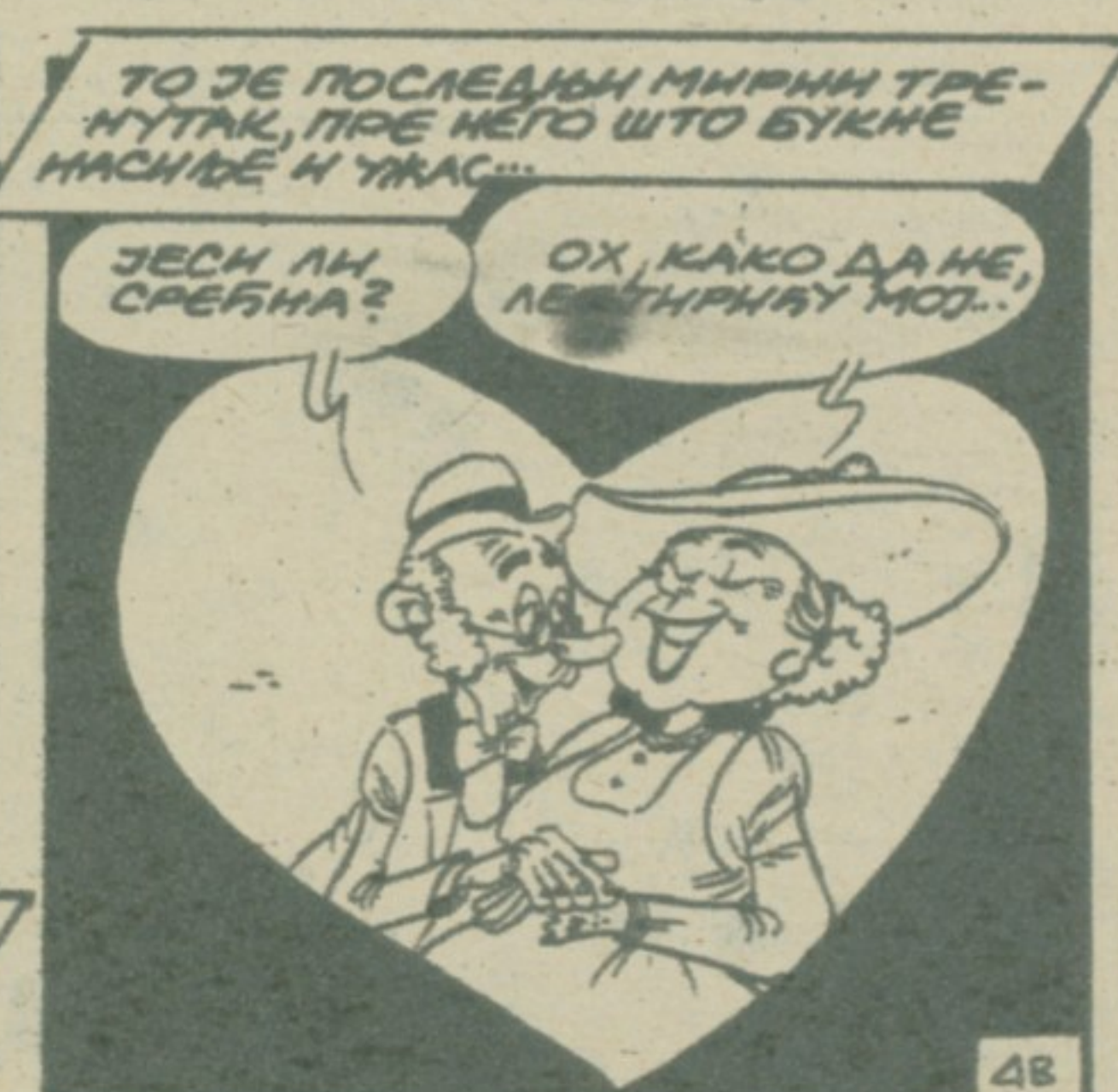
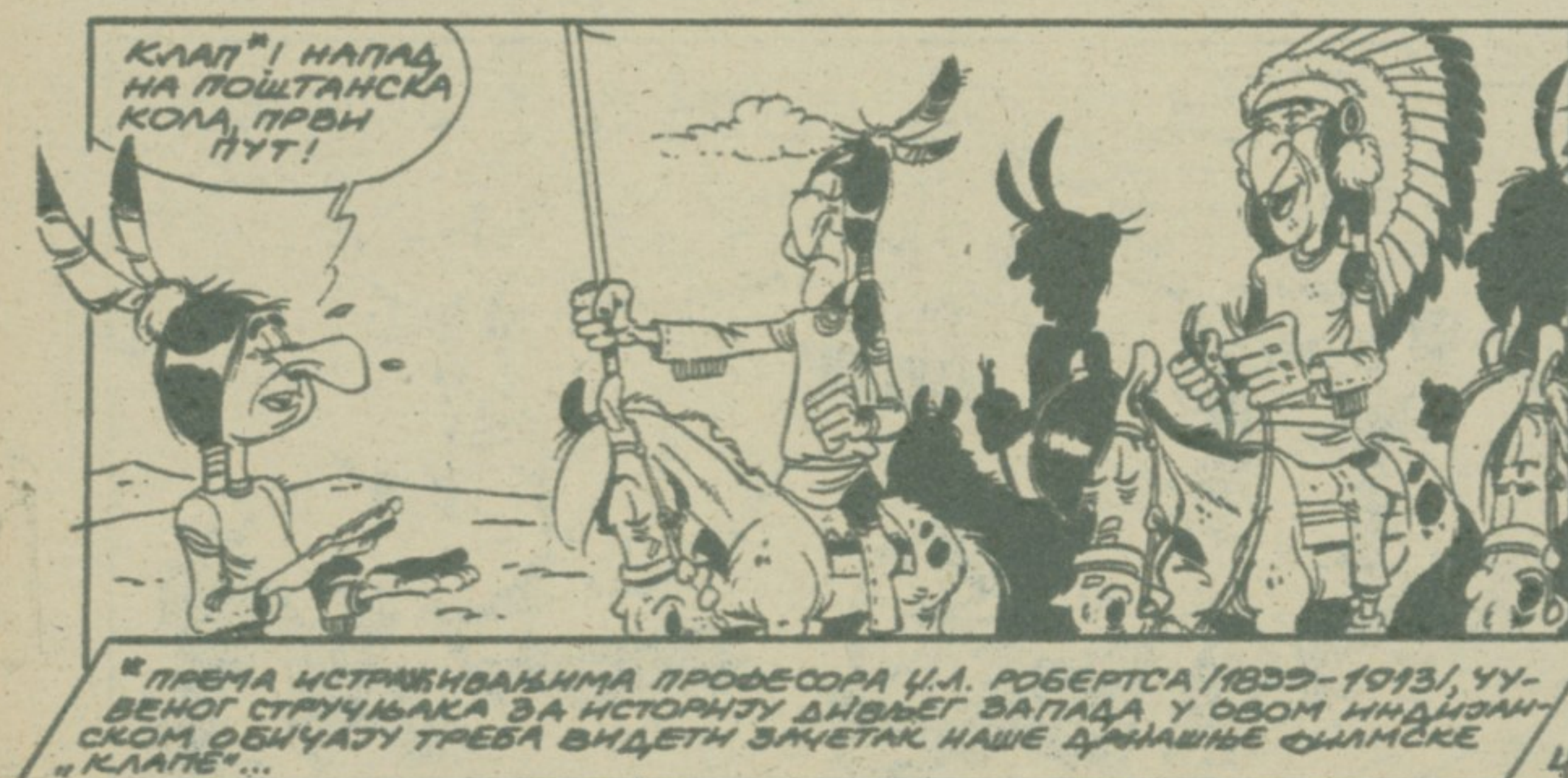
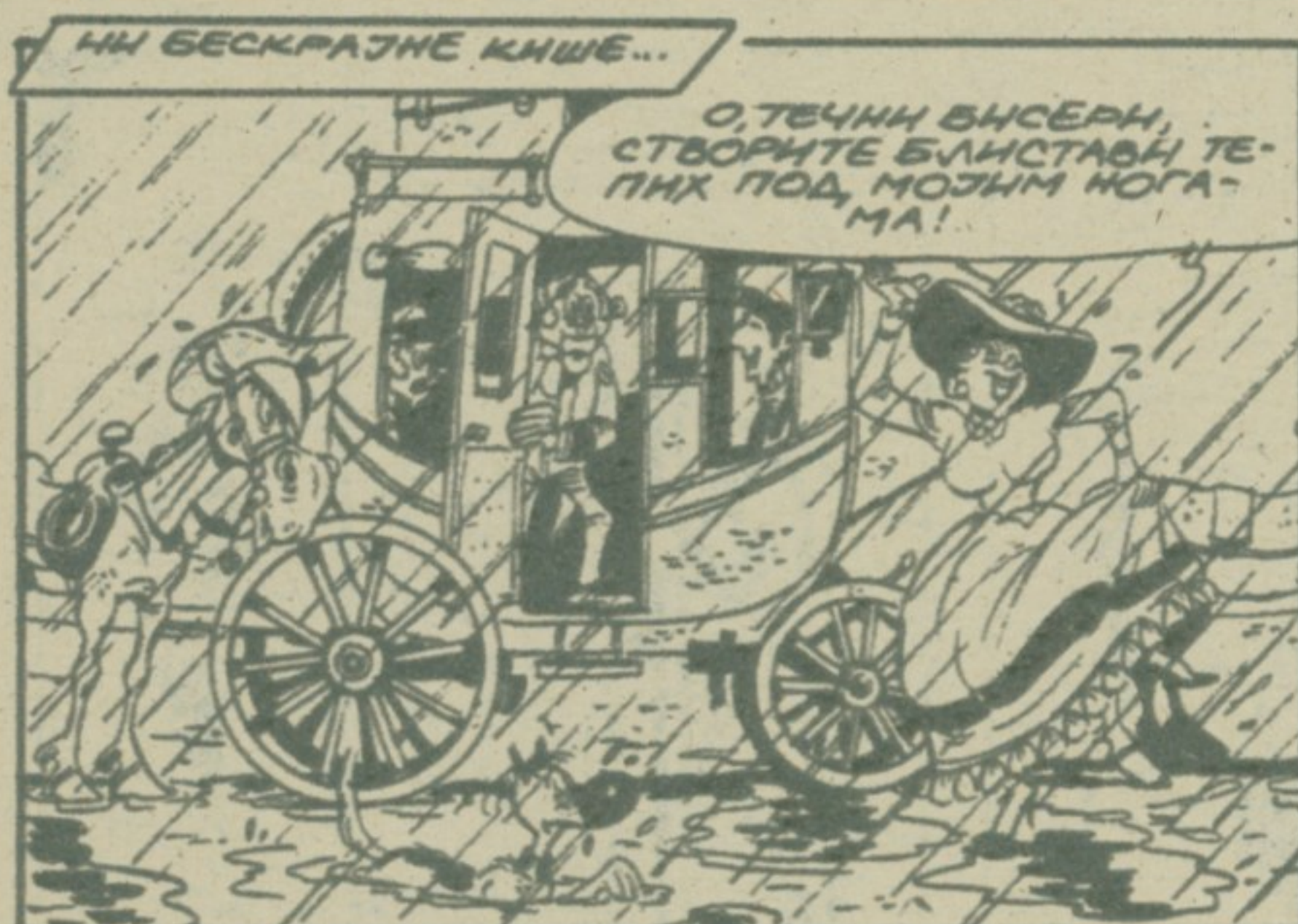
СВЕ МИ ЈЕ
СИМПАТИ-
ЧНИЈИ ОВАЈ
ЧОВЕК...

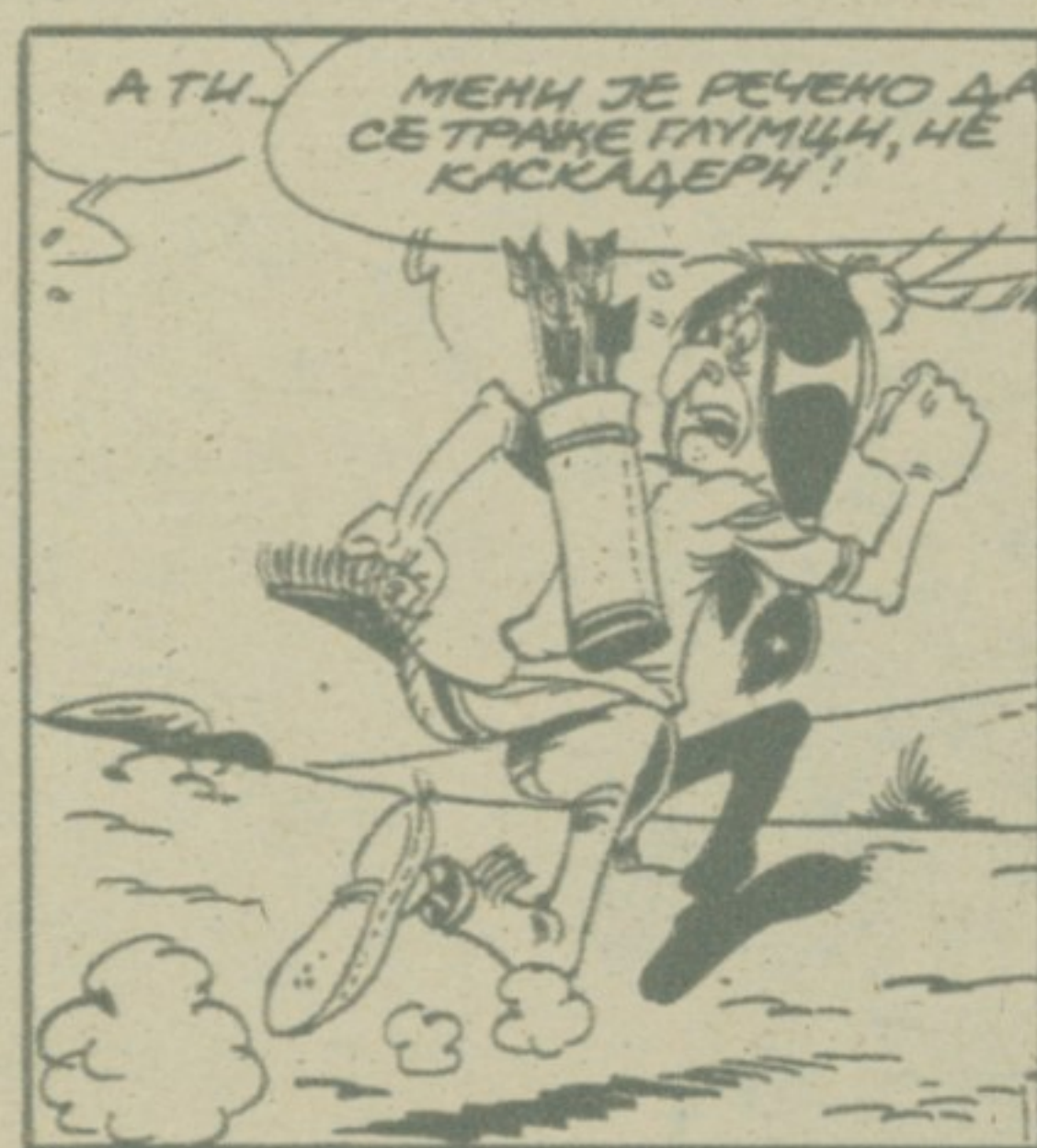
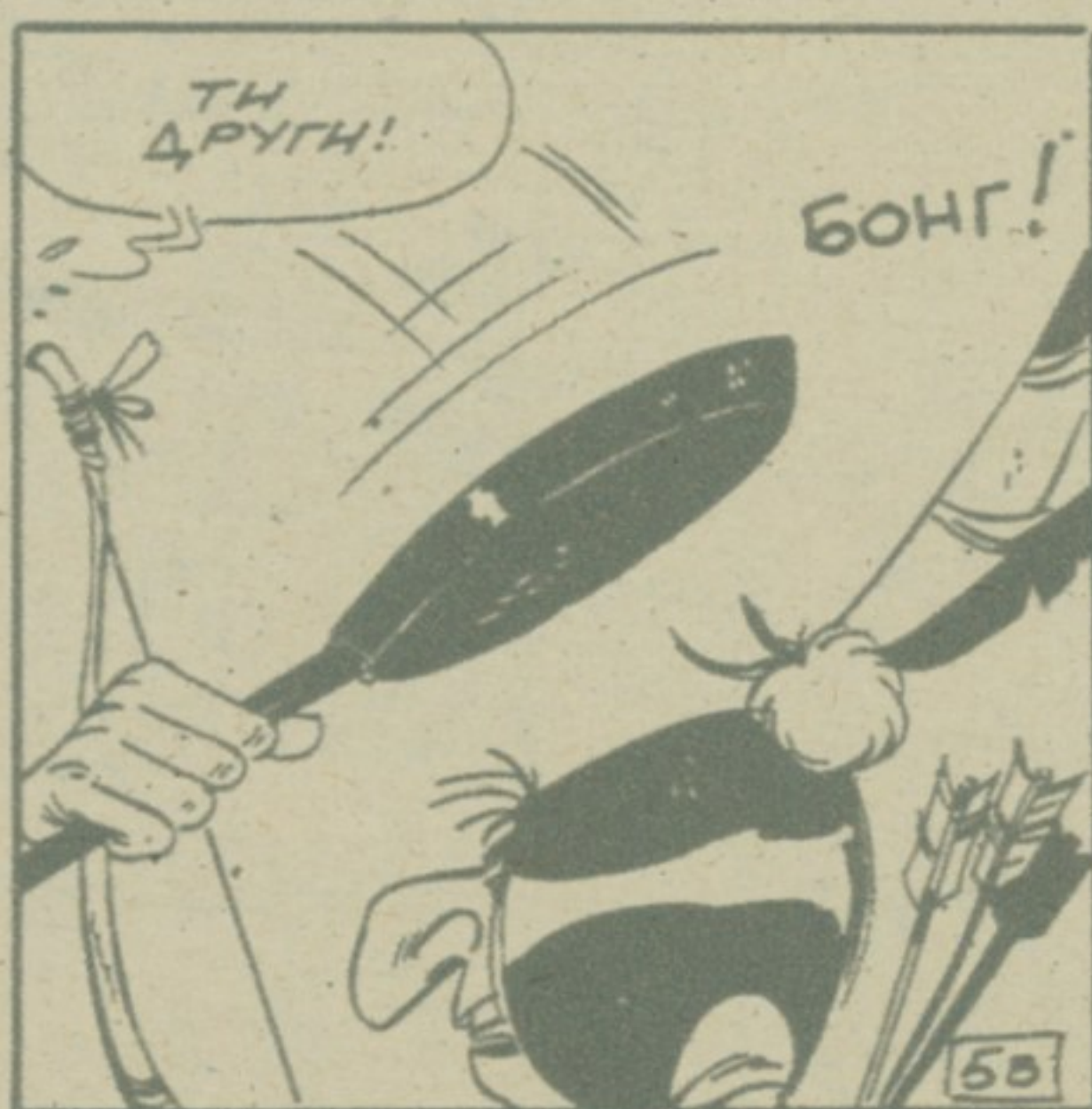
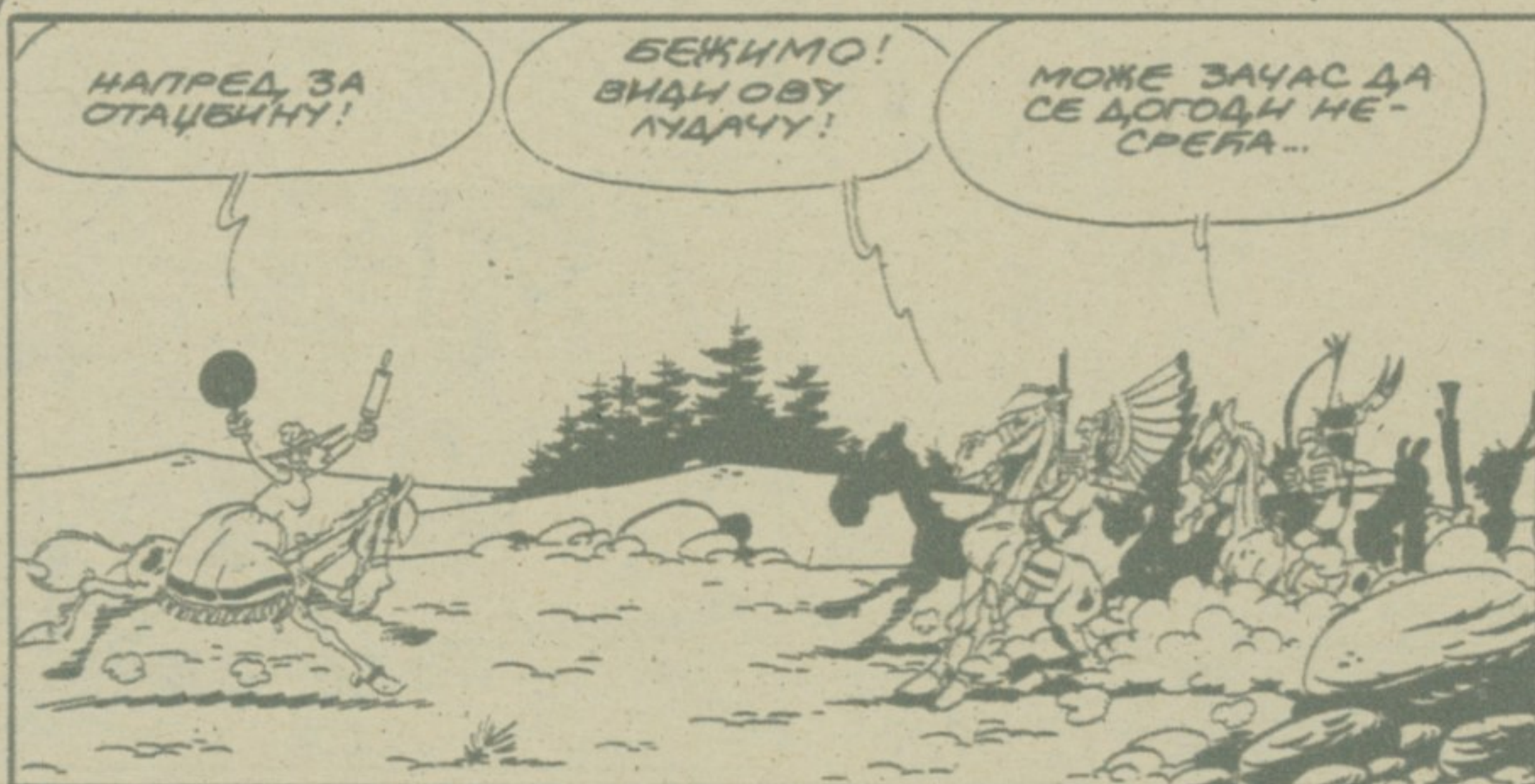
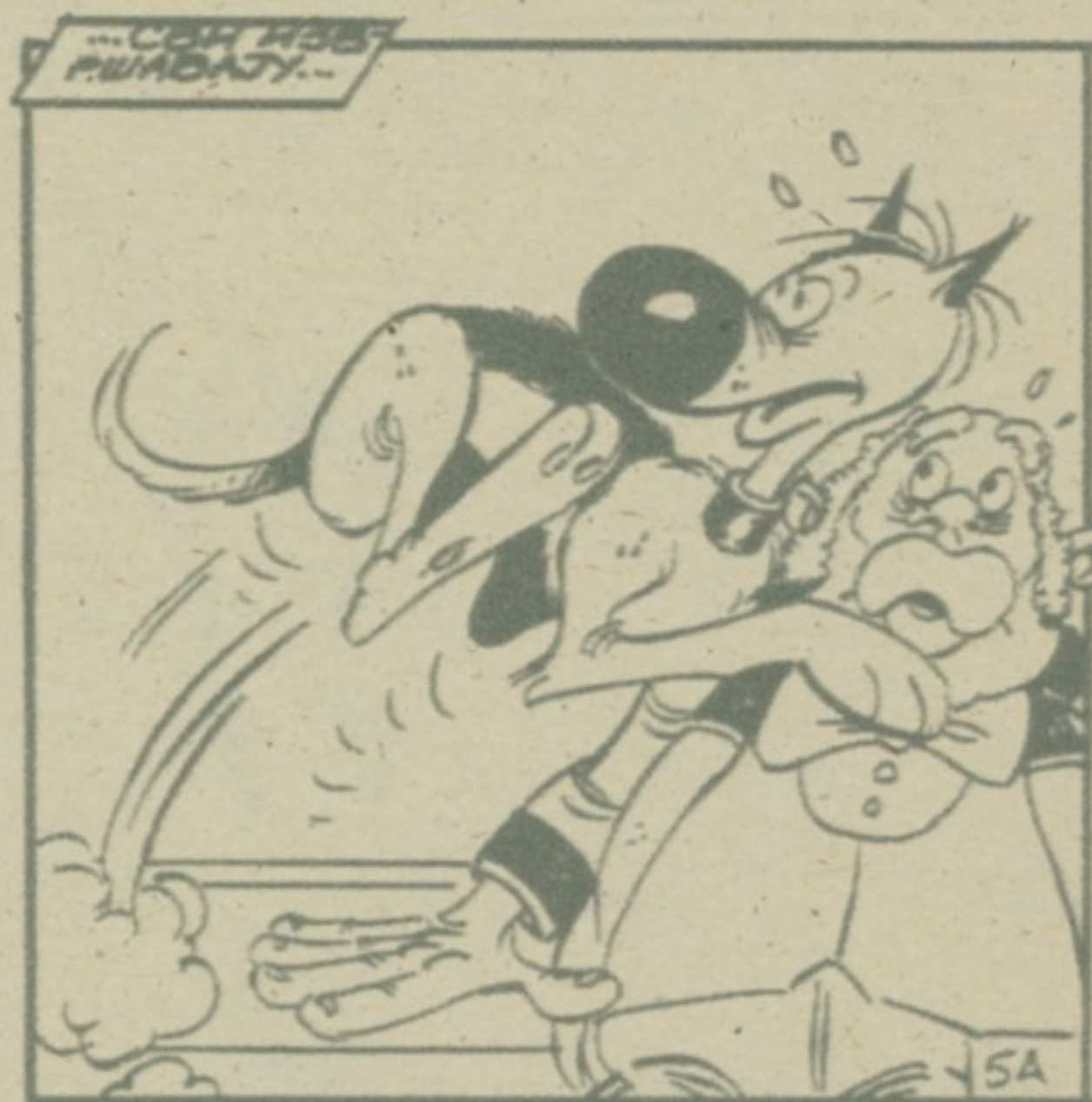
ПОЖУРН,
ЛЕПТИРНИЈУ,
ПОЛАЗИМО...

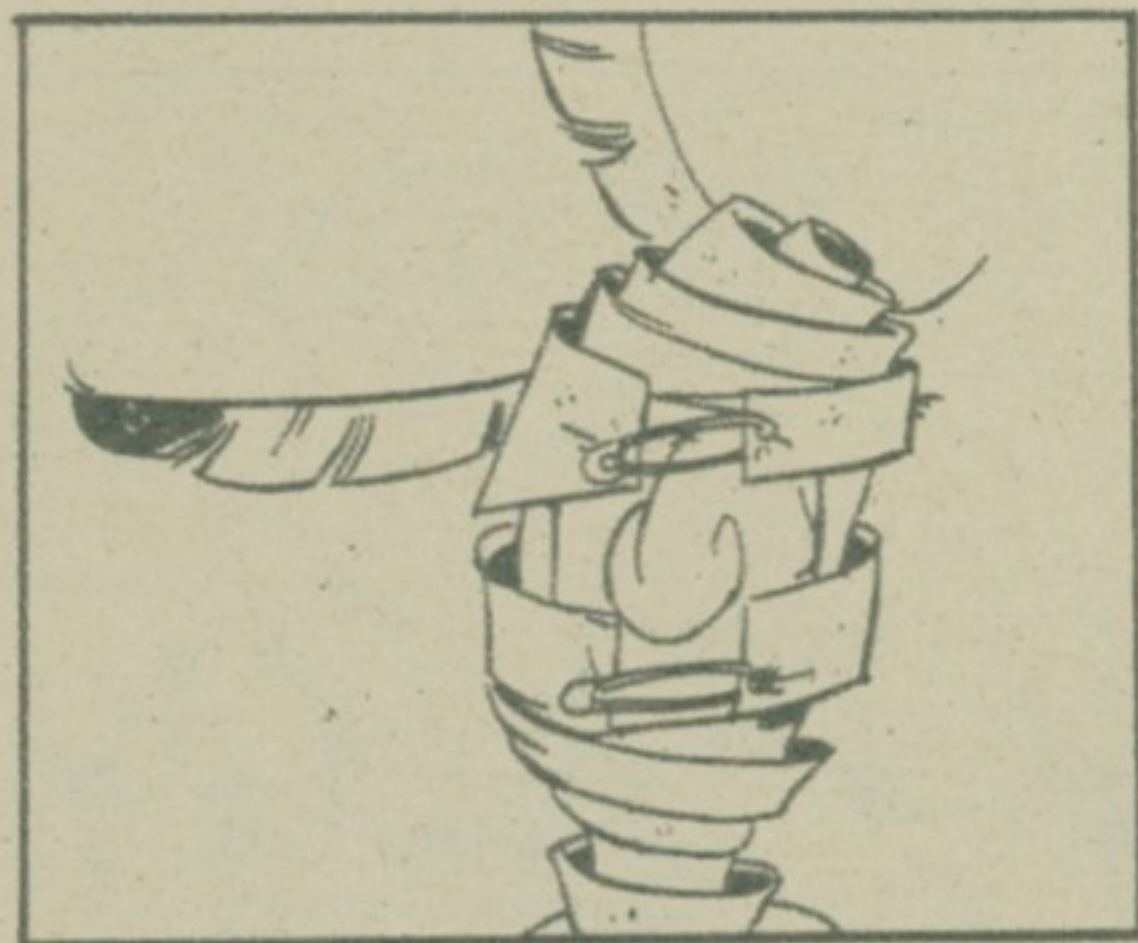
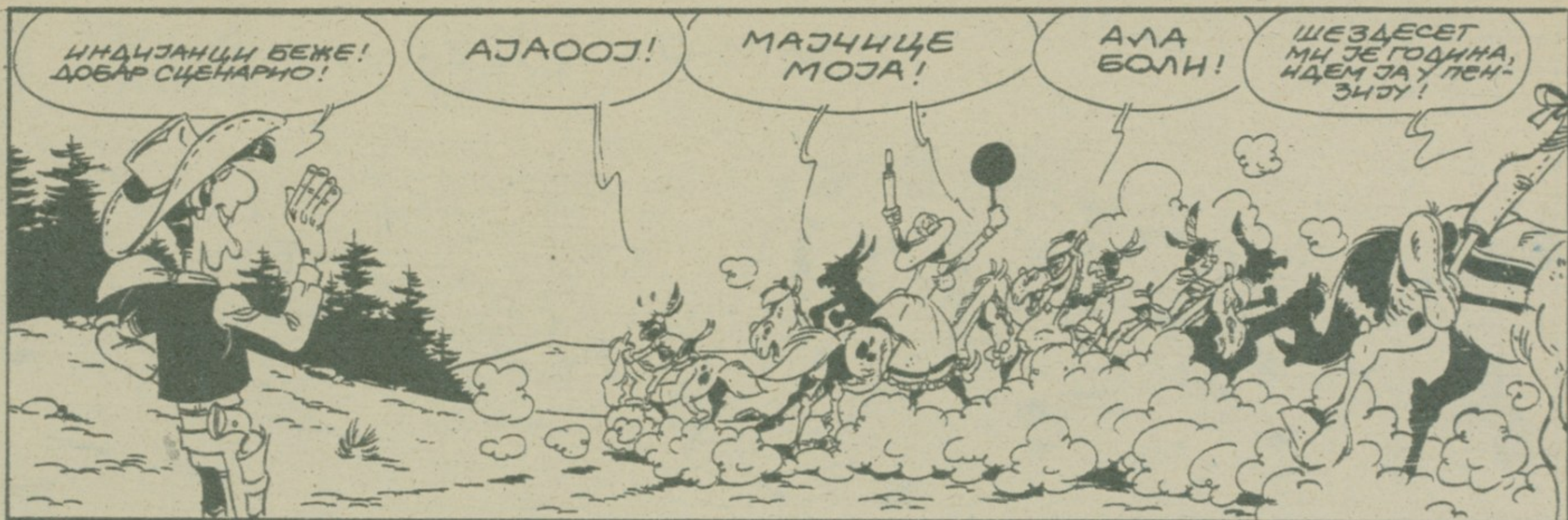
ЕВО МЕ,
БУВИЦЕ...

АХ, МЕДЕНИ МЕ-
СЕЦ! БАШ ЛЕПО...

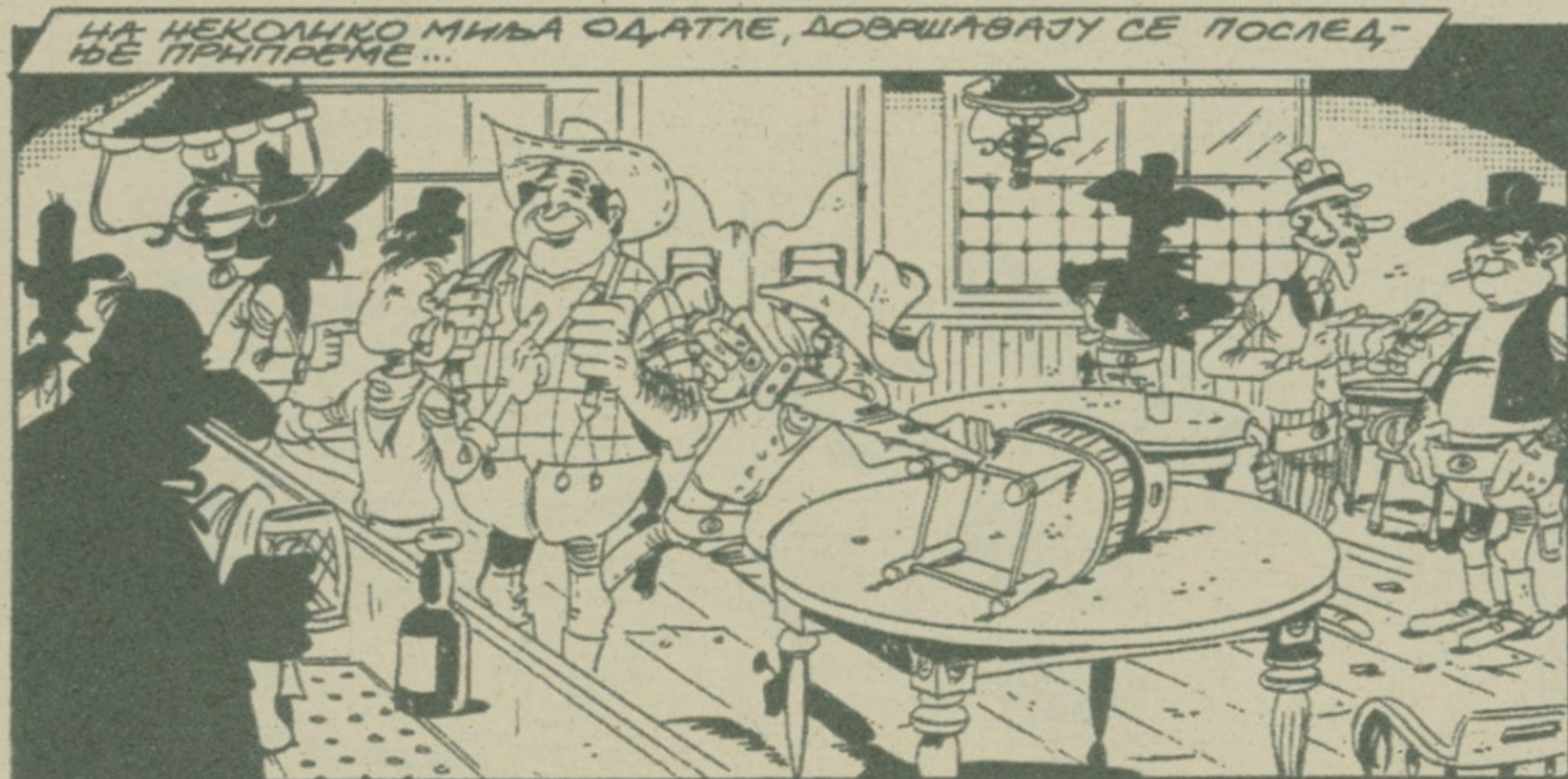
МЕНИ ЈЕ
ОВО ПРВО
БРАЧНО ПУ-
ТОВАЊЕ...

ПРЕМА БЕГ ПОМЕНУТОМ ПРОФ. Ц.Л. РОБЕРТСУ 1842-1922, ОВАЈ ЗАВОЈ ИЗ КОГА ВИРИ ЦРВЕНО ЛИЦЕ ПРЕСТАВЉА ПРВИ ИЗБОР МЕЂУНАРОДНОГ СИМБОЛА - ЦРВЕНОГ КРСТА.

ФАШИРАНА ШНИЦЛА СЕ ДУЖЕ ПРИПРЕМА...

И КАКО САД
ЈА ВРАТИТИ?
ПЕШИЦЕ?

АКО СЕ ДОБРО
СЕГАМ, НА СЛЕД
БОЈ КРИВИНИ
ПОЧИЊЕ ТРЕЋИ
ЧИН...

ОСЕГАМ ДА
ОДСАД ВИШЕ
НЕЋЕ БИТИ
НИКАКВИХ
УЗБУЂЕЊА...

ШТА САМ
РЕКАО?

СТОЈ!
РУКЕ
УВНАС!

8A

КО СЕ САМО
МРДНЕ ДОБИЋЕ
МЕТАК У ЧЕЛО!

ВИ ОСТАЛИ БУДТЕ
МИРНИ! ХОБЕМО СА-
МО ТУЖЕНСКУ!

КАКАВ ГЛУМАЦ ОВАЈ
ТАЛЧУНИ! УМЕ ЧАК
ДА ИЗИГРАВА И
КУКАВЦУ!

НИЈЕ ПОШТЕНО! ВИ
ИМАТЕ ПИШТОЈ!

ЛЕПТИРНАЈУ!
СПАСИ СВОЈУ
БУЊЦУ!

МОЈА МАЛА
БУЊИЦА
У РУКАМА
РАЗВОЈНИ-
КА...

НЕ БРИНИТЕ,
ЛЕПТИРНАЈУ!
МИСЛИМ ДА
ЗНАМ ГДЕ ЈЕ
ЊИХОВ ВРЛОГ...

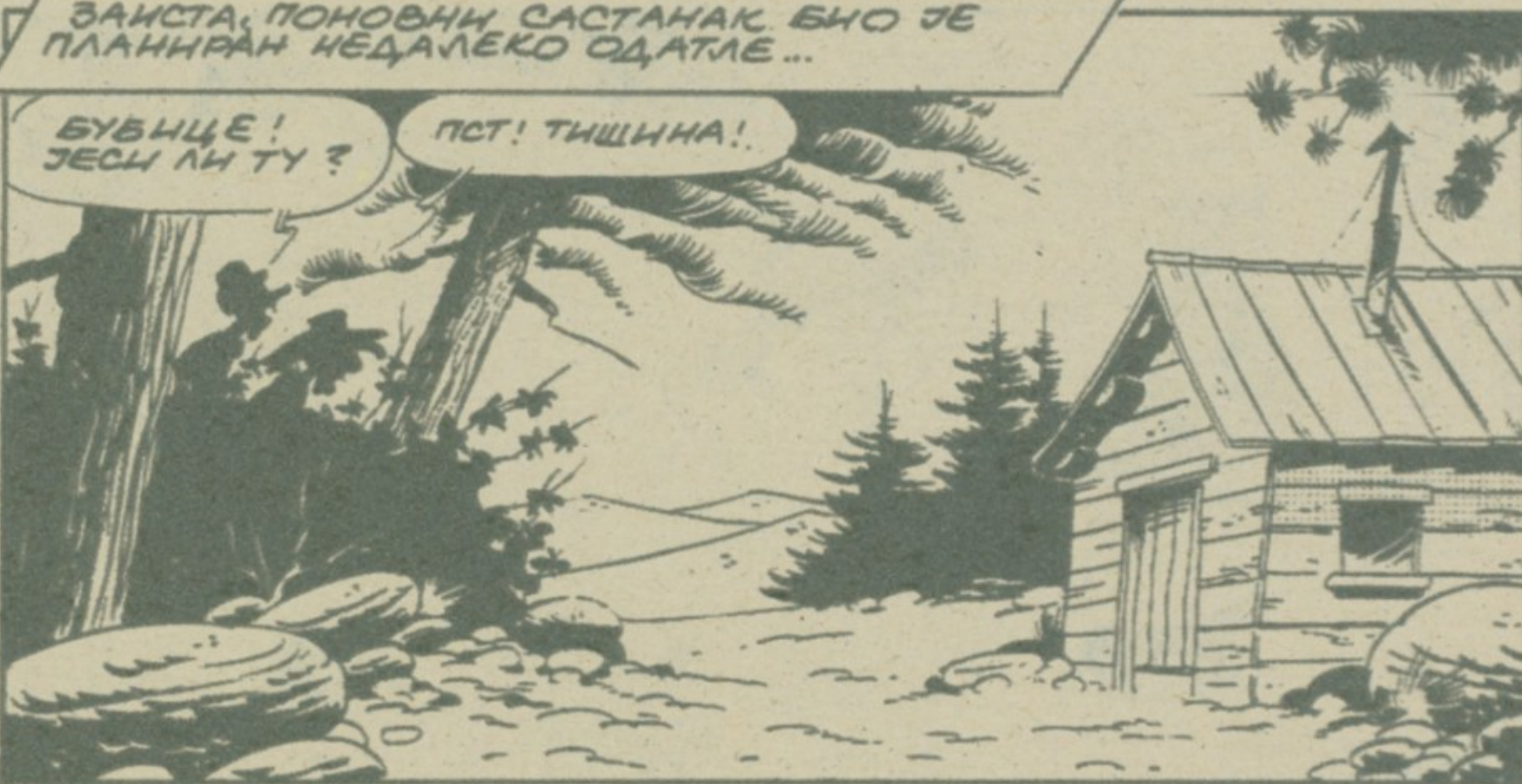

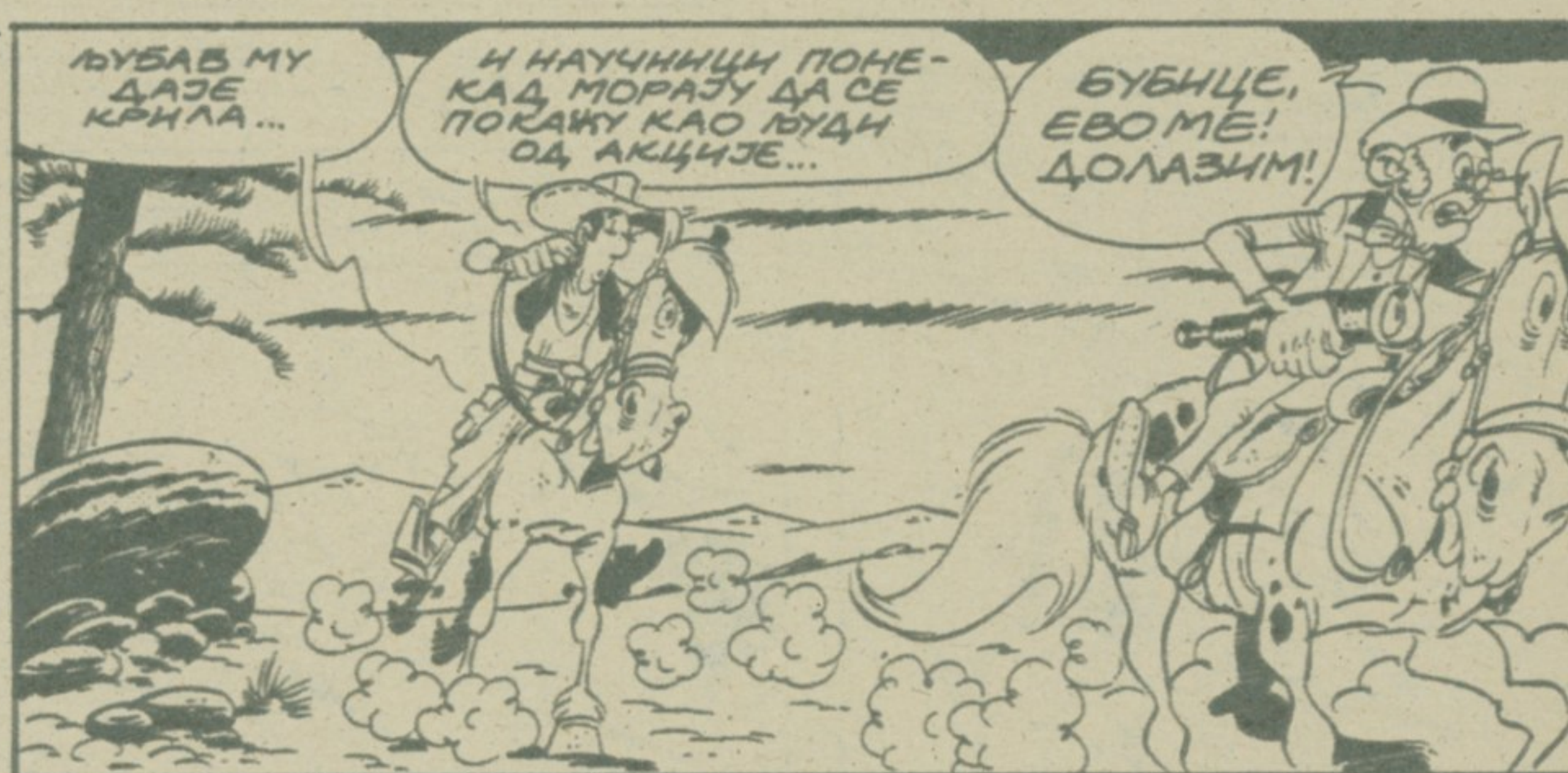
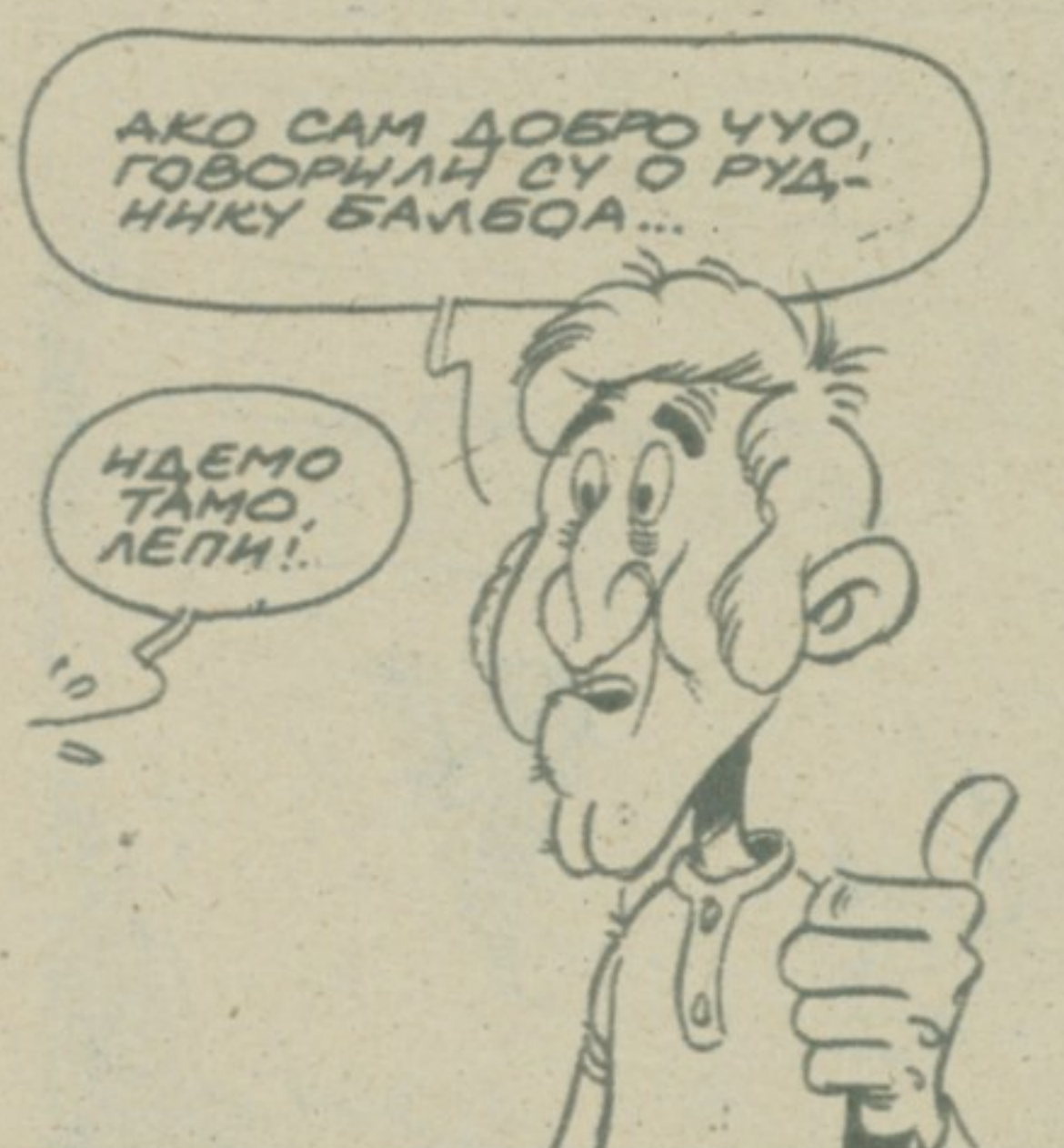
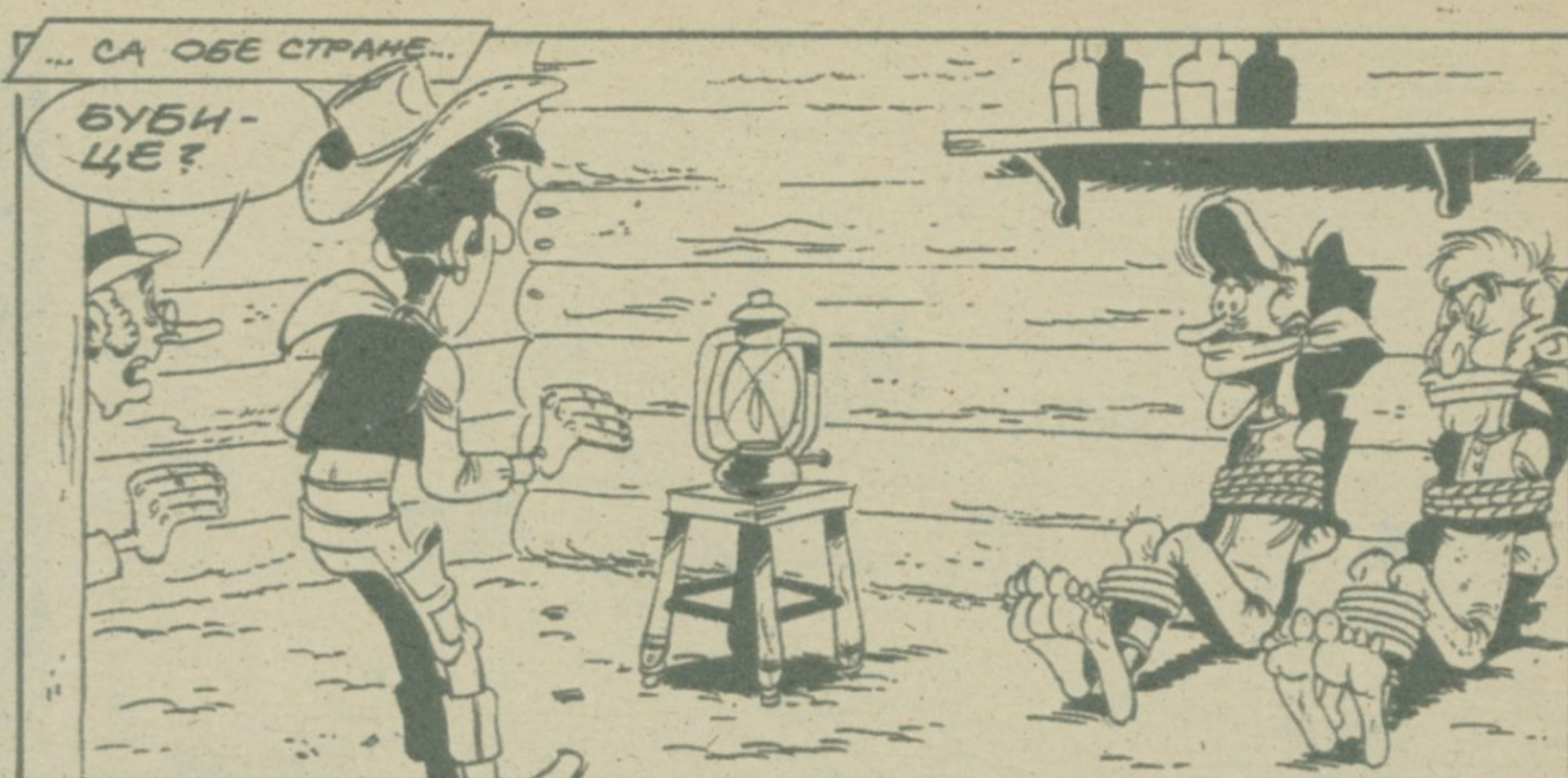
8B

ЗАИСТА, ПОНОВНИ САСТАНАК БИО ЈЕ
ПЛАНИРАН НЕДАЛЕКО ОДАТЛЕ...

БУЊИЦЕ!
ЈЕСИ ЛИ ТУ?

ПСТ! ТИШНИНА!

ОДАКЛЕ ДА ПОЧНЕМОТ
ОВАЈ РУДНИК ЈЕ ПРАВИ
ЛАБИРИНТ, ИМА ДЕСЕ-
ТАК УЛАЗА...

ИМАМ ИДЕЈУ! ШТО СЕ ГОЛ-
ИМ ОКОМ НЕ ВИДИ, ВИДИ
СЕ КРОЗ ДУРБИН!

НЕ!

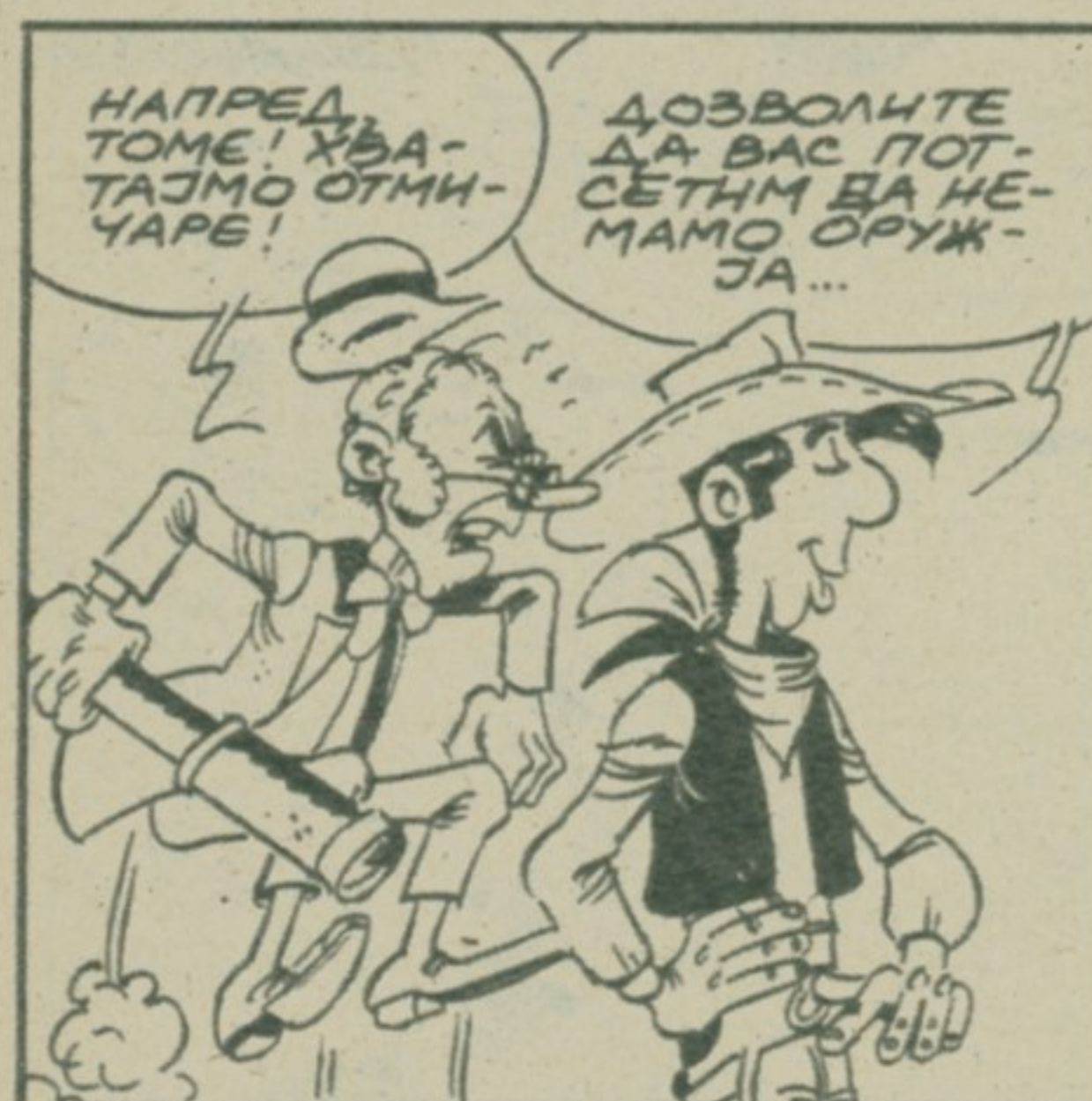
НИШ-
ТА!

ГЛЕ, ГЛЕ... ДА
ОВО ПРИБЛИЖИМ...

ПА ТО ЈЕ ШЕ-
ШИР МОЈЕ БУ-
БИЦЕ!

НАПРЕД,
ТОМЕ! ХВА-
ТАЈМО ОТМИ-
ЧАРЕ!

ДОЗВОЛИТЕ
ДА ВАС ПОТ-
СЕТИМ ДА НЕ-
МАМО ОРУЖ-
ЈА...

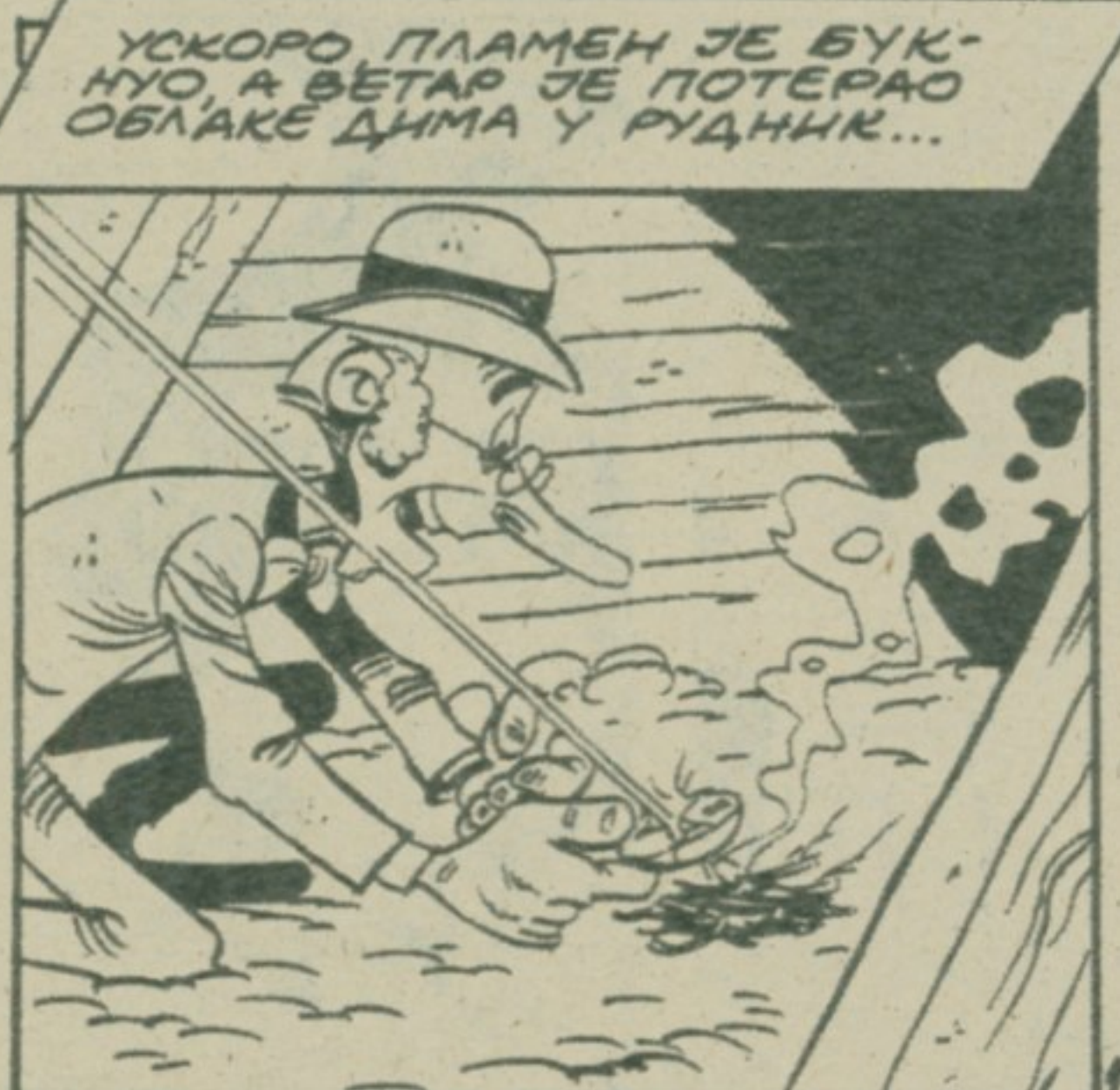
АЛИ ЛУКАВСТВО ЈЕ ЧЕСТО НАЈБОЉЕ ОРУЖЈЕ. ТАЛИЧНИ
ТОМ СЕ СЕТИО НАЧИНА КОЈИМ ТРАПЕРИ ИСТЕРИЈУ ЗВЕРИ
ИЗ ЈАЗБИНА...

ИСТЕРАЈМО ИХ
ДИМОМ! КАД ИЗ-
БУ ИЗ ОКНА, ДО-
ЧЕКАЈМО ИХ
МОТКАМА...

ЗНАМ КАКО
БЕМО ЗАПАЛИ-
ТИ ВАТРУ!

ЈА БУ СЕ ПОБ-
РИНУТИ ЗА
ОГРЕВ!

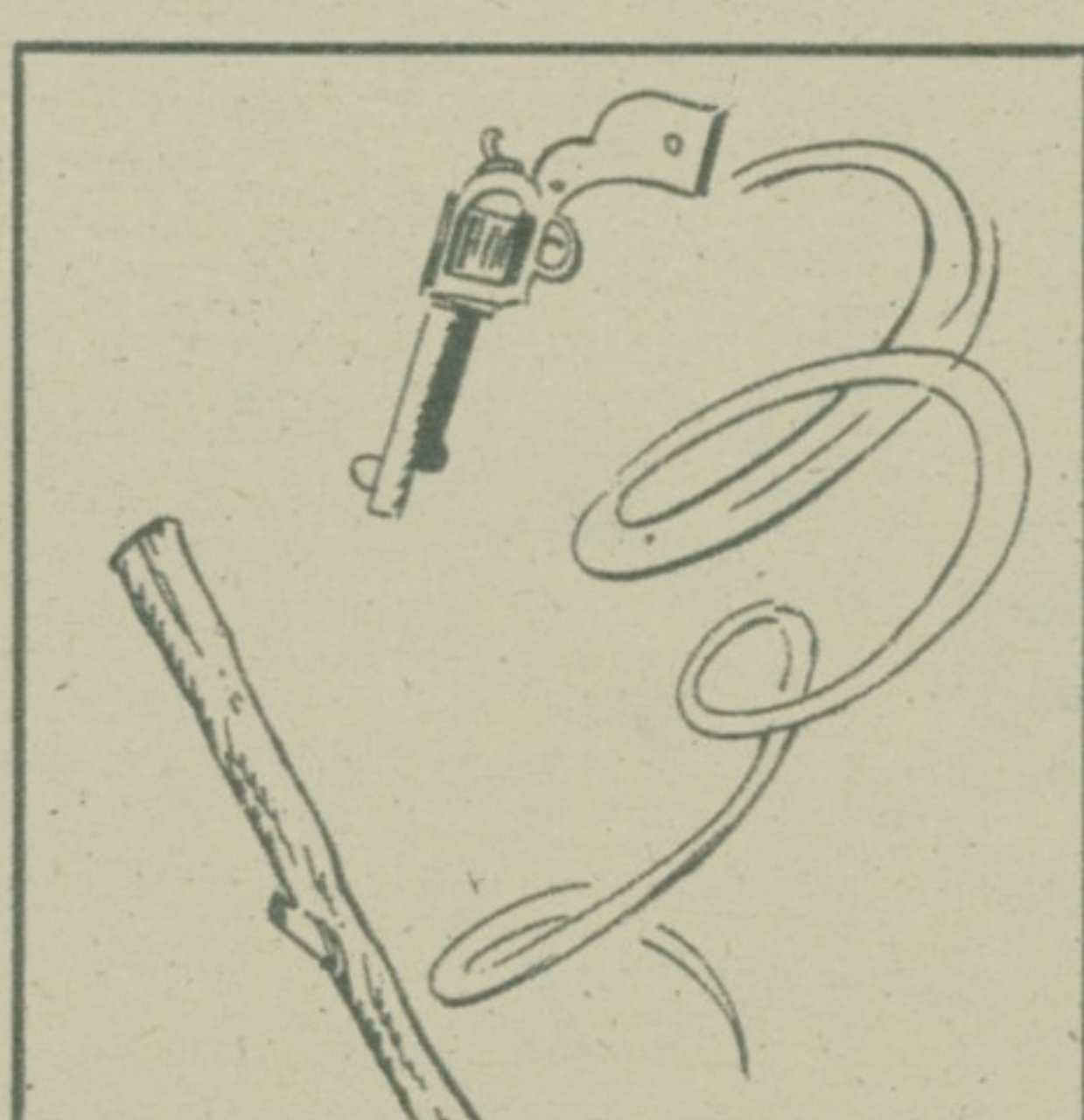

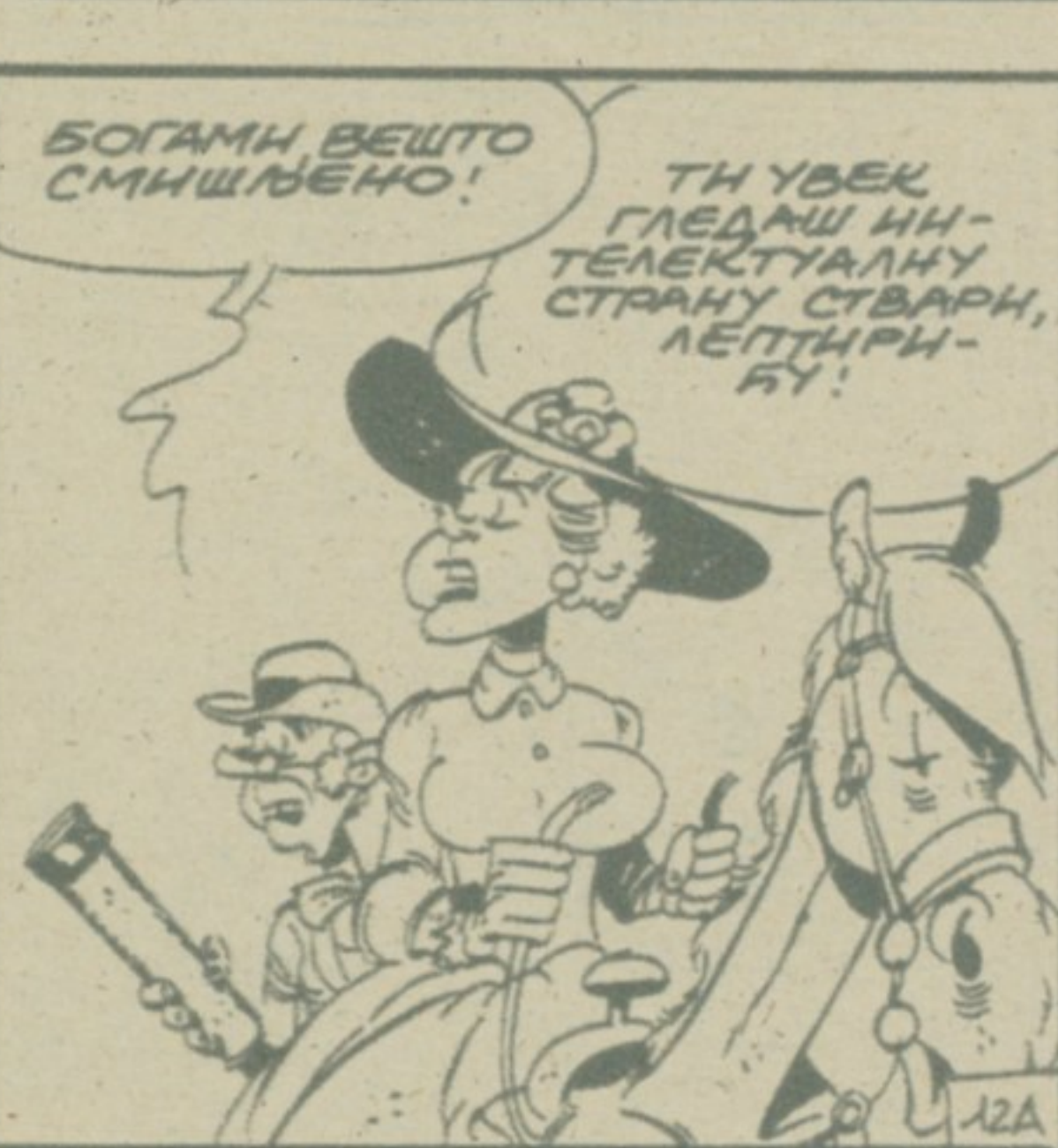
УСКОРО ПЛАМЕН ЈЕ БУК-
НУО А ВЕТАР ЈЕ ПОТЕРАО
ОБЛАКЕ ДИМА У РУДНИК...

НЕ ЧИНИ ЛИ
ТИ СЕ ДА
ОСЕБЈАШ
ДИМ?

НЕКО ПУШИ
МНОГО ЛОШЕ
ЦИГАРЕ!

ТАЈНИ АГЕНТ
ШЕПРТЉИЋ:

У ПОТРАЗИ ЗА ШЕФОМ

ОБРАТИЋУ
ДО ШЕФА...
МОЖДА ЋЕ МИ
ПОНУДИТИ
КАФИЋУ!

ЈА САМ,
ШЕФЕ!
ШЕПРТЉИЋ!

ГЛЕ!
БРАТА СУ
ОТВОРЕНА!

УЖАС!

ОВДЕ СЕ НЕ-
ШТО ДОГЛА-
ЛО, НЕМА,
СУМЊЕ!

ХЕЗ! ОВО
ЦРВЕНО
НА ПОДУ
ЈЕ...

...КРВ!

НЕШТО
СТРАШНО СЕ
ДЕСИЛО
ИЗМЕЂУ ОВИХ
ЗИДОВА!

НЕКО ЈЕ
РАНИО И
КИДНА-
ПОВАО
ШЕФА!

ЕХ! А БИО
ЈЕ ТАКО
ДОБАР ЧОВЕК!
ШМРК!
ШМРК!

БАШ СМО
СЕ ЛЕПО
СЛАГАЛИ!
ШМРК!
ШМРК!

ААА...
ЧЕКАЈ!
ШЕСТ МЕСЕ-
ЦИ МИ НИЈЕ
ДАО ПЛА-
ТУ!

Е, НЕ
МОЖЕ ТО ТАКО!
НАЈИ БУ ГА
МАКАР И НА КРАЈ
СВЕТА ИШАО! ПО-
ЗВАЈУ БАЗУ...

ОВДЕ ШЕПРТЉИЋ!
У СТАЊУ САМ КОД
НАШЕГ ШЕФА! ДОГ-
ЛАЛО СЕ НЕШТО
СТРАШНО!

ЈЕДНОГ ДО-
БРОГ ПСА ТРА-
ГАЧА С КОЈИМ
БУ...

...ПОБИ У
ПОТРАГУ
ЗА ШЕФОМ!

ОДАМАХ
РЕШ ГА
ДОБИТИ,
ШЕПРТ-
ЉИЋУ...

И ШТА САД
ТИ ХОЋЕШ,
ШЕПРТЉИЋУ?

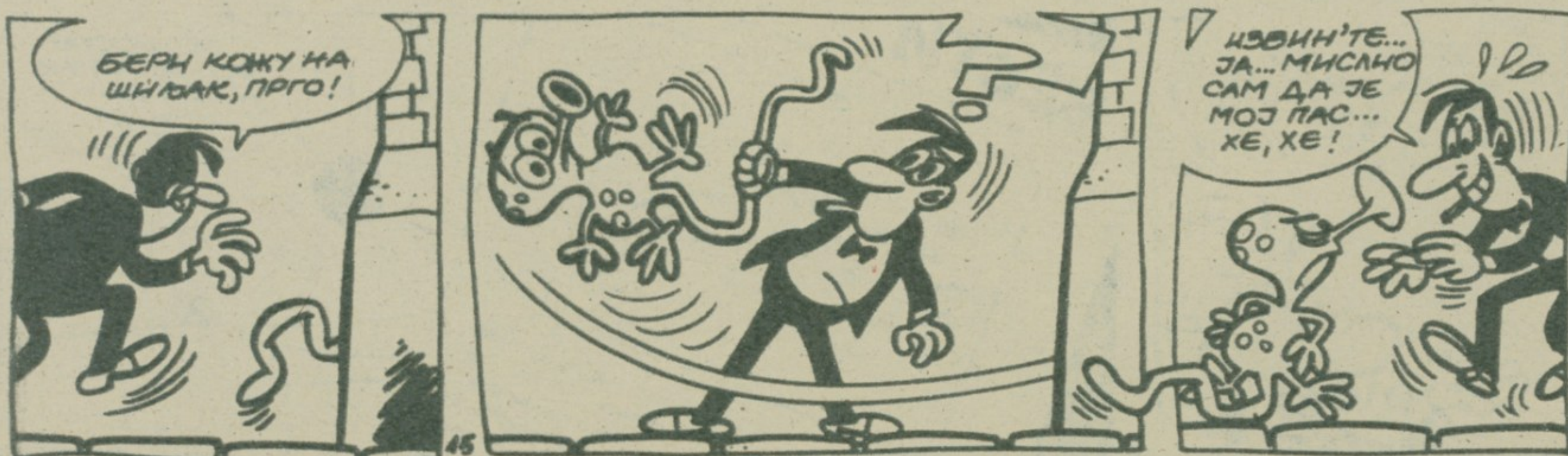
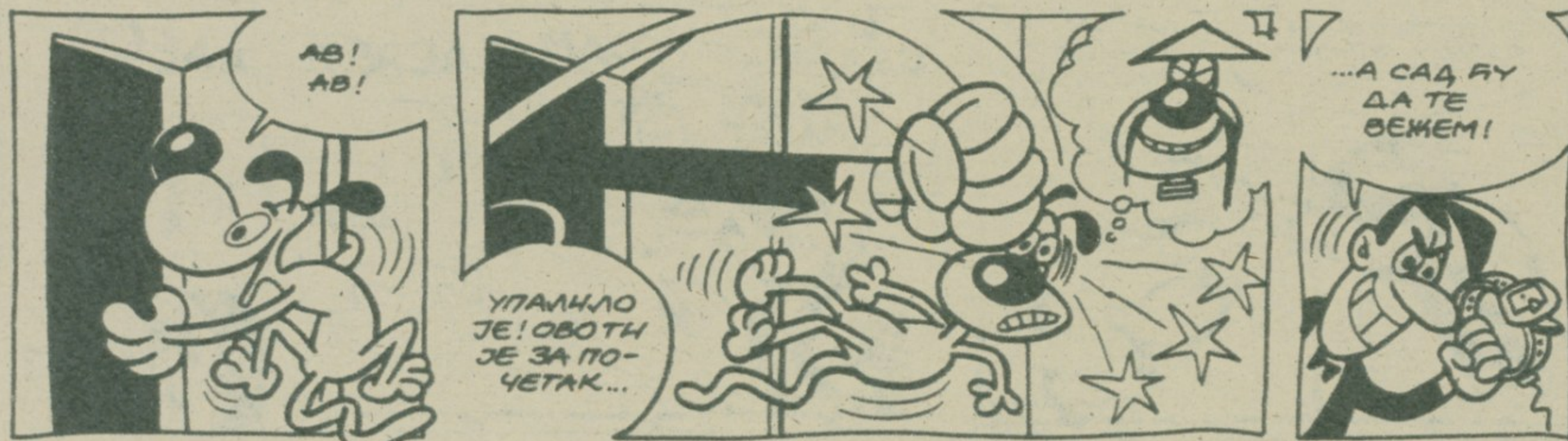
ЕВО, ВЕШ ТИ ДОВО-
ДНИМ ЈЕДНОГ!

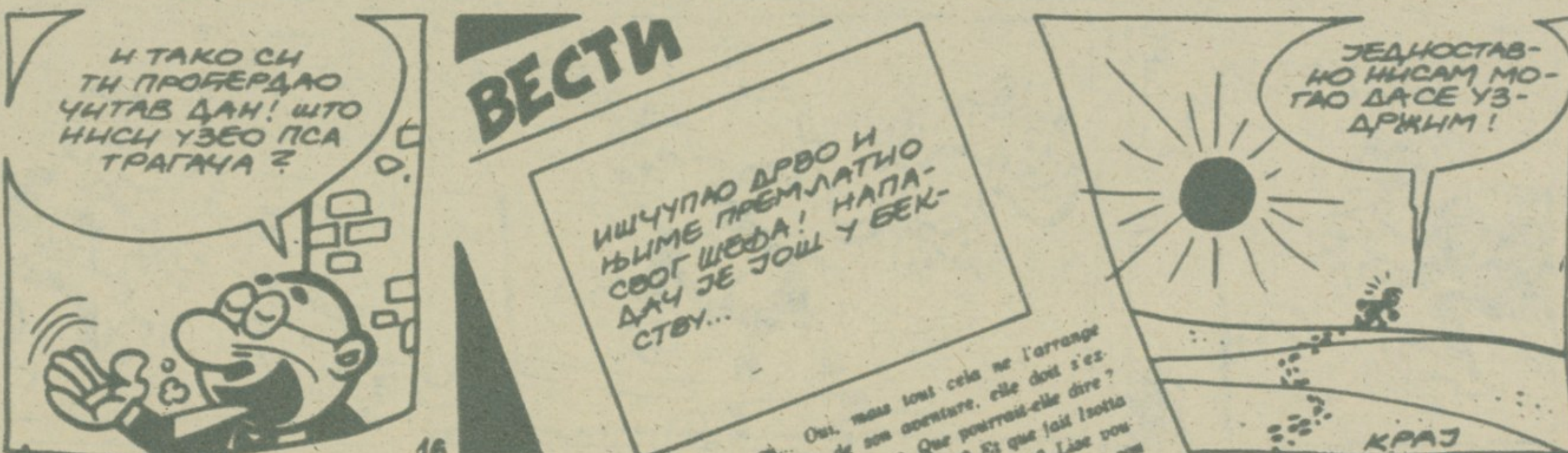
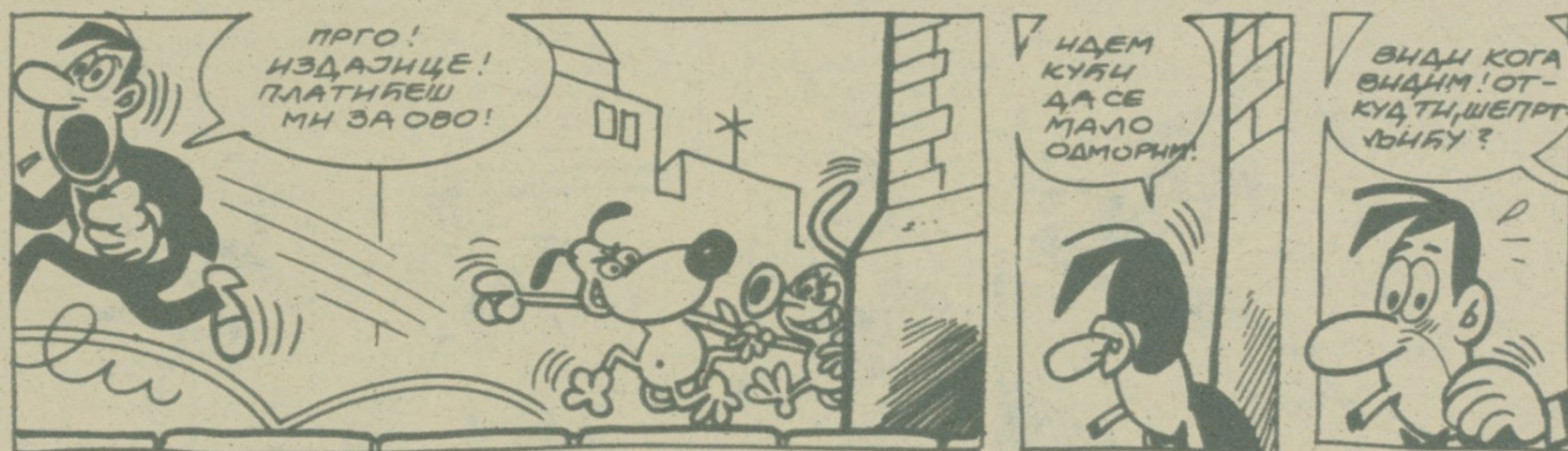
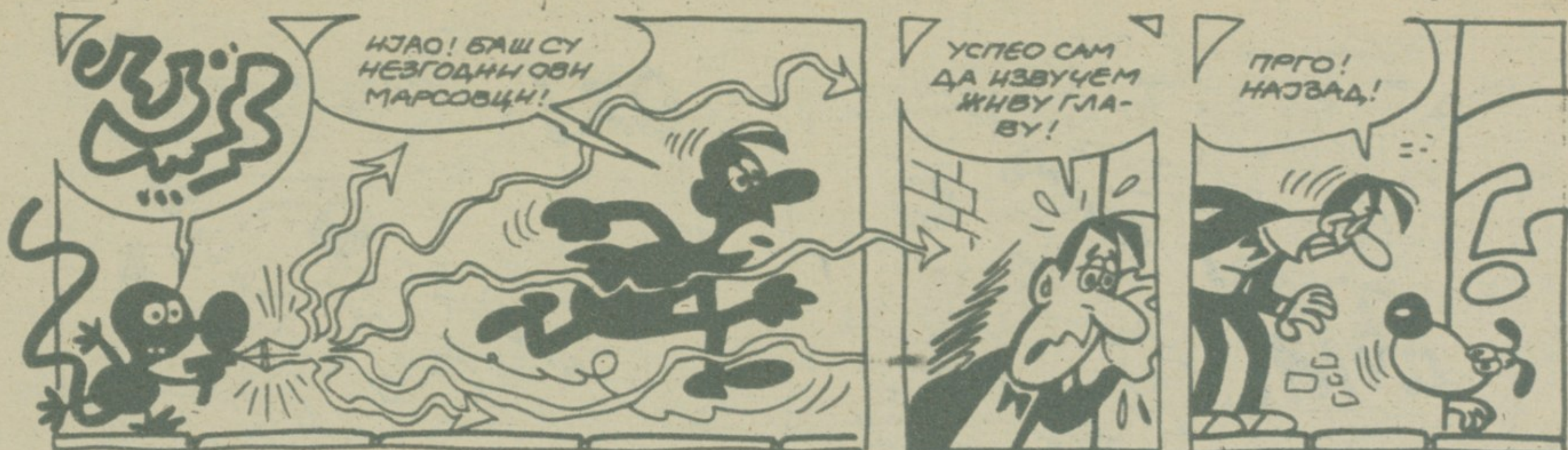
ЗОВЕ СЕ ПРГА!
ПАЖИ, МАЛО ЈЕ
ПРГАВ И
СВОЈЕГЛАВ!

ЈА БИХ
ПРЕ РЕКАО
ДА ЈЕ ГЛУП!
ВИДИ ШТА
ЊУШИ!

ХММ! ОВО
ЈЕ ФИГУРА
ИЗ XI ВЕКА!
ПРИПАДА
ПРЕКОЛУМБО-
ВСКОМ ПЕРИ-
ОДУ!

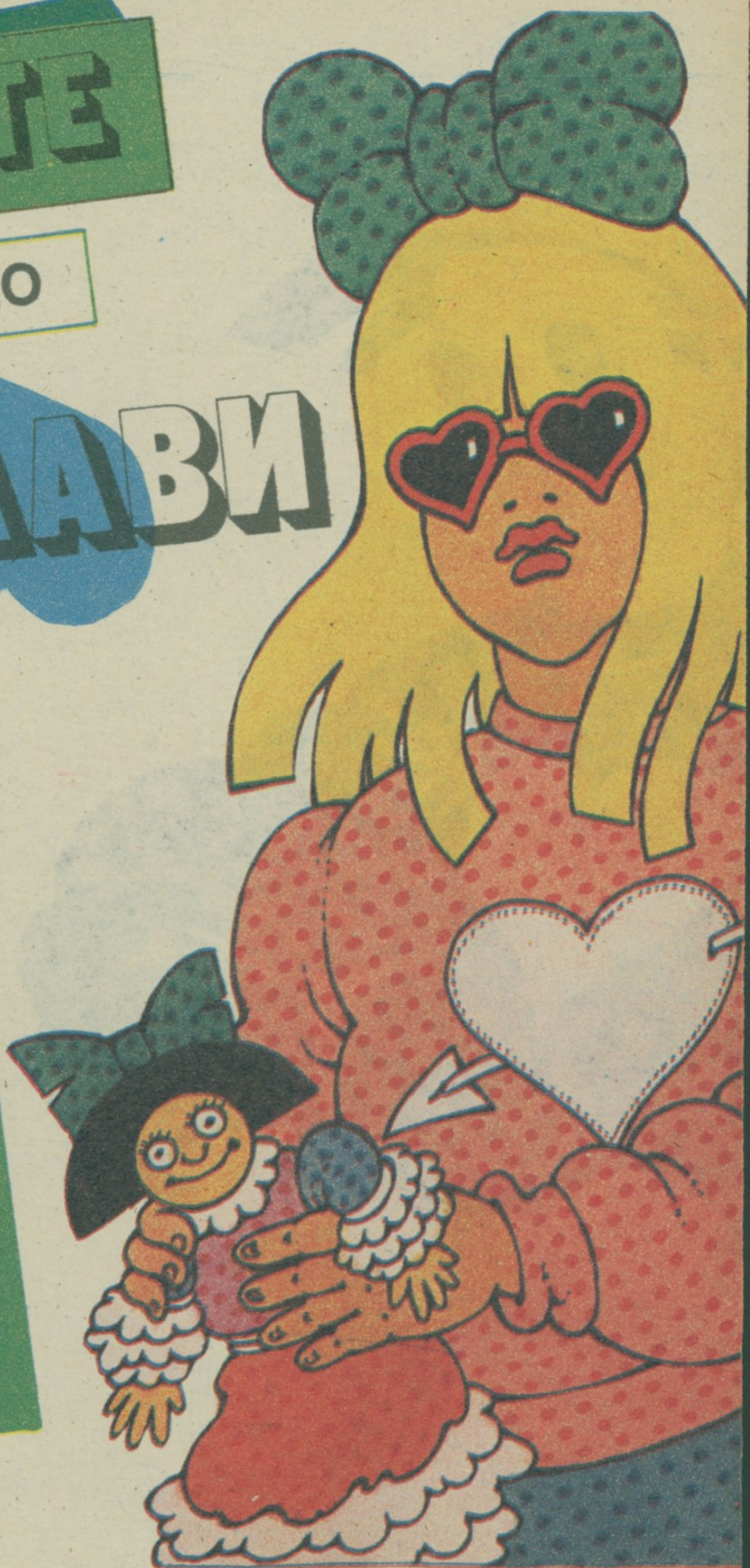
ЗАБАВНИКОВА РАДИОНИЦА

МУВАЛИШТЕ

V ДЕО

РОЗА - ПЛАВИ ТЕСТ

ДРАГИ НАШИ РАДИОНИЧАРИ, НАЈЗАД ЈЕ СТИГАО ОНАЈ ВЕЛИКИ ТРЕНУТАК... ЗАПРАВНО, ДВА ТРЕНУТКА. КАО ПРВО, ДАНАС ВАС ЧЕКА ОТКРИЋЕ ВЕЛИКЕ ТАЈНЕ: У ЧЕМУ ЈЕ РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ДЕЧАКА И ДЕВОЈЧИЦА? КАО ДРУГО, „МУВАЛИШТЕ“ ЈЕ ПРИПРЕМИЛО ТЕСТ КОЈИ МОЖЕТЕ СМАТРАТИ МАЛОМ МАТУРОМ. АКО ГА УСПЕШНО ПОЛОЖИТЕ – ЗНАЧИ ДА СТЕ СПРЕМНИ ЗА СВЕТ ОДРАСЛИХ.

Покушајте да се сетите када сте чули и ко вам је изговарао овакве речи:

– Шта се пекмезиш к'о нека жена?

– То не доликује дечацима (девојчицама).

– 'Ајде, Сека Персо једна (за дечаке).

– Види је, мушкарача (само за девојчице).

Добро, није важно ко и када је увео ова правила; важно је да она постоје, да их се одрасли придржавају и да наш

улазак у њихов одрасли свет, увелико зависи од тога хоћемо ли научити и прихватити ова и слична правила.

Једно од првих и можда најзначајнијих правила те врсте је: „Дечаци плаво, девојчице роза – и пазите добро да не побркате па да неко залута из роза у плави свет и обратно“!

У плавом свету нема плакања.

У роза свету нема аутомобилчића и пиштоља.

У плавом свету мораш бити најјачи, а ако то ниси буди бар најбржи или, макар, најпаметнији... уосталом, ваљда можеш бар у нечему да будеш нај!

У роза свету је досадније, али зато тише и мирније.

У плави свет није препоручљиво уносити ништа из роза света и обратно. Осим, ако то не искористите за доказивање различитости два света.

Ми смо проверили – разлике заиста постоје. А откри-

ћемо вам и какве: Дечаци носе раздељак на левој страни, а девојчице на десној!

Ако вам се чини да је „Мувалиште“ неозбиљна установа, мораћемо да вас разочарамо:

У „Мувалишту“ можете добити диплому коју нигде на свету не издају – диплому којом се потврђује ваша спремност да гордо закорачите у роза-плави свет и удобно живите у њему.

РОЗА-ПЛАВИ ТЕСТ

1. КАДА СЕ ДАЧАКУ СВИЋА ДЕВОЈЧИЦА, ОН БИ ТРЕБАЛО:

- а) да јој удари чвргу и сачека да остали отпевају: „Ко се бије тај се воли!“
- б) да јој одсече прамен косе и, кад га она запањено погледа, изговори нежно: „Овце треба шишати“
- ц) да купи црни спреј и на зиду школе напише њено име + ? (па нек' цела школа лупа главу ко је тај знак питања).

д) _____

2. КАДА СЕ ДЕВОЈЧИЦИ СВИЋА ДЕЧАК, ОНА БИ ТРЕБАЛО:

- а) да се прави да је заљубљена у другог;
- б) да на свим утакмицама навија не за његов тим, већ за њега;
- ц) да му ради домаће, а ако је добра из матерњег језика – онда и писмене саставе;

д) _____

3. КАД ДЕЧАК ЖЕЛИ ДА ИЗЈАВИ ЉУБАВ, ОН ЋЕ:

- а) одлучити да не призна макар га мучили и уцењивали, чак и подмићивали ако треба;
- б) написати песму и објавити је на првом јесењем листу који падне у школско двориште;
- ц) послати поруку преко школског разгласа: „Ја нисам заљубљен у њу и не знам ко то испишује по улазима“;

д) _____

4. КАД ДЕВОЈЧИЦА ЖЕЛИ ДА ИЗЈАВИ ЉУБАВ, ОНА ЋЕ:

- а) то само записати у свој дневник (и приложити кар-

минисани отисак усана преко његовог имена);

- б) поверити своју тајну највећој брбљивици на свету и у школи;
- ц) на часу домаћинства урадити везен јастук са његовим именом (па још све то у једном великом срцу!) и понудити наставници за школску изложбу.

д) _____

5. КАД ДЕЧАК ЗАКАЗУЈЕ ПРВИ САСТАНАК, ОН ЋЕ:

- а) за место одредити фудбалско игралиште у време кад VII₁ и VII₂ играју одлучујућу утакмицу за прво место;
- б) место и време састанка написати шифровано, па ако је заиста тако паметна, нек одгонетне;
- ц) прескочити први састанак јер ће на њему увек спетља, и уместо њега одмах јој заказати други састанак

д) _____

6. КАД ДЕВОЈЧИЦА ЗАКАЗУЈЕ ПРВИ САСТАНАК, ОНА:

- а) одмах пита: „Хоћеш ли повести неког друга да ми се другарица не досађује? Ал' немој њега, он ме нервира. Па шта ако ти је он најбољи друг, опет је глуп и досадан!“
- б) заборави да је она та која њему заказује па почиње да се нећка и фемка;
- ц) девојчице НИКАД не заказују дечацима састанке!

д) _____

7. ПРАВИ ДЕЧАЦИ НА САСТАНАК ДОЛАЗЕ:

- а) са 10 минута закашњења (стајали би они и дуже иза ћошка, али се увек око деветог минута уплаше да ће отићи)
- б) са пола сата закашњења, али уз велике лажи;
- ц) тачно на време, али – на погрешно место;

д) _____

8. ПРАВЕ ДЕВОЈЧИЦЕ НА САСТАНАК ДОЛАЗЕ:

- а) са мамом;
- б) са лутком;
- ц) без новчаника (па неће ваљда оне да чисте њих?);

д) _____

Наравно, у свакој иоле озбиљнијој установи, која држи до свог угледа, дипломе се не издају тек тако. Због тога смо и ми у „Мувалишту“ припремили завршни тест.

Дакле, ако желите да дипломирате, оловке у руке (пажња: дечаци плаве!), пажљиво попуните наш тест и што брже га пошаљите у „Мувалиште“.

Дакле, радионичари, видели сте да питања нису нимало лака и да се до дипломе „Мувалишта“ не стиже баш једноставно.

Пишите нам, наша стручна комисија оцениће све радове (напомена: највише бодова носе одговори под д), а дипломе су већ припремљене.

Нашу адресу знате: Редакција „Политикиног Забавника“ за „МУВАЛИШТЕ“ (или „Радионицу“) Македонска 29, 11000 БЕСГРАД.

ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

МЕКШЕ СТЕПЕНИЦЕ

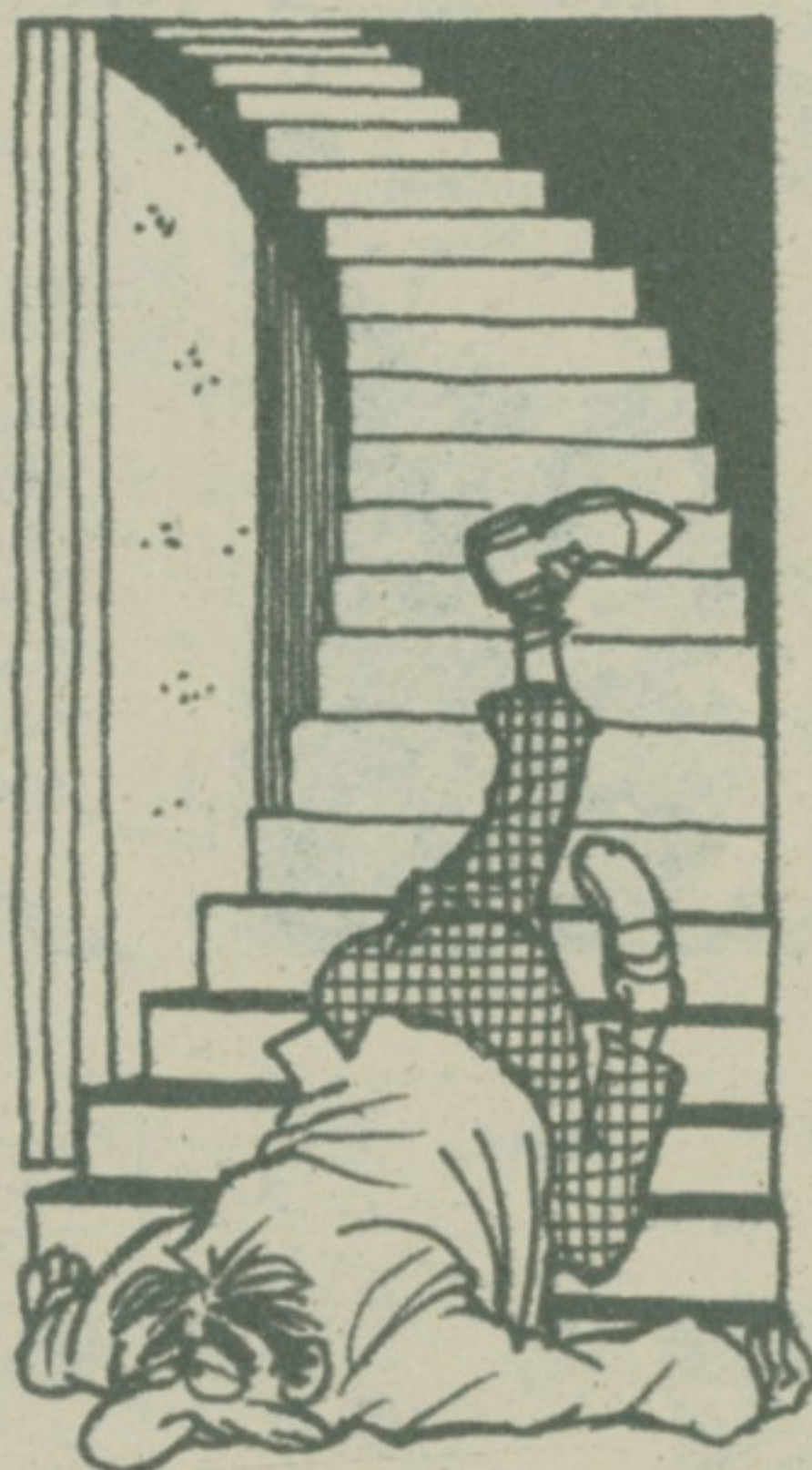
Шта фали степеницама? Свашта, али највише то што нису довољно меке да се не изубијамо када се стропоштамо низ њих. Што се Американаца тиче, ствар је крајње озбиљна. Тамо се сваке године на степеницама теже повреди око два милиона људи.

Џон Темплер, професор архитектуре са Технолошког института Џорџије, уверен је да овоме има лека. У то име недавно је спровео обимно истраживање у коме се од добровољаца тражило да се пењу и силазе низ нарочито направљене степенице. Њихова посебност састојала се у томе што би, а изнебуха и увек на другом месту, један степен одједном пропао, што је, по правилу, изазивало стрмоглављивање добровољаца. Испитаници су од повреда били заштићени кацигама и заштитним комби-

незонима, а њихове падове снимала је камера.

Експериментално котрљање сада је завршено. Професор Темплер, додуше, још не зна који би то материјал коначно могао да степенице учини безбедним (снимци падова још се изучавају). Зна, међутим, шта му је циљ: материјал који неће изменити уобичајени облик и изглед степеништа, али ће ублажавати силу падова. Нешто као неприметни тапацирунг.

У паузама овог пројекта Џон Темплер већ планира нови. На реду је ограда на степеништу. Чему меке степенице, ако човек прво меко падне низ њих и на крају удари главом о тврду ограду?

БАГАТЕЛНА МИКРОТАЧКА

Крадљивци уметничких слика и фалсификатори могу да крену да се презнојавају, колекционари и галеристи да одахну. Ово се не чује први пут, али Ајоан Крихан, нуклеарни физичар из Њујорка, уверен је да је његово откриће оно право.

Спас од лопова и фалсификатора почива у радиоактивном „отиску прста“ који би од сада па надаље требало да добије свака вредна слика. Криханов метод почива на мешавини радиоизотопа и полимерске смоле која се у виду микротачкице може нанети на свако дело (почев од уља до скулптура). Пошто се тачкица нанесе, забележи се њен поло-

жај као и количина радијације коју емитује. Подаци се затим смештају у компјутер, уз опште назнаке о делу.

Свака тачка имала би различит број изотопа, па према томе и различит степен радијације, то другим речима значи да би се радиоактивност сваке обележене слике разликовала, као отисци прстију код људи. Чак и кад би лопов или фалсификатор успео да открије где се налази микротачка, што је по мишљењу Крихана тако рећи немогуће, то му не би нимало помогло. Тачкица се не да уклонити ни на који начин.

Микротачка је, иначе, већ заштићена патентом и спрема се да уђе у велики бизнис посредством компаније коју је Ајоан Крихан недавно основао. Пошто једна тачкица? Сто долара. Багатела!

НАЈОДВРАТНИЈИ УКУС НА СВЕТУ

Ако мислите да је укус поквареног млека најгори укус на свету, онда сигурно нисте окусили вилекс. Ово неотровно хемијско једињење настало је у лабораторији фирме „Атомершк кемилас“ из Фармингдејла у држави Њујорк и, како се тврди, најгорча је супстанца позната човечанству.

Вилекс је настао мешањем вештачког заслађивача саха-

рина са хемикалијом званом денатонијум бензоат. Одвратни укус толико је јак да се, чак и када се разблажи 12 милиона пута, ништа битно не мења. Остаје неподношљиво горак. Један од хемичара извео је следећи експеримент. Нанео је незнатну количину вилекса на стабла својих шећерних јаворова и добио шта је тражио. Те године није имао јаворов сируп, јер му је вилекс безнадежно покварио слатки укус.

Шта ће нам уопште тако неподношљиво горко? Па рецимо, вилекс би могао да се користи као изванредно средство за растеривање ајкула (при чему, ваљда, никако не би било препоручљиво да и купачи прогутају коју капљицу воде). Могао би, затим, да се наноси на кесе за ђубре и тако једном за свагда решити ствар са изгладнелим псима лугалицама и авлијским мачкама. Врло су заинтересоване и америчке осигуравајуће компаније које најозбиљније разматрају могућност заштите различитих отровних средстава која се користе у домаћинству како би смањиле ризик да их деца прогутају.

Све у свему, одвратно горко, али можда, на крају крајева, ипак корисно.

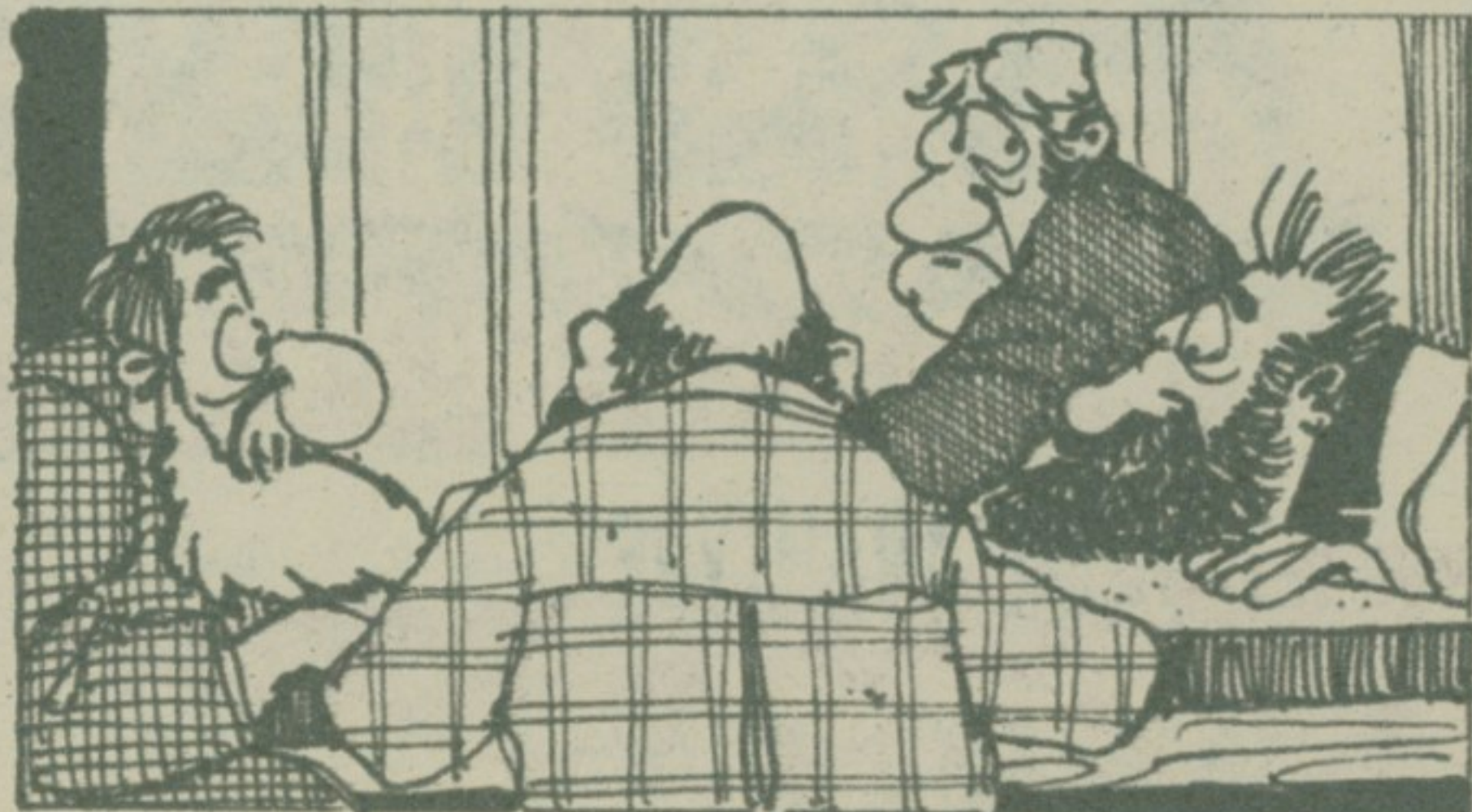
НЕКА ВАШКА КАЖЕ

Нека нам читаоци опросте што помињемо тако непопуларног инсекта као што је ваш: осим што је гадна и досадна кад се запати у коси, врло је опасна јер преноси тифус. Али, однос према вашима био је код различитих народа у различитим историјским раздобљима веома различит. Узмемо, на пример, једну цивилизовану Швајцарску и у њој град Груденбург. Некад је овде коришћена занимљива процедура приликом бирања градоначелника.

Прво и прво, сматрало се да градоначелник Гурден-

бурга може да постане само поштен човек. Мерило поштења била је густа широка брада, а друго, избори су у овом граду од давнина поверавани инсекту. Кандидати за место градоначелника седели би око стола и спуштали браде на даску. Тада би посебан човек – као што хокејашки судија избацује пак на терен – постављао насред стола вашку. Онај на чију би се браду успузала вашка постајао је градоначелник.

Можда и имате неке примедбе на овакав изборни поступак, али једно не може да му се оспори – поткупљивање бирача било је искључено.

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

ХИ-МЕН ЈЕ ПРИСТАО НА ЕКСПЕРИМЕНТ...

КАКО СЕ
ОСЕЉАШ,
ХИ-МЕНЕ?

ДОБРО!
ЗА
САДА!

СА СВИМ ОВИМ СПРА-
ВАМА, ГВИЛДОР БИ
ТРЕБАЛО ДА СТВАРА
ЧУДА, А НЕ ДА ИХ
САМО ПРОУЧАВА!

ШТА СЕ ДЕ-
ШАВА,
ГВИЛДОРЕ?

ПРОБЛЕМ СА СВЕ-
ТИЉКАМА... МОЈИ
ИНСТРУМЕНТИ НЕ
МОГУ ДА ИЗДРЖЕ ТО-
ЛИКИ НАПОН!

ДАНКАНЕ,
ПРИБЛИЖАВА
СЕ КРИТИЧНОЈ
ЛИНИЈИ!

ОРКО...
ПОМОЗИ ТИЛИ
ДА ОСЛОБОДИ
ХИ-МЕНА
ОКОВА!

ХАЈДЕ, ХИ-МЕНЕ,
БИЛО ЈЕ ДОСТА!

МОРАМО ГА
ОДВЕЗАТИ!

ОДЈЕДНОМ...

ОООХ!
МАГИЧНА АУРА...
НЕ МОГУ ДА МУ
СЕ ПРИБЛИ-
ЖИМ!

ИМА ИСУБИШЕ ЕНЕР-
ГИЈЕ! МАГИЈА ЈЕ
ПОЧЕЛА ДА
ДИВЉА!

ТИЛА, ОН СЕ ГУБИ!
УЧЕНИ НЕШТО!

АКО ИМАЛО СУМ-
ЊАШ, ИСКЉУЧИ
ПРЕКИДАЧ!

MASTERS

OF THE UNIVERSE

НОВЕ АВАНТУРЕ
ГОСПОДАРА СВЕМИРА

ПАЖЊА! ПАЖЊА! ПАЖЊА!

Man-E-Faces

АВГУСТОВСКА СВЕСКА

ЈОШ ЈЕ У ПРОДАЈИ

Шта се овог пута догодило са Хи Меном, Скелетором, Орком и неким новим, изгледа лажним, Хи Меном!

ГОСПОДАРИ СВЕМИРА на својој највећој галактичкој турнеји, стигли су и на Земљу.

Шта
се
крије
иза
имена

УПОТРЕБА МАШТЕ (други део)

Лачни Франц (Гладни Франц) – Ево шта о томе каже певач групе Зоран Предин: „Кад смо се окупљали, ја сам постепено добијао визију како би група требало да ради. Остала четворица из групе у почетку су били традиционалисти, и по мишљењу и по свирању. Рецимо, хтели су да име групе буде „Без ограничења“. Захтевао сам да буде Лачни Франц а они нису могли да схвате чему тако глупо име, зашто не неко, бар мало фрајерско. Име групе везано је за типа из књиге „Квака 22“. Он се зове гладни Џо. У то доба царовала је диско музика и сви ти дискоидни бендови као Boney М били су на врхунцу, па смо ми додали тај придев лачни, у смислу – гладни рока. А пошто је Џо најчешће америчко име, паралела је био Франц, најчешће штајерско име. Слово Ц на крају смо променили у З, онако, забаве ради“.

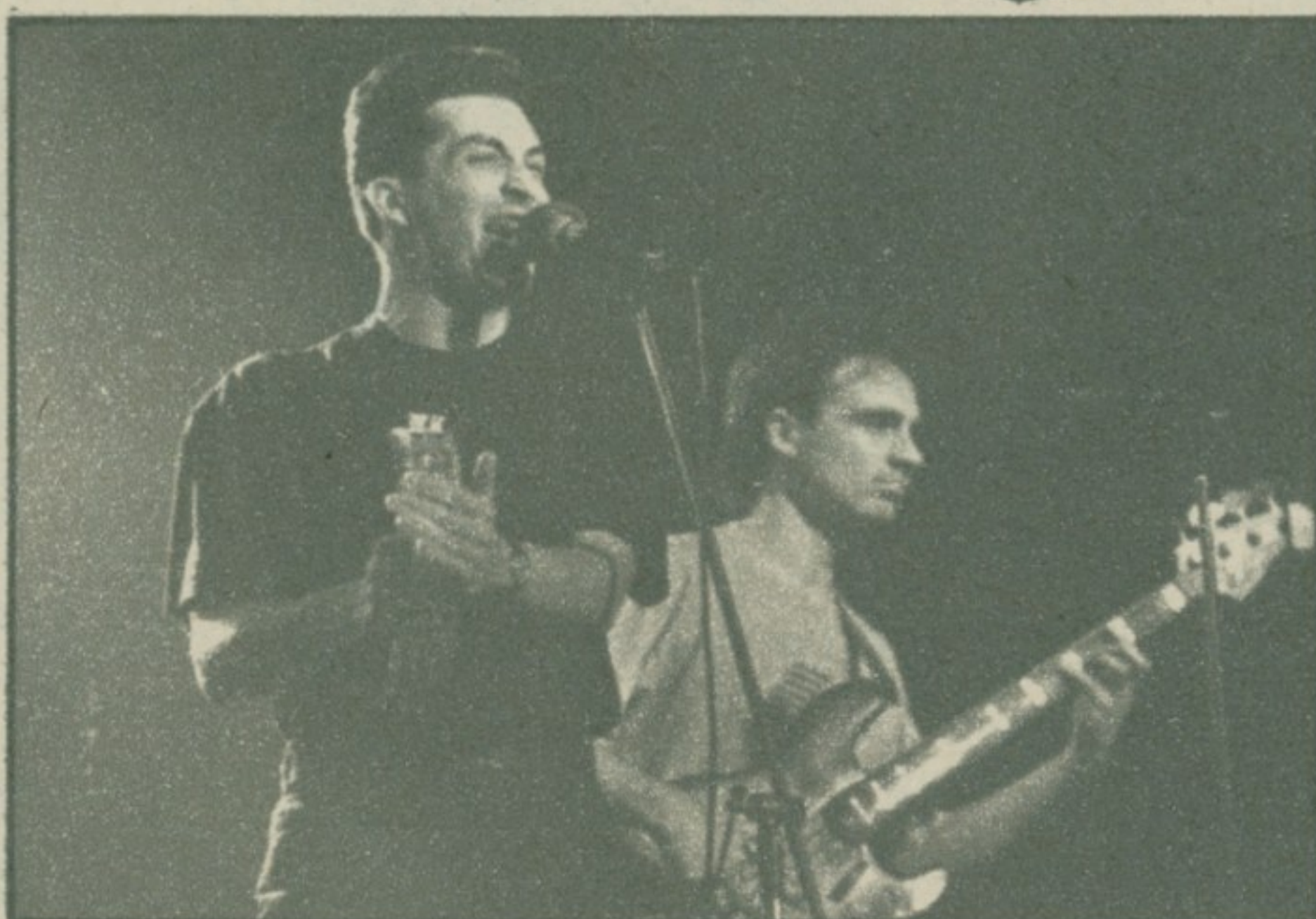
Луна – Новосадска група која је на жалост врло кратко трајала. Инспирацију је потражила у италијанском језику (луна значи месец). По распореду групе певач Слободан Тишма је свој стари састав обновио новим члановима.

La Strada (на италијанском улица). Склоност ка истом језику је остала.

Лајбах – Немачки назив за Љубљану.

Мартин Крпан – по словеначком народном јунаку. Фран Левстик је написао књигу о њему.

Мизар – По арапском предању Мизар је звезда наде, звезда водиља кроз пустињу која путницима помаже да се не изгубе.

Рибља чорба – Жаргон за менструацију.

Осми путник – Године 1979. Ридли Скот режирао је филм са истим насловом.

Партибрејкерс (Журколаци) – Цане, певач групе, једном приликом је изјавио: „То име нам је дао Манзанера, наш први бубњар. Седели смо на Ташу и ја му ка-“

Несаломиви – По познатој телевизијској серији и филму о Елиоту Несу, полицајцу који се борио против мафије.

жем, замисли да смо негде на некој журци а око нас много глупих људи и опасних риба. И ми их све разваљујемо, лупамо им акваријуме зато што нико не примећује да смо ту. А Манзанера каже: Партибрејкерс. И стварно ми смо са 16 година били прави журколаци. Шетали смо по симсу, мазали дипломатска кола мајонезом, купали неке рибе и бацали им ствари кроз прозор.“

Панкрти – На словеначком то значи копилад. По самој звучности одговарало је групи која је међу првима код нас свирала панк, а поред тога панкери су се трудили да за себе смисле што увредљивије називе.

Пекиншка патка – Врста јела из кинеске кухиње.

Плава трава заборава – По Дражену Врдољку, оснивачу групе: „Све је кренуло од песме Арсена Дедића „Плава ружа заборава“. Онда сам ружу замијенио за траву будући да асоцира на blue grass, што је назив за једну врсту кантри музике.“

Прљаво казалиште – У једној епизоди стрипа Алан Форд чланови друштве Т.Н.Т. долазе у позориште које се зове „Прљаво казалиште“.

Рани мраз — Ђорђе Балашевић је својевремено напустио групу Жетва и пошто се нису растали баш као пријатељи, свој следећи састав назвао је Рани мраз, по сибирској пословици „Ако се надахнеш доброј жетви чувај се раног мрза“.

С времена на време — Име је настало због почетне несталности групе. Наиме, у почетку им је највећа невоља била да се сва четворница окупе за неко дуже време, тако да су наступали с времена на време.

Стидљива љубичица — Гитариста и оснивач групе Златко Бурашина својевремено је усвојио сан: Он је члан супергрупе у којој још свирају Ерик Клептон и Битлс. У том сну, на бубњевима као симбол групе била је нацртана једна нежна љубичица. Када је основао свој састав Златко је употребио симбол из своје ноћне визије.

С.Т.Р.А.Х. — Ову скраћеницу је Која из Дисциплине кичме промишљао протумачио као Свако То Разуме Ако Хоће. Иначе чланови групе дуго су се колебали око имена па су се цео један дан звали Чоло банда по имену једне уличне банде из филма „Напад на полицијску станицу“. Следећег дана су се предомислили јер су закључили да би то могло да се протумачи као банда Заравка Чолића. А то им је било глупо. Онда су се одлучили за ово име. Иначе у стрипу „Челична панца“ Луис Крендл се бори против тајне организације С.Т.Р.А.Х. што је скраћеница за Саботажа Терор Рат Агенција Хаос.

Смак — Још једна скраћеница, овог пута Самостални музички ансамбл Крагујеваца.

Time (Време) — Јуна 1972. године на омоту њиховог првог албума Перо Готовић је записао: „Није сасвим случајно што гласбени састав ове плоче носи име Time. Овом енглеском ријечју они означавају вријеме данашње, вријеме сувремено, вријеме младих. Прибројимо ли томе и чињеницу да у гласбеном поп рјечнику ријеч time означава ритмичку и агогичку прегнантност изведбе, случајност је готово искључена“.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

„ЧУКНИ ВО ДРВО“

На Бога камења
Не сме фрлале
Од други повеће
Не сме грешеле
Со една надеж
За трошка љубав
За малку срећа
Живееме
Песни стихови
Цели фермани
Ноћи неспани
Солзи солени
Со една надеж
За трошка љубав
За малку срећа
Живееме
Чукни во дрво
Вистина е
Надвор е пролет
Живи сме
Чукни во дрво
Чукни три пати
Заедно да сме
Јас и ти
Како лечиња
Во кревет гушнати
Не стануваме
А веќе пладне е
Тоа е ова, ова е тоа
Тоа е тоа, тоа е се

„КУЦНИ У ДРВО“

На Бога се камењем нисмо
бацали
Од других више нисмо
грешили
Са једном надом
За мрву љубави
За мало среће
Живимо
Стихови песме
Читави фермани
Ноћи бесане
Слане сузе
Са једном надом
За мрву љубави
Са мало среће
Живимо
Куцни у дрво
Истина је
Напољу је пролеће
Живи смо
Куцни у дрво
Куцни три пута
Да будемо заједно
Ти и ја
Као деца
У кревету загрљени
Не устајемо
А веќе је подне
То је ово, ово је то
То је то, то је све

Музика и текст:
Влатко Стефановски
Изводи: Леб и сол

Tonny Montano — Право име му је Бора Миљковић. Ново име је одабрао по јунаку филма „Scareface“ кога је тумачио Ал Паџино. Једина разлика је у томе што се Паџино у филму зове Tonny Montana. Филм је 1983. године режирао Брајан де Палма.

Торпеда — Победници овогодишњег Суботичког фестивала назвали су се по шпанском стрипу „Торпедо 1936“. То је надимак плаћеног убице. Аутори стрипа су Енрике Санчез Абули и Харди Бернет.

Тунел — Постоје два објашњења: озбиљно и оно друго. Прво оно друго. А

оно гласи Ту не л. Дакле, ту не треба ставити л. Иначе, како каже басиста Влада Цет: „Лакше је прокопати тунел кроз најтврђи камен него се пробити на сцени“.

У шкрипцу — У почетку, током стварања групе, чланови су били потпуно без пара и инструмената. Због тога је уследило и самосажаливо име.

Шарло акробата — Опет Која, басиста групе: „Ко зна откуд име, нико се више не сећа. Прво је требало да се зовемо Пабло акро-

бата, па онда мислим да сам ја променио у Шарло. Или је то урадио бубњар ВД.

Van Gogh — Винсент ван Гог (1853–1890) холандски сликар. Иако се сликарством бавио само десет година иза себе је остварио изузетна дела. Душевно болестан и без наде у оздрављење извршио је самоубиство.

Жута минута — У психологији термин за изненадне наступе неконтролисаног понашања.

Петар Јањатовић

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„Не бих умео да објасним шта је то уметност. Можда је то нешто што мења наш начин доживљавања ствари из околине, мења расположење. Људи мисле да је уметност оно што је радио Енди Ворхол. Можда ће за 100 година велика уметност бити рвд Волта Дизнија или рок музика педесетих. Ко то зна? Али, то сигурно неће бити неки извештачени момак који је цедио боју на платно.“

Ричард
Батлер
(Psychodelic
Furs)

Последњи рат Индијанаца

ЗЛОСРЕЋНО

Како је Маниту, врховни индијански Бог навратио баш у сан Вовоке, врача индијанског племена Пајута, и с њим се испричао — остаје нејасно. Тек, Маниту је на крају поручио свим Индијанцима да је дошло време устанка. „Реци им, Вовока, да белци морају да умру и да ћемо повратити земљу наших предака!”

Врач је божју поруку сутрадан пренео саплеменицима. Разумљиво, његова реч је имала посебну тежину и нико од Индијанаца из племена Пајута није се усудио да посумња, напротив. Пророчанство великог Манитуа пренуло их је из учмалог живота и вратило им веру у минулу ратничку славу и слободан живот у природи. Иначе, Маниту је, по Вовоки, предвидео и време коначне победе над „бледоликима” — пролеће 1891!

Вратио се Ситинг Бул

До назначеног рока остало је око пола године. Поглавица племена Пајута није оклевао, послао је младе ратнике да обавесте суседна племена: Чејене, Команче, Кајове, Сијуксе... Нека испричају шта је Маниту поручио.

Извесно је да би индијанска племена насела на Вовокину причу чак и да су живела у срећи и задовољству. Али, кад се има у виду да су у то време били сатерани у резерват Пајн Риџ који је захватао огромно пространство у Јужној Дакоти и да су више личили на гомилу гладних и одрпаних изгнанника него на људе, онда је лако схватљиво да је била потребна само искра да у њима васкрсну ратници. Јаче искре од Манитуовог пророчанства није могло бити.

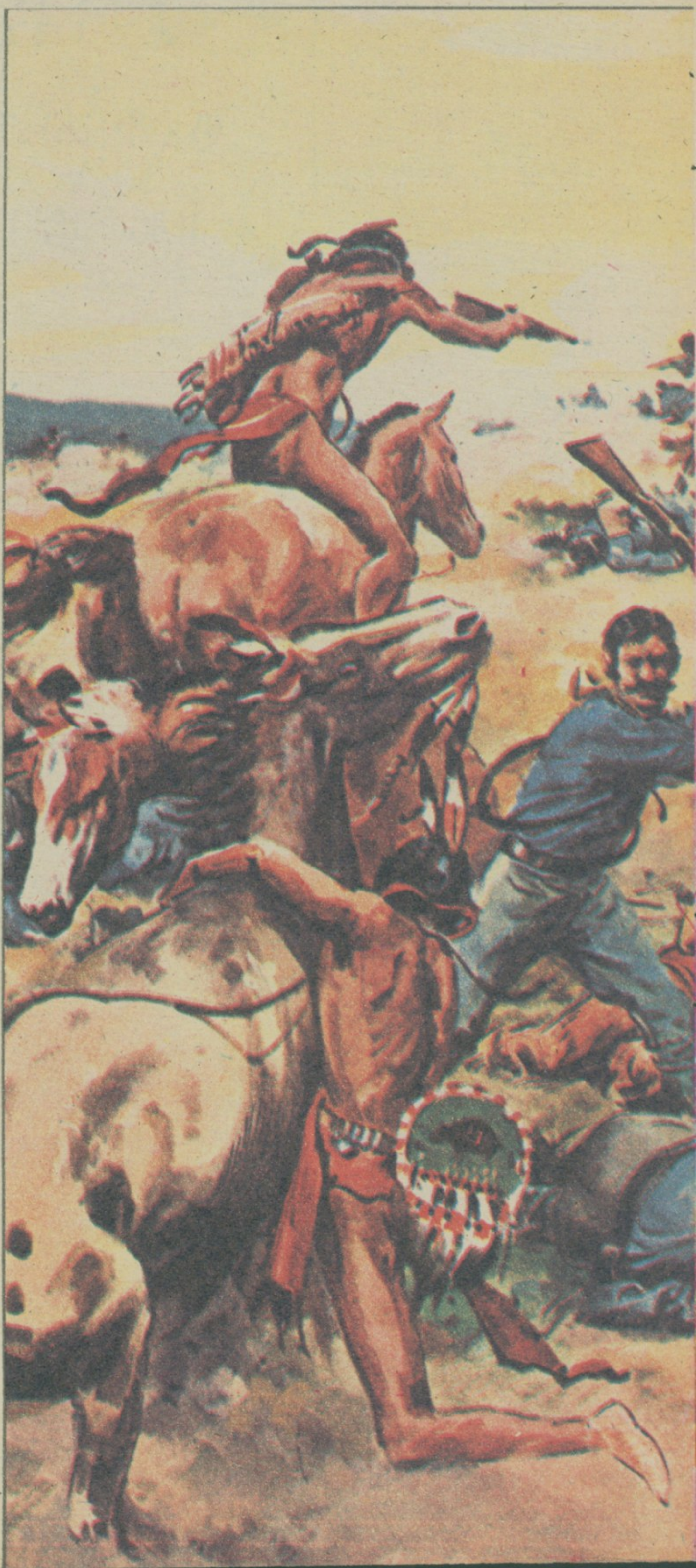
Вест која се чула у јесен 1890. да поједине групе наоружаних Сијукса крстаре у планинским областима Блек Хилс и Бендлендс није била нова. Индијанци, углавном младићи и дотле су се повремено одметали у планине нападајући трапере и караване досељеника.

Први који је уочио већи покрет Индијанаца био је опат Јуст, члан католичке мисије из

*Вовока, врач из
племена Пајута
пустио је причу.
Нико није
могао да
претпостави да
ће се из тога
изродити
покољ који је
коначно
запечатиио
судбину једног
народа.*

Пајн Риџа. Штавише, дубоко је веровао да су се Сијукси подигли на ноге и да са осталим племенима припремају рат. Касније су то потврдили трапери и трговци који су трговали са Индијанцима у резервату. Говорили су и да се из Канаде, где је живео у изгнанству, вратио чувени индијански поглавица Ситинг Бул („Бик који седи”), човек који је код Литл Биг Хорна смрсио конце генералу Кастеру. Сијукси су се ставили на чело побуне свих индијанских племена у резервату Пајн Риџ.

Министарство рата у Вашингтону сасвим озбиљно је схватило ове претпоставке. Не желећи да било шта препуштају случају наредили су генералу Бруку да са расположивим трупима крене пре-

ПРОРОЧАНСТВО

ма резервату. Први Бруков службени извештај натерао их је да за команданта у Јужној Дакоти поставе прекаљеног ветерана генерала Нелсона Мајлса и ставе му на располагање 25 хиљада војника и официра!

Мајлсу се као извиђач придружио и познати поштоноша „Пони експреса“ Виљем Коди, алијас Бафало Бил!

Појава војске била је за Индијанце доказ више да се Манитуово пророчанство остварује.

То је клопка!

Генерал Мајлс је најпре покушао да преговорима Индијанце врати у резерват. Послушао је само поглавица, Ту Страјк. Поголавица Шорт Бул и Кикинг Бер нису хтели ни да чују. Обећали су сурову смрт и Мајлсу и свом сународнику, издајници Ту Страјку.

У зору 15. децембра 1890. одред коњице генерала Мајлса кренуо је на север. Место где су се нашле вође побуне дојавио је један трапер. Војници нису успели било кога да ухвате, али је у пушкарању погинуо Ситинг Бул, некад славни, а сада уморни и борбама сломљени поглавица.

Две недеље касније поглавица Кикинг Бер напао је војни логор Бетл Крика. Одбачен је уз велике губитке, али су и његови ратници убили неколико десетина „плавих блуза“. Био је то покушај одмазде за сукоб који се одиграо два дана раније.

Наиме, Мајлс је распоредио трупе на широком простору како би у погодном тренутку могао да затвори обруч око Пајн Рица. Истовремено, наредио је да мање јединице крстаре резерватом и враћају одбегле групе Индијанаца. На једну такву групу наишао је мајор Вајтсајд. Наредио је Индијанцима да се врате назад у Ваундид Ни Крик. Индијанци су одлучили да га послушају. Мајору је то било сумњиво па је упутио курира генералу Мајлсу с питањем шта да ради. Генерал је сместа послао пуковника Форсајта с неколико стотина војника.

Индијанци су логоровали у долини окруженој брежуљцима. Пуковник Форсајт и мајор Вајтсајд су са војском пришли на пушкомет и послали курира са позивом поглавицама да предају пушке.

Није прошло неколико минута, а неки млади Индијанац је дојахао на коњу и бацио пред Форсајтове ноге две старе и неупотребљиве пушке.

Било је осам часова изјутра 29. децембра 1890.

Форсајт је плануо.

— У том логору има најмање 250 пушака! — издрао се на Индијанца. — Ако не буду овде за пет минута разнећу логор!

Индијанац је ошинуо коња и вратио се својима. Само што је замакао између првих вигвама, са свих страна по околним брежуљцима разлегао се ратни поклич Сијукса Чејена. Кајова... Било је јасно да су се у логору налазиле жене, деца, старци и неколико ратника као мамац. Главнина је чекала да се „плавe блузе“ окупе у долини.

— То је клопка! — узвикнуо је пуковник Форсајт.

Оно што се догађало у следећих сат времена пре је личило на кланицу него на ратиште. Само захваљујући брзометним пушкама, војници су успоставили равнотежу снага и однели победу. У долини је остало око 200 индијанских ратника и стотину војника пуковника Форсајта!

Овај покољ, познатији као битка код Вундид Ни Крика остаће забележен у америчкој историји као последњи рат који су Индијанци водили против досељеника. Ускоро су поново сатерани у резерват. Одбацили су свете појасе схвативши да је Манитуово пророчанство било велика, кобна заблуда.

А толику масу људи покренуо је само један човек — врач Вовока. И његова прича.

М. Тодоровић

уређује
др Зоран Живковић

ЈОВАН РАИЧЕВИЋ

12. октобар

„Велика авионска несрећа. 256 мртвих. Јуче, 11. октобра у 19 сати и 20 минута „боинг 747“ компаније TWA приближавајући се Њујорку из непознатих разлога срушио се на неколико кућа. Број жртава вероватно није коначан, јер се у болници налазе још 23 повређена путника од којих 9 у тешком стању... „Па онда кажу да је авионски саобраћај најсигурнији“ – помисли Френк Андервуд склапајући новине. Откључао је улазна врата и ушао у стан. Прво што му је запало за око био је мали календар у предсобљу. Показивао је 11. октобар. „Чудно – помислио је Френк – сваког јутра га намештам, сигуран сам да сам то и јутрос учинио“

13. октобар

– Проклети тиранин – рече искључујући будилник. Спремио се за посао и управо када је излазио паде му на памет календар. Окренуо се и наместио га на 13. октобар. „У реду, данас нисам заборавио на то“ – помислио је. Био је то обичан радни дан. Враћајући се кући прелистао је новине, била су објављена имена свих погинулих у авионској несрећи. Ушавши у стан поглед му се заустави на календару. Показивао је 11. октобар. „Ах, не, са мном стварно нешто није у реду“. Наместио га је на 13. и отишао да вечера.

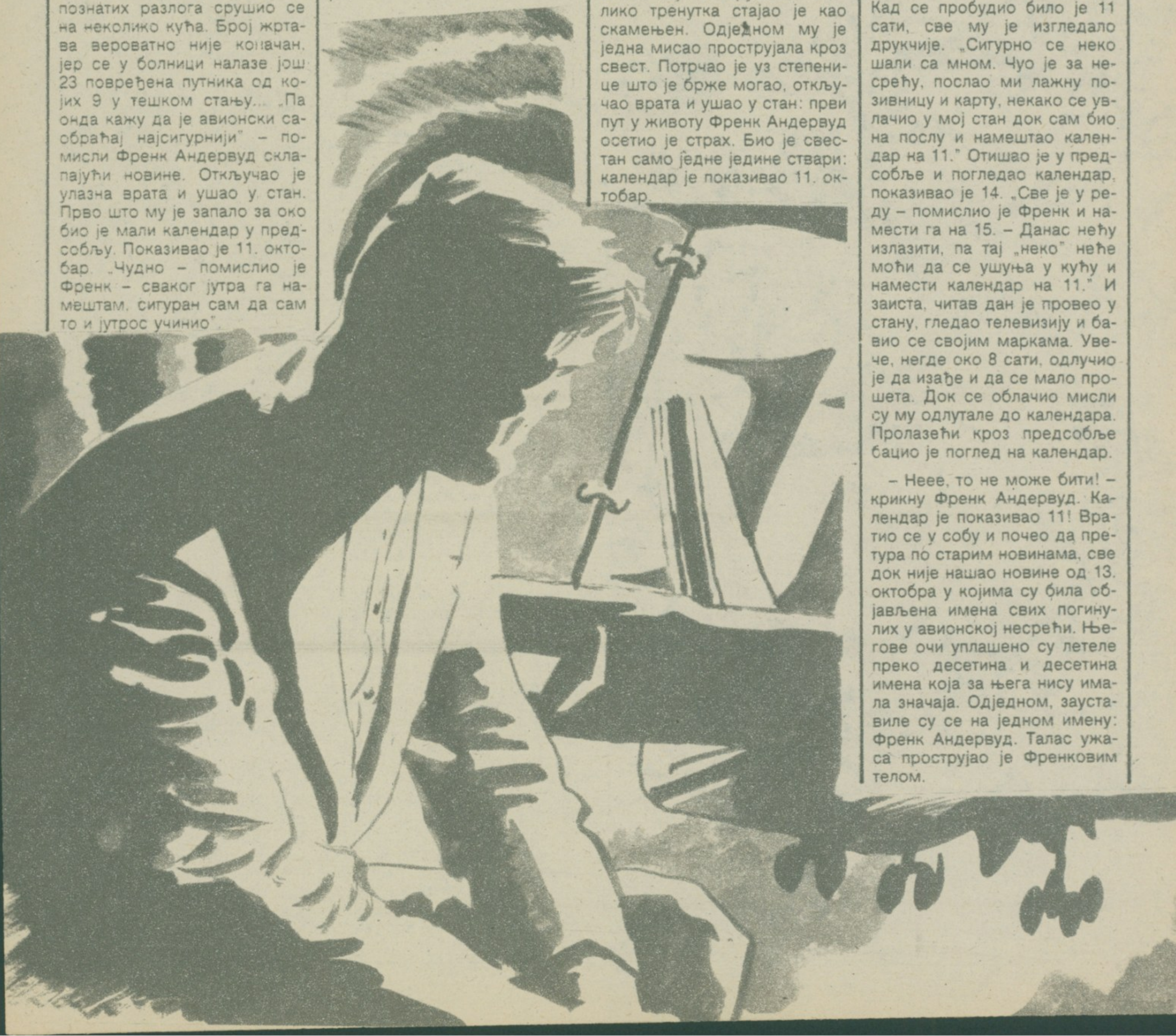
14. октобар

„Разбићу га“ – скочи Френк кад је будилник почео да звони. „Ах, још један радни дан. Та ће ми канцеларија узети живот.“ Наместио је календар и изашао. Тог поподнева, као и обично када се вратио с посла, отворио је сандуче за пошту: У њему је било писмо. Отворио је коверат и извадио садржај. Била је то позивница за годишњи састанак филателиста у Њујорку који је одржан 12. октобра. У коверту је нашао још нешто: као истакнути члан овог друштва, добио је авионску карту за Њујорк за 11. октобар, за онај авион који се срушио. Неколико тренутка стајао је као скамењен. Одједном му је једна мисао прострујала кроз свест. Потрчао је уз степенице што је брже могао, откључао врата и ушао у стан: први пут у животу Френк Андервуд осетио је страх. Био је свестан само једне једине ствари: календар је показивао 11. октобар.

15. октобар

Те ноћи није спавао. Није могао да одвоји мисли од јучерањих догађаја. Размишљао је о томе каква веза постоји између оне позивнице, авионске несреће и његовог календара. Несрећа се догодила 11, а његов календар стално показује тај датум. „И мене је значи чекала смрт у оном авиону, али ја нисам дошао јер је позивница закаснила. Морам што пре све ово да заборавим – размишљао је Френк. – Срећом, недеља је па не морам на посао, за то ионако нисам способан. Морам да се смирим и мало одспavam“. Заспао је тек у зору. Кад се пробудио било је 11 сати, све му је изгледало друкчије. „Сигурно се неко шали са мном. Чуо је за несрећу, послао ми лажну позивницу и карту, некако се увлачио у мој стан док сам био на послу и намештао календар на 11.“ Отишао је у предсобље и погледао календар, показивао је 14. „Све је у реду – помислио је Френк и намести га на 15. – Данас нећу излазити, па тај „неко“ неће моћи да се ушуња у кућу и намести календар на 11.“ И заиста, читав дан је провео у стану, гледао телевизију и бавио се својим маркама. Увече, негде око 8 сати, одлучио је да изађе и да се мало прошета. Док се облачио мисли су му одлутале до календара. Пролазећи кроз предсобље бацио је поглед на календар.

– Неее, то не може бити! – крикну Френк Андервуд. Календар је показивао 11! Вратио се у собу и почео да претурати по старим новинама, све док није нашао новине од 13. октобра у којима су била објављена имена свих погинулих у авионској несрећи. Његове очи уплашено су летеле преко десетина и десетина имена која за њега нису имала значаја. Одједном, зауставиле су се на једном имену: Френк Андервуд. Талас ужаса прострујао је Френковим телом.

ОКТОБАР

16. октобар

Те је ноћи Френк Андервуд слабо спавао. Будио се неколико пута обливен знојем. Сањао је авионску несрећу. Устао је, како му се чинило, уморнији него што је легао. Био је потпуно исцрпљен. И тог јутра, као и увек, наместио је календар. „Има ли ово уопште смисла? Сигуран сам да ћу га опет наћи на 11 – помислио је. На послу је био врло нервозан и лоше је радио. Због тога је одлучио да узме седам дана одмора. Враћајући се кући размишљао је о својој викендици у околини Чикага, месту идеалном за одмор. Те су га мисли орасположиле, али чим је ушао у стан поново је постао нервозан. Календар је показивао 11. октобар. „Морам што пре да побегнем одавде, што даље од ове море“. Отрчао је до телефона и резервисао карту за сутрашњи лет за Чикаго.

17. октобар

Лаганим кораком приближавао се великом „боингу“ са натписом PANAM. Полако је ушао и сео. Осећао је налагодност, као и увек пред лет авионом, али је убрзо после узлетања успео да заспи. Није знао колико је времена спавао, али кад се пробудио напољу је био мрак. „Немогуће – помисли Френк – па ми по дану треба да слетимо у Чикаго“. Погледао је збуњено око себе. Авион му је изгледао сасвим другачије, није личио на онај у који је ушао. Бацио је поглед на наслон седишта испред себе. На њему је великим словима писало TWA. Као из неке велике даљине чуо је све тиши пилотов глас: – Данас је 11. октобар, 19 сати и 16 минута. У Њујорк слећемо за 20 минута. Температура у Њујорку је 12 степени, видљивост одлична...”

ЕНИМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

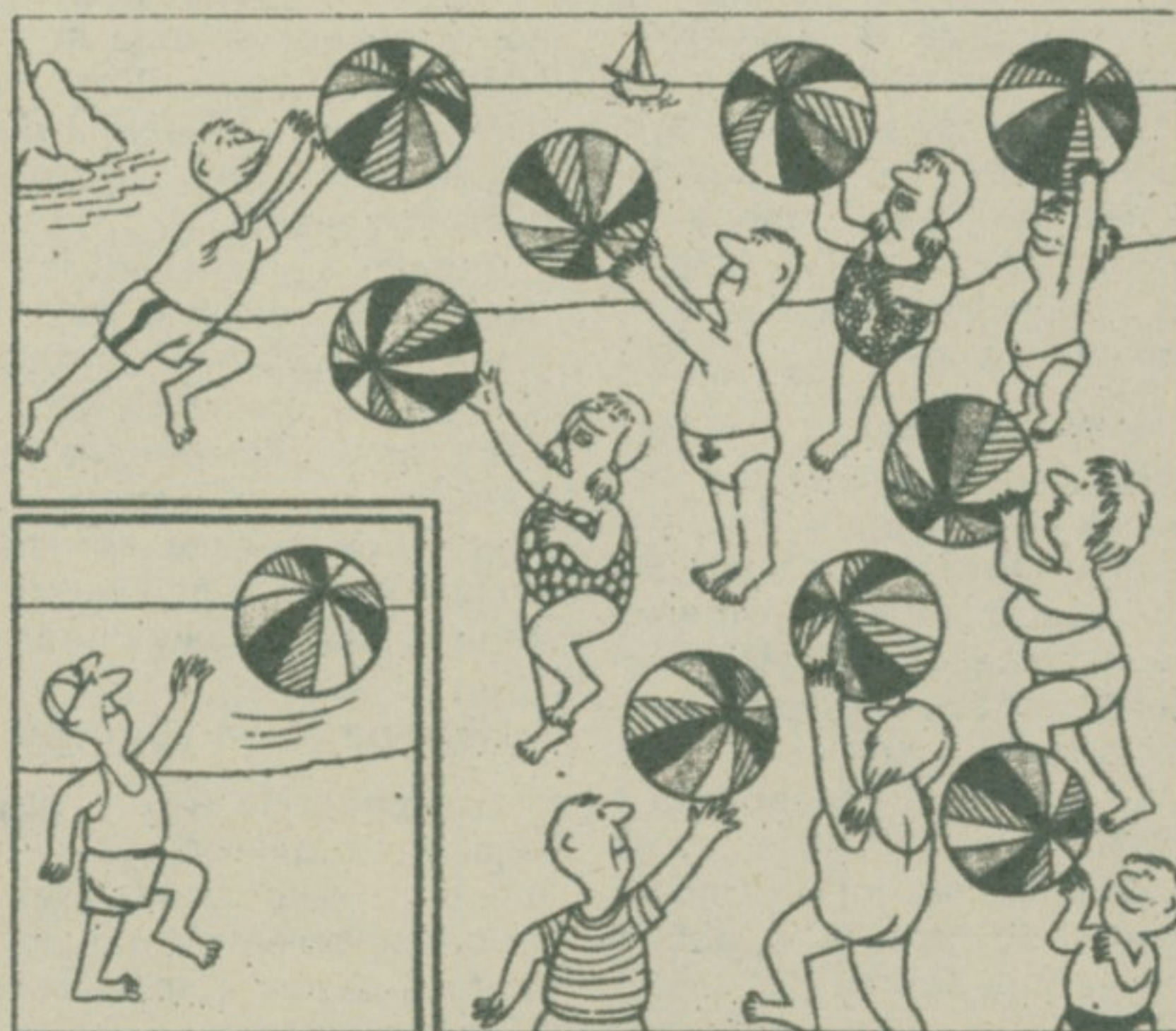

ВОДОРАВНО: 1. Земљорадња – Два иста слова. 2. Врста вишње – Однос голова на утакмици. 3. Име глумца са слике – Француска глумица, Жана. 4. Презиме глумца са слике. 5. Тропско воће. 6. Стара српска престоница – Грчко слово. 7. У средини – Тениски клуб (скр.). 8. Врста јабуке. 9. Иницијали сликара Величковића – Име глумца Гиниса. 10. Организација америчких држава (скр.) – Узвик при успостављању телефонског разговора.

УСПРАВНО: 1. Оквир. 2. Тип с троеновог аутомобила. 3. Део неке целине у наследству. 4. Острвље крај Нове Гвинеје. 5. Становник старе Реције. 6. Грана ликовних уметности. 7. Главни град Мадагаскара. 8. Ознака за волт – Разрез, прорез – Ауто-ознака за СР Немачку. 9. Спев Ивана Гундулића – Једноцифрен број. 10. Популарна америчка детективска тв-серија – Змај, аждаја. 11. Име и презиме нашег ранијег смучара. 12. Вишегодишња биљка са црвеним подземним стаблом – Било како.

ИГРА ЛОПТОМ

У доњем левом углу видите човека који баца лопту. Ко ју је ухватио?

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ЗАГОНЕТНА ЗВЕР КОЈУ НИКО НЕЋЕ

НЕ ЛАЈЕ, АЛИ

Када се нека животиња појави у филму, она одмах постаје легенда. То се догодило с медведом „убицом“, Хичковим птицама, горилом Кинг Конгом и многим другим. Последњи у низу је динго, аустралијски дивљи пас, а филм у коме се нашао, „Крик у ноћи“, с Мерил Стрип у главној женској улози, заснован је на истинитом догађају.

Године 1980. млади пар је с тромесечном ћеркицом пошао на излет у Ејерс Рок, моноклитну стену која се као чудом нашла усред аустралијске пустиње. Ту се десила несрећа: побеснели динго шчепео је бебу, усмртио је и одвукао. Када се пар вратио у град и мајка испричала шта се догодило, нико јој није поверовао и осуђена је на робију због чедоуморства.

Али, с временом, јавно

мнење почело је да сумња у њену кривицу, после више година суђење је обновљено и, уз неке нове доказе, жена је пуштена на слободу. За јединог и правог кривца проглашен је он, динго (Canis dingo), дивљи пас, једини сувоzemни месождер аустралијског континента.

Зову га и „неми пас“ јер веома ретко лаје. Не лаје, али уједа. То одлично знају овчари који му приписују сва зла овог света: „Крвожедна звер, увек гладна и спремна да убије; довољно је погледати му очи и видети да у њему чути сам ђаво“, кажу о њему.

Награда за убиство

Стварност је нешто другачија, бар с дингове тачке гледишта: откако су му одгајивачи оваца објавили рат до истребљења, он је прогнаник за којим се, истина, не издају по-

тернице али се у неким пределима континента дају награде за сваког одстрељеног представника врсте.

Како је дошло до тако драматичног ратног стања? Па, динго је брзо схватио да је лакше ухватити и убити овчицу него напасти кенгура, опасног противника чије снажне шапе наоружане канџама деле смртоносне ударце.

Динго, необичан сисар поноситог држања који подсећа и на пса и на вука, био је својевремено тема оштрих полемика. Неки научници су сматрали да је домородац, односно пореклом из саме Аустралије, чему су у прилог ишли зуби и кости динга пронађени у прастарим седиментима такозваних Велингтонових пећина.

Други су, опет, били уверени да је тајанствена животиња у ствари обичан домаћи

пас који се у Аустралији нашао заједно с првим досељеницима с разних острва Океаније (такозваним аустралијским Аборигенима) и онда се одметнуо у дивљину. Ово друго мишљење данас се узима као веродостојније.

Дингово златно доба припада далекој прошлости када је живео у прећутној комшијској слози са Аборигенима, првим становницима Аустралије. У то време динго се хранио искључиво великим и малим биљождерима: кенгурима и другим торбарима и неким од седамнаест врста великих аустралијских гуштера варана. Динго је тада у лов ишао породично: чопор би, галопирајући брзином од око педесет пет километара на сат, најчешће стизао жртву, окруживао је, нападао и међусобно делио.

Наравно да му ловачка

Пар динга напада великог аустралијског гуштера варана. Овце су им далеко слаба мета

Ако у Аустралији желите неког да увредите, реците му да је динго – то отприлике значи пропалица, вуцибатина и битанга заједно

УЈЕДА

срећа није баш увек била наклоњена. Догађало се да неки гоњени кенгур пружи отпор: када би стао уз неко дрво, ослањајући се на снажан реп, он би једном по једном дингу парао стомак оштром канџом снажних задњих шапа. Или би лукаво ушао у воду до груди и тако сачекивао нападаче да би их, опет једног по једног, као од шале давио.

Али, то је спадало у ризик правила игре. Најчешће је динго излазио из борбе као победник и изумирање тилацина, најкрупнијег аустралијског торбара месождера, приписује се управо динговој љубави према укусу његовог меса. Упркос томе, Аборигени су динга волели до те мере да су њихову напуштену младунчад хранили сопственим млеком, па су им она била привржена.

Велику промену у животу динга (а и Аборигена) донели су у 18. веку први европски колонизатори и њихова велика стада оваца која су довели са собом. Динго није одмах схватио шта му се спрема, чак се и обрадовао лаком залогају, мирној овчици која није пружала никакав отпор. Почетком 20. века динго је на души и у стомаку имао око пола милиона оваца годишње.

Ловац на национално благо

Као што се могло и очекивати одгајивачи оваца су се тада пренули и кренули у контранапад и почео је рат без предаха у коме су страдале на десетине хиљада динга. На крају крајева сасвим је логично да ће се у земљи где овце, то јест њихова вуна, пред-

стављају један од главних извора зараде, нападач на национално благо дочекати с пушком у руци.

И не само пушком. Потрошен је силан новац на изградњу јаким металних ограда да би се заштитили пашњаци на којима живи готово 150 милиона оваца. Ограде се састоје од стубова између којих су разапете металне мреже високе два метра, дубоко утемељене. Оне, постављене у цик-цак, иду преко пола континента дужином од око 8.600 километара.

Мада је, као што се лепо види, и опасан и веома плодан, динго нема част да се њиме баве ни научници ни заштитници природе и њене равнотеже. Тако је динго, у суштини, остао загонетна животиња. У аустралијском енглеском језику „динго“ је увреда: то је као да некоме ка-

жете да је пропалица или вуцибатина. Реч је прешла и у француски жаргонски језик (argot) са значењем „излуђен, изван себе“.

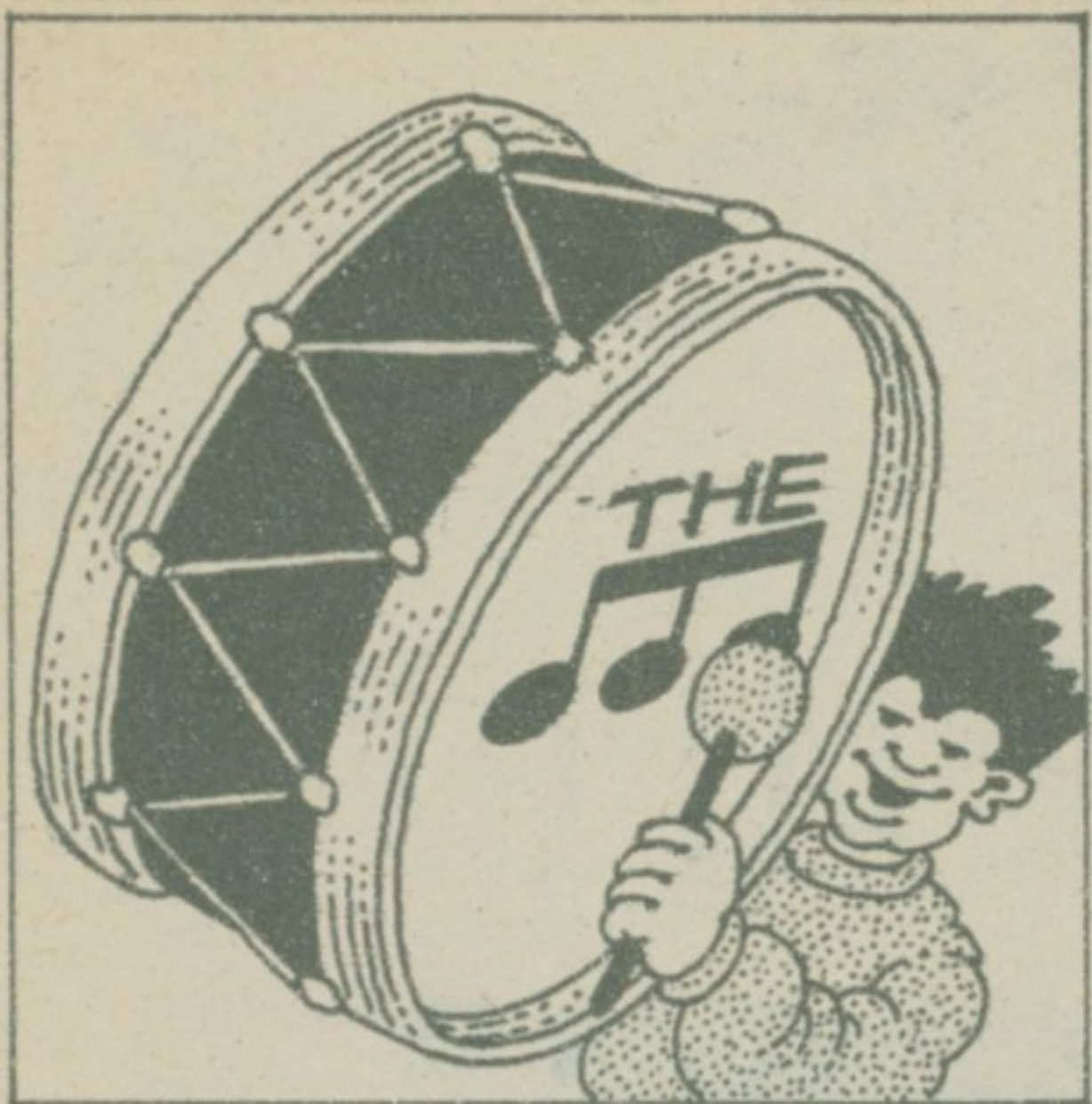
Лек гори од болести

Динго ово никако није заслужио пошто није ни зао ни глуп. А да није нимало глуп сведоче чињенице из самог живота. Знак интелигенције је брзо прихватање сасвим нових услова и хитар прелаз на нов начин лова и исхране. А то што су металне мреже које штите овце укопане дубоко у земљу треба да буде доскочица динговом лукавству: док су биле плиће, динго се једноставним копањем испод њих лако увлачио међу овце, таманио их и некажњено истим путем излазио.

Оштар рат против динга дао је резултате: број закланих и поједених оваца драстично се смањило, али се смањило и број нападача што је и био циљ. Али, неко се ипак присетио да се у истребљењу динга отишло предалеко: он не убија само овце већ и огроман број зечева, аустралијске напасти број два, и других биљождера.

Онога дана када изумре динго, зечеви ће се толико размножити да за овце више неће остати ни травчице хране. А то ће бити доказ да је лек испао гори од саме болести.

Б. Дожић

Бубњари? Пажња!

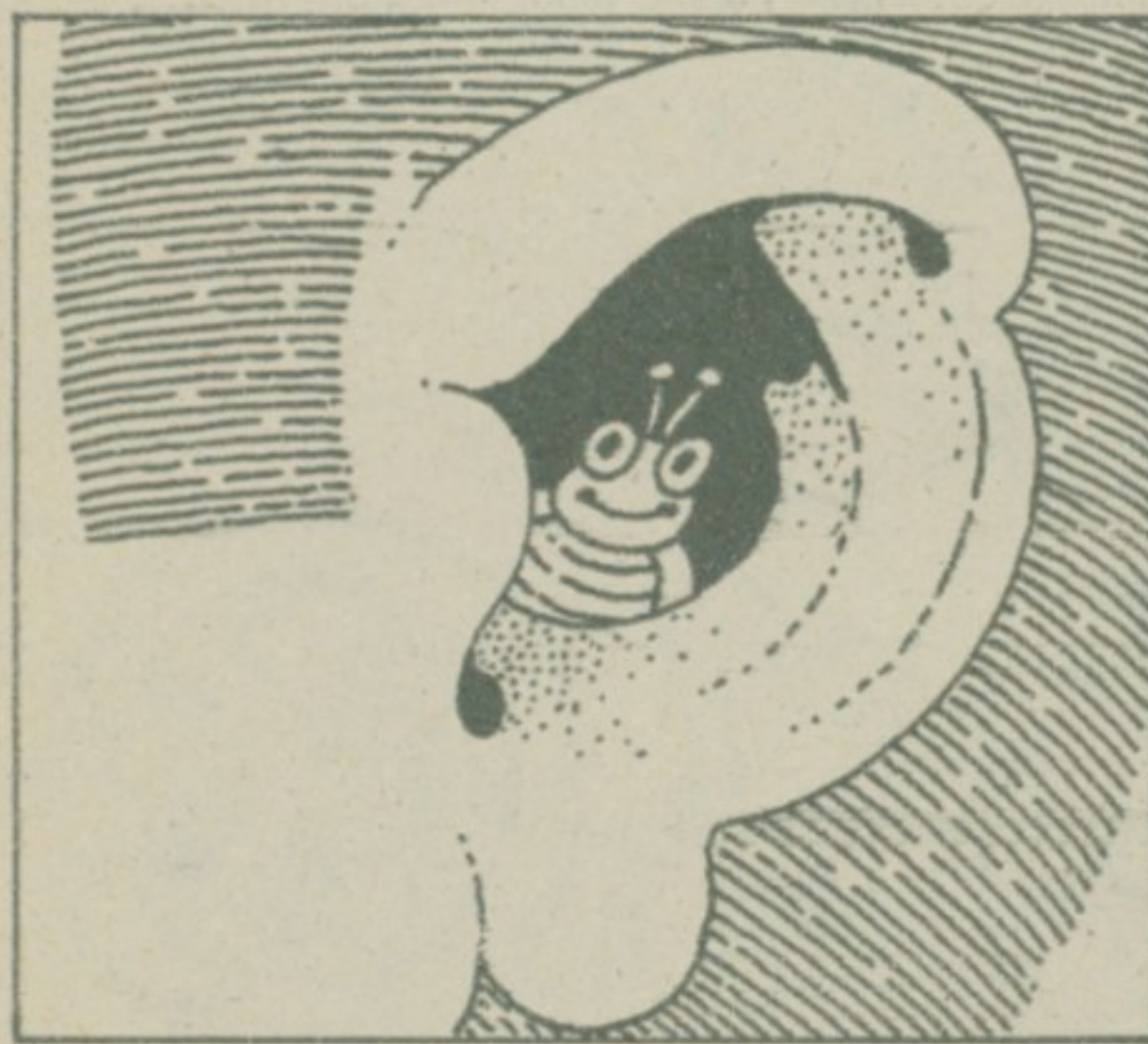
Желео бих да помогнем Саши из Лесковца и осталим младим талентима који су заинтересовани за свирање бубња. Наиме, пре извесног времена снимео сам Прву УУ-видео школу за бубње-ве, где сам приказао комплетну светску ритмику и ритмове нашег поднебља. Сви заинтересовани могу да ми се јаве на тел. 034/211-545

МИЛАН ЂОРЂЕВИЋ,
Спасеније Цане Бабовић 9А/40,
Крагујевац

Буба у уху

Кажи ми нешто о инсекту у народу познатом под именом „ухолажа“.
СЕЛМА,
Сарајево

Ухолажа је инсект из реда равнокри-
лаца дугуљастог тела (10–15 милимета-

ра) смеђе-црвенкасте боје. На крају тр-
буха има два срполика наставка у виду
маказа. Храни се биљним и животињ-
ским остацима, па је зато често затиче-
мо у кухињи. А кад је већ ту, стигне и до
спаваће собе... Њено име везано је за
народно веровање да се увлачи у уво,
што је делимично тачно. Понекад се то
догоди само зато јер је узнемирена или
је изненада обасја светлост у тренутку
кад се нашла у близини. Тражећи скло-
ниште ухолажа се увуче у уво и... ето
панике...!

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Радоје Вељовић, Аксентија
Мародића 66, 24000 Суботица
– 14 година, воли музику, сакуп-
ља марке и постере.

Смиља Рељановић, К. Павло-
вића 68/а, 11506 Дражевац –
сакупља значке, салвете, посте-
ре и марке.

Даниела Цакић, Трондхеимска
2, 58000 Сплит – 11 година, воли
музику, сакупља салвете, посте-
ре, значке и папирнате лутке.

Драгана Мартић, 29. новембра
7, 15000 Шабац – 13 година, во-
ли музику, сакупља постере.

Андреј Рекар, Забресница 7/Х,
64274 Жировница – 17 година,
жели да се дописује са филате-
листима и размењује марке.

Маја Митева, Финска 196 2/9,
91000 Скопље – 15 година, воли
спорт и музику.

Сузана Богосављевић, Видин-
ска 13, 12000 Пожаревац – 16
година, воли спорт, музику, пу-
товања и дружења.

Свјетлана Јоргић, Григора Ви-
теза 5, 54520 Подравска Слати-
на – 16 година, воли класичну
музику и природне науке, по-
себно биологију, сакупља знач-
ке и марке.

Ана Марија Ласић, Мехмед Па-
ше Соколовића 4, 71000 Сара-
јево – жели да се дописује са
онима који воле „Забавник“ и
сакупљају постере и салвете.

Славица Перге, Даводовићева
11/52, 11300 Смедерево – 14 го-
дина, сакупља значке и налепни-
це, воли музику, филмове и пу-
товања.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ: ратарство,
66, амарела, скор, Милутин, Мо-
ро, Караџић, ананас, рас, кси,
сред, тк, тиквара, вв, алек, оад,
ало.

ИГРА ЛОПТОМ: дечак у доњем
десном углу.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 1970

Први број Политикиног Забавника изашао је
28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Минових

Руководилац ООУР-а и главни и одго-
ворни уредник „Политикиног
Забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко
Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Злат-
ковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада
Михаиловић, Душан Петровић (председ-
ник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић,
Зора Продановић, Радомир Ристић (заме-
ник), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић.
Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибни-
кар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирја-
на Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вука-
диновић, Душан Глушац, Бојана Дожић,
Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашо-
вић (графичко-технички уредник), Славо-
љуб Кеџић, Мирјана Крстуловић, Иван Лон-
чар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа),
Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Ве-
ра Милићевећ, Весна Минић, Нада Невај-
дић, Вито Недељковић, Биљана Орловић,
Љубомир Патригић, Зоран Петканић, Радо-
је Савић, Весна Софреновић, Војислав Ста-
меновић, Недељка Сташић, Даринка Тодо-
ровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и
Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић
и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ –
ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗА-
БАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд.
Поштански факс 124. Телефони: секретаријат
324-471, редакција 324-483, техничка редак-
ција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Ру-
кописи, фотографије и цртежи се не враћа-
ју. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел.
322-711. На основу мишљења Републичког
секретаријата за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се
порез на промет.

Цена једног примерка 12.000 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 132.600 динара, полугодишња
265.200 динара, годишња 530.400 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 265.200 динара, полугодишња
530.400 динара, годишња 1.060.800 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број
60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „По-
литика“ – ООУР „Продаја“ – претплата на
лист: „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:

САД	USD	51.–
СР НЕМАЧКА	DEM	97.–
ШВЕДСКА	SEK	328.–
ФРАНЦУСКА	FRF	327.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF	83.–

Уплате из иностранства слати на девизни
рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ –
Београд, на рачун број: 60811-620-63-257300-
00054 уз обавезну назнаку: ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

Драги пријатељи,

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВНИК

и ПЕЗ

бонбони,

позивају вас у

ВЕЛИКУ НАГРАДНУ ИГРУ

У сваком броју
ЗАБАВНИКА
поклањамо вам
карте за играње са
популарним
ликовима
ХОГАРА, ХЕЛГЕ,
ХАМЛЕТА.

маме и тате,
деке и баке,
купите секи и бати
ПЕЗ бонбоне слатке.

Слатки ПЕЗ бонбони за своје љубитеље
обезбеђују вредне награде:

- сваког дана БИЦИКЛ ВМХ-РОГ
- сваког дана кацига ВМХ
- сваког месеца мотоцикл ТОРИ
- на крају наградне игре
- СУПЕРНАГРАДА -
- ТРОДНЕВНА ПОСЕТА
- "ЕВРОПСКОМ ДИЗНИЛЕНДУ"
- у Амстердаму за две особе

ако би и ви желели да вам се срећа
осмехне и добијете неку награду
пошаљите ТРИ ЛИСТИЋА који се налазе у
паковању ПЕЗ ФИГУРИЦА на адресу:
ПОЛИТИКА - ПП 124.
11000 Београд,
Македонска 35.

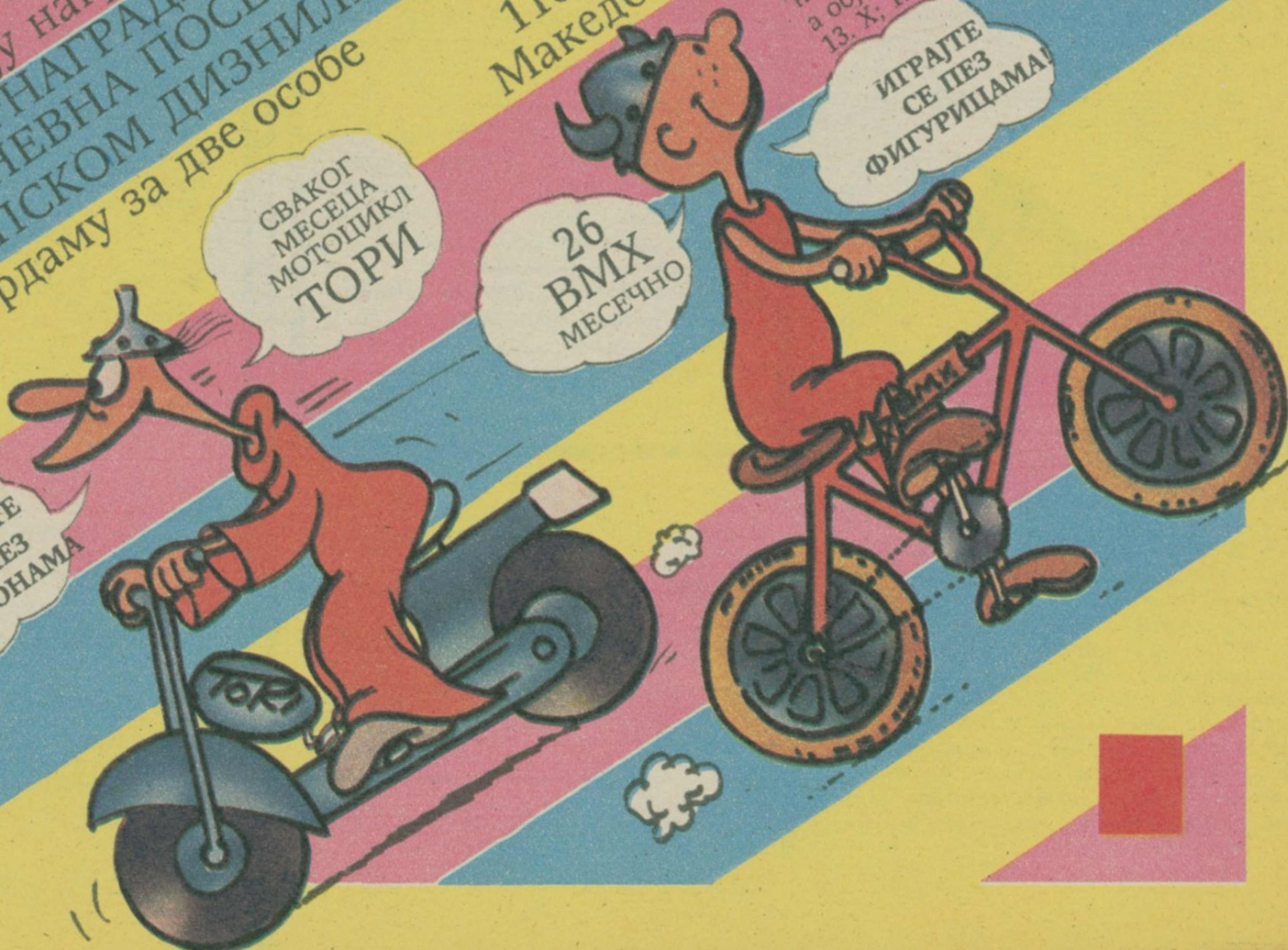
Надајте се да ће и ваше име бити међу
награђенима који се извлаче жребом,
а објављиваћемо их у ЗАБАВНИКУ:
13. X, 17. XI, 15. XII и 12. I '90.

СЛАДИТЕ
СЕ ПЕЗ
БОНБОНАМА

СВАКОГ
МЕСЕЦА
МОТОЦИКЛ
ТОРИ

26
ВМХ
МЕСЕЧНО

ИГРАЈТЕ
СЕ ПЕЗ
ФИГУРИЦАМА!

Графити 89.

● Правило игре: одговорите на једно или сва три питања које „ЗАБАВНИК“ објављује у сваком броју. Ваши одговори, уколико буду заиста добри (а конкуренција је изузетно велика), на крају игре могу да буду награђени и штампани у књизи – посебном издању „ОЗОН“-а и „Забавника“! За сва обавештења о правилима и току игре служи телефон: 011/346-775, недељом од 20 до 1 сат и понедељком од 17 до 20 сати. У то време је неко из „ОЗОН“-а дежуран и радо ће попричати са вама!

ТРИ ЗАБАВНИКОВА ПИТАЊА:

1. Који је највећи порок?
2. Чему служе жене, а чему мушкарци?
3. Ко је направио највећу грешку у историји?

ИЗБОР ПРИСТИГЛИХ ГРАФИТА

1. *Цивилизација – то је када мораш да радиш да би зарадио новац, који мораш да потрошиш да би сутра могао опет да радиш!*

„4 А“, Београд

2. *Матријархат је изумро јер паметнији попушта.*

Две Бисе, Београд

3. *Мане бестежинског стања су што бубашвабе лете, а спреј не ради.*

Сања, Београд

4. *Бити ил' не бити данас није питање него начин живота!*

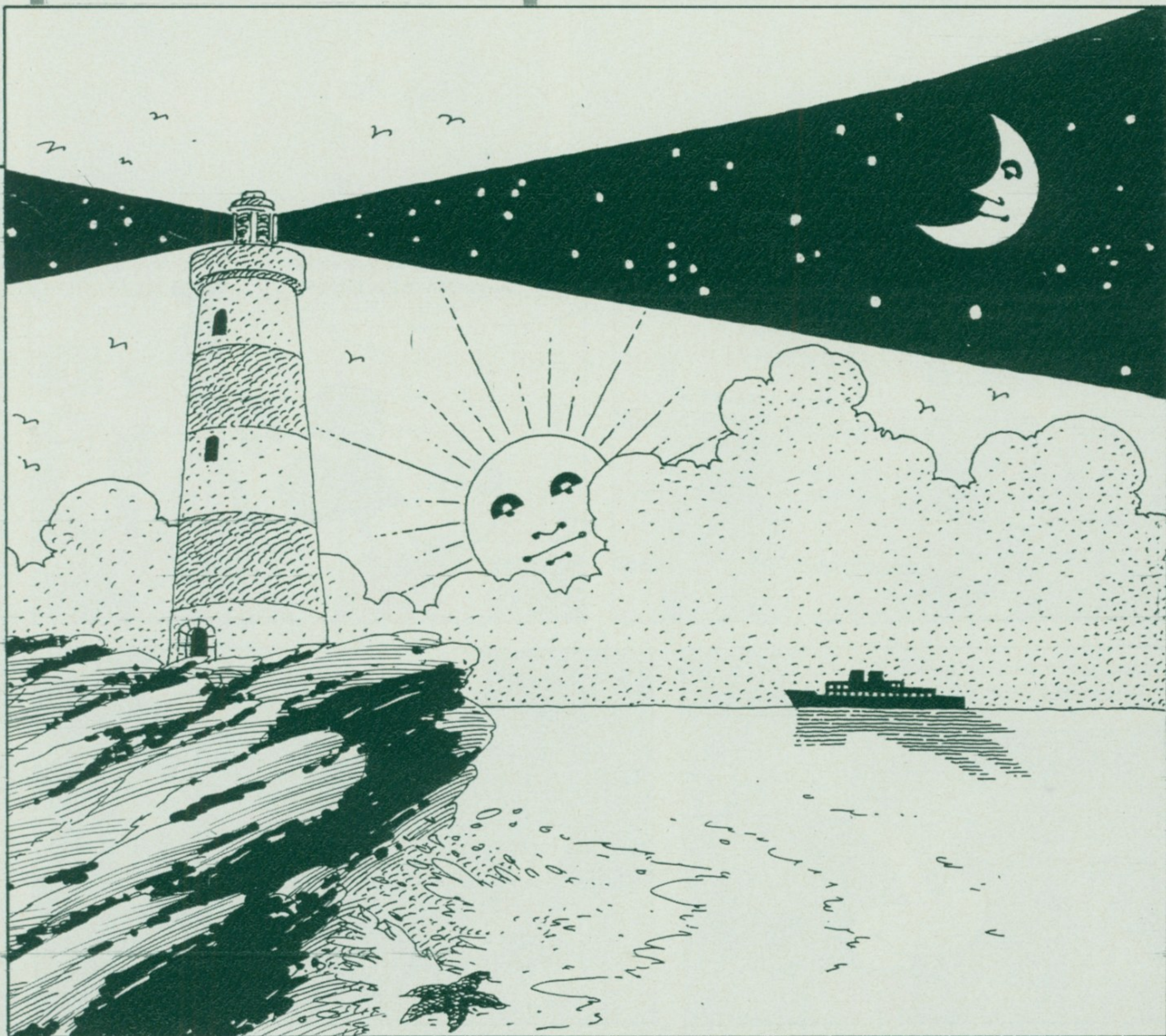
Ксенија, Смедеревска Паланка

5. *Најлуђа је Земља јер се толико мота око Сунца а никако да му и приђе.*

Ксенија, Смедеревска Паланка

6. *У животу је најважније да си здрав к'о коњ, а да ниси коњ!*

Снежана Савић, Београд

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

